

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra genderových studií

Karolína Kolářová

Catcalling očima žen: případová studie

Diplomová práce

Vedoucí práce: Ing. Petr Pavlík, Ph.D.

Praha 2023

Závazné Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.“

„Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.“

V Praze dne:

Poděkování

Nejprve bych chtěla moc poděkovat vedoucímu mé práce panu Ing. Petru Pavlíkovi, Ph.D. za jeho ochotu, čas a především jeho cenné komentáře a připomínky ke zlepšení mé práce.

Dále samozřejmě děkuji všem svým komunikačním partnerkám za odvalu a ochotu se mi svěřit se svými zkušenostmi a zapojení se do mého výzkumu.

A v neposlední řadě musím poděkovat i svému manželovi, který mě během celého procesu vytváření a psaní diplomové práce neskutečně podporoval.

Moc tedy děkuji vám všem, bez vás by tato práce nevznikla.

Obsah

Obsah	4
1. Úvod	7
2. Teoretická část	10
2.1 Genderově podmíněné násilí	10
2.2 Typy genderově podmíněného násilí	12
2.3 Sexuální a genderově motivované obtěžování	13
2.3.1 Definice sexuálního obtěžování	13
2.3.2 Formy sexuálního a genderově podmíněného obtěžování	16
2.4 Historie a původ pojmu sexuálního obtěžování	17
2.5 Sexuální a genderově podmíněné obtěžování a násilí – role moci a dopady	19
2.6 Sexuální a genderově podmíněné obtěžování a násilí v České republice	22
3 Catcalling	23
3.1 Původ slova catcalling	23
3.2 Definice pojmu catcalling a zkušenosti žen s tímto typem obtěžování	24
3.3 Ženy a pocity bezpečí/nebezpečí ve veřejném prostoru	27
3.4 Muži a catcalling	29
3.5 Jaké strategie volí ženy při setkání se s catcallingem	30
3.6 Hraje v otázce catcallingu roli atraktivita?	32
3.7 Catcalling a situace v České republice	33
4 EMPIRICKÁ ČÁST	36
4.1 Metodologie	36
4.1.1 Charakteristika výzkumu	36
4.1.2 Pozicionalita	36
4.1.3 Paradigma	38
4.1.4 Metoda sběru dat	38
5 Realizace výzkumu	40
5.1 Výzkumný vzorek	40
5.2 Průběh rozhovorů	40
6 Analýza	41
6.1 Definice catcallingu	41
6.1.1 Definování catcallingu z pohledu komunikačních partnerek	42
6.1.2. Konkrétní projevy catcallingu	44
6.1.3. Fyzický kontakt a další formy sexuálního obtěžování na veřejnosti	45

6.2 První setkání s Catcallingem.....	46
6.3 Vnímání catcallingu dříve vs dnes	48
6.3.1 Nahlížení na catcalling v době dospívání	48
6.3.2 Uvědomění zpětně	51
6.3.3 Co se změnilo?	52
6.4 Pocity žen při catcallingu.....	53
6.5 Dopady catcallingu	56
6.6 Strategie při setkání s catcallingem	59
6.6.1 Ignorování	60
6.6.2 Neverbální odezva.....	61
6.6.3 Verbální odezva.....	61
6.6.4 Vyhýbání se	62
6.7 Pocity bezpečí/nebezpečí ve veřejném prostoru.....	63
6.7.1 Genderový aspekt	65
6.7.1.1 Pěstování pocitu strachu.....	66
6.7.1.2 Vnímání obtěžování na veřejnosti – muži vs ženy	67
6.7.2 Efekt přihlížející/ho	69
6.7.3 Aktivní přihlížející	70
6.8 Catcalling vs kompliment	71
6.8.1 Role atraktivity a věku.....	75
6.8.2 Společné charakteristiky osob, které užívají catcalling.....	76
7. Závěr.....	79
8 Seznam literatury	83
9. Přílohy	91

Abstrakt

Cílem mé diplomové práce *Catcalling očima žen: Případová studie* je představit problematiku catcallingu z pohledu žen, jakožto častých obětí tohoto typu obtěžování. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou. V teoretické části se budu zabývat tím, co to vlastně catcalling je, jak může vypadat a kde se s ním můžeme setkat. Taktéž se budu zabývat mocenskými aspekty tohoto typu obtěžování a jaké může mít dopady na psychické zdraví žen.

V empirické části se pak věnuji svému výzkumu. Jedná se o kvalitativní výzkum, kde jsem jako metodu zvolila polostrukturované rozhovory a mými komunikačními partnerkami jsou ženy, které mají s catcallingem nějakou zkušenost. Na základě rozhovorů s nimi tedy zjišťuji, jak dotyčné ženy catcalling definují, jakou s ním mají osobní či zprostředkovanou zkušenost a jaké strategie či reakce volí, musí-li se s tímto typem chování vyrovnat. Taktéž mě v této práci zajímá, jaké mohou být dopady catcallingu na psychické zdraví a zda se dané ženy cítí svou zkušeností s catcallingem ovlivněny i v jiných oblastech jejich života.

Klíčová slova: catcalling, sexuální obtěžování, obtěžování na ulici, ženy, gender, feminismus

Abstract

The aim of my master thesis *Catcalling through women's eyes: a case study* is to present the issue of catcalling from the perspective of women as frequent victims of this type of harassment. The thesis is divided into two parts, theoretical and empirical. In the theoretical part I will discuss what catcalling is, what it can look like and where we can encounter it. I will also look at the power aspects of this type of harassment and what effects it can have on women's mental health. In the empirical part I will then discuss my research. This is qualitative research where I have chosen semi-structured interviews as my method and my communication partners are women who have some experience with catcalling. Therefore, I use the interviews to find out how the women in question define catcalling, what their personal or mediated experience of it is, and what strategies or responses they choose when they have to cope with this type of behaviour. I am also interested in what the effects of catcalling on mental health may be and whether the women in question feel affected by their experience of catcalling in other areas of their lives.

Key words: catcalling, sexual harassment street harassment, women, gender, feminism

1. Úvod

Sexuální obtěžování je něco, s čím se jakožto společnost potýkáme už dlouhá staletí. Není to jev, který se objevuje a „zveličuje“ pouze v jednadvacátém století, jak by tomu mnozí rádi věřili. Jen dříve nebyla slova, která by toto jednání pojmenovávala. A jak víme, slova a pojmenování mají ohromnou moc, jejich absence však může mít ještě větší.

Před asi třemi lety jsem četla knihu *In order to live* od autorky Yeonmi Park (2015), která popisovala život v Severní Koreji, kde vyrůstala se svou rodinou. Mimo mnoho zajímavých postřehů a informací, které jsem se v této knize dozvěděla, mě zaujala skutečnost, že v Severní Koreji nemají slovo, které by popisovalo lásku. Jediná „láska“, která je tam dle slov Park definována, je láska k jejich vůdci Kimovi. Park zmiňuje, že tato absence daného slova ztěžuje lidem pochopení svých pocitů, a to například ve chvíli, kdy se do někoho zamilují. Nedokáží své pocity tak dobře popsat a vysvětlit, protože pro ně nemají pojmenování, což je jeden z mnoha způsobů, jak může severokorejský stát kontrolovat životy svých obyvatel.

Tímto příkladem jsem chtěla říci, že pokud nemůžeme něco pojmenovat, nevíme, zda pro naše pocity/zážitky/jednání existuje nějaké označení, pravděpodobně o nich nebudeme mluvit. Pravděpodobně si budeme myslet, že jsme jediní, kdo se tak cítí, a tudíž že s námi pravděpodobně je něco „špatně“. Svěřovat se s našimi zkušenostmi nebo pocity tak pro nás pak může být mnohem náročnější. Při psaní této práce jsem si důležitost moci/umět něco pojmenovat uvědomovala více a více. Nehledě na to, zda mluvíme o genderovém či sexuálním obtěžování, dokud pro tyto jevy neexistoval název, bylo náročné zjistit, že takovéto chování může mít dalekosáhlejší dopady a důsledky a týkat se mnohem většího počtu osob, než by se mohlo na první pohled zdát. Když je však možné tyto jevy pojmenovat, změny se začnou dít a osoby s podobnými zkušenostmi mohou své pocity sdílet. Například ale pojem catcalling, který je hlavním tématem této práce, nemá český ekvivalent. Definováním tohoto pojmu i možnými důvody toho, proč tento typ obtěžování český ekvivalent nemá, se budu věnovat níže.

Jedním z důvodů (mimo mé osobní zkušenosti s catcallingem) proč jsem si vybrala jako téma své práce právě catcalling je i skutečnost, že momentálně pracuji v organizaci Konsent, která se mimo jiné zabývá prevencí v otázkách sexuálního násilí. V rámci jednoho z našich projektů uskutečňujeme workshopy na vysokých školách, kde se s vyučujícími i studujícími bavíme o sexuálním obtěžování, jeho formách a možnostech prevence. Mnohdy mě až překvapuje, jak rozohněná může debata o sexuálním obtěžování být a jak rozličná se

dají zaujímat stanoviska k tomu, co podle dotyčných ještě není a co už je sexuální obtěžování. Jasně se tedy ukazuje, že pojem sexuální obtěžování si každý vykládá tak trochu jinak a stejně tak různým formám přidává odlišnou vážnost. Není proto asi velkým překvapením, že, přestože je catcalling jedna z forem sexuálního obtěžování, většinou společností to tak přijímáno není.

Catcallingu v České republice je obecně věnována jen velmi malá pozornost, čehož jsem si všimla ve chvíli, kdy jsem hledala teoretické podklady pro tuto práci. Krom výzkumu, který vytvořilo Beat Sexism (2020), a velmi malé hrstky článků (které se ale především soustředily na sexuální obtěžování jako celek) se touto tematikou u nás autoři a autorky téměř nezabývají, což může být dáno různými důvody – od normalizace tohoto chování ve společnosti až po komentáře typu „je potřeba řešit palčivější problémy, které ve společnosti máme“. Samozřejmě že existují i důležitější problémy a debaty, kterými bychom se měli zabírat, to ale neznamená, že catcallingu jakožto jedné z forem sexuálního obtěžování, by neměl být dán prostor. Podle dat z rozličných výzkumů (O’Leary, 2016; Farmer & Jordan, 2017; Fairchild & Rudman, 2008; Kearl, 2009, Beat Sexism 2020, L’Oréal Paris & Ipsos, 2021) je to problém, který se týká opravdu velkého procenta osob. Například i v mém okolí nemám přítelkyni, která by catcallingu nebyla alespoň jednou během svého dosavadního života vystavena. Jsem si samozřejmě vědoma skutečnosti, že catcalling není zaměřen pouze na ženy, že cílem může být kdokoli, i přesto jsem se však rozhodla tuto práci zaměřit výhradně na ně a jejich vnímání catcallingu, a to právě z toho důvodu, že jsou nejčastějšími cíli tohoto typu sexuálního obtěžování.

Na co bych tedy touto prací ráda poukázala, je skutečnost, že catcalling je velmi častým jevem, který není mnohdy pro příjemce a příjemkyně tohoto chování ničím příjemným, ba spíše naopak, a že „neškodný“ catcalling může mít na dotyčné osoby mnohem větší dopad, než jak by se mohlo zdát. Můj výzkum bude utvářen ve spolupráci s mými komunikačními partnerkami, u kterých se pomocí polostrukturovaných rozhovorů zaměřím na jejich vnímání a osobní zkušenost s catcallingem a stejně tak případné dopady, které na jejich životy tento typ sexuálního obtěžování má.

Práce bude rozdělena na tři tematické části. V první, teoretické části představím základní pojmy a výzkumy, které se týkají sexuálního obtěžování a catcallingu, a to jak ve světě tak v kontextu České republiky. Druhou část této práce představuje část metodologická, v rámci které představím charakteristiku výzkumu, své cíle a výzkumné otázky, dále vysvětlím a odůvodním výběr paradigmatu a metod výzkumu, které byly zvoleny pro tuto diplomovou práci. V neposlední řadě definuji svou pozicionalitu a možná

úskalí, které má pozice může přinášet. V následné analytické části pak představím analýzu rozhovorů uskutečněných s komunikačními partnerkami a blíže představím jejich chápání catcallingu a způsoby reakcí a vyrovnávání se s tímto typem sexuálního obtěžování.

2. Teoretická část

V teoretické části této práce se budu nejprve věnovat genderově podmíněnému násilí, jakožto zaštiťujícímu pojmu, pod který spadá i samotné sexuální obtěžování, což je téma, kterému se budu ve své práci věnovat detailněji v podkapitolách. Představím původ a vývoj pojmu sexuální obtěžování, poukážu na diskuzi této problematiky v kontextu České republiky a zaměřím se také na možné formy sexuálního obtěžování. Dále se budu věnovat obtěžování cizími lidmi na veřejnosti a představím výzkumy, které se touto problematikou zabývají.

Pochopení této problematiky je pro mou práci důležité, jelikož ke catcallingu nejčastěji dochází právě ve veřejných prostorech a užívají ho osoby oběti neznámé. V neposlední řadě se výrazněji zaměřím na catcalling jakožto jednu z forem sexuálního obtěžování, původ tohoto výrazu a především na dopady, které může catcalling na dotyčných osobách zanechat ať už po stránce psychické či fyzické. Stejně tak mě budou zajímat strategie, které ženy při možném setkání se s catcallingem volí a zda v jejich rozhodování hrají roli i další aspekty. Dále se budu věnovat i otázce catcallingu a komplimentu a toho, zda mé komunikační partnerky vnímají nějaké propojení mezi těmito dvěma jevy.

Věnovat se budu i situaci catcallingu v České republice a představím výzkumy, které se touto problematikou v českém kontextu zabývaly. Výsledky z těchto i zahraničních výzkumů budu pak porovnávat s daty, která vzejdou z mého výzkumu. Tomuto aspektu se pak budu věnovat v analytické části diplomové práce.

2.1 Genderově podmíněné násilí

V roce 1993 vydalo OSN úmluvu o odstranění všech forem násilí na ženách, kde bylo definováno genderově podmíněné násilí jako jakýkoli akt násilí: *"který vede nebo může vést k fyzické, sexuální nebo psychické újmě či utrpení žen, včetně vyhrožování takovými činy, nátlaku nebo svévolného zbavení svobody, ať už k němu dochází na veřejnosti nebo v soukromém životě"* (United Nations General Assembly, 1993: 2). Později však došlo k úpravě definice, kdy kritéria pro zařazení byla omezena pouze na fyzické formy násilí, a to z toho důvodu, že mají jasnější hranice oproti například kulturně podmíněnému či nefyzickému násilí. Stejně tak kategorie jako ekonomické, psychické anebo neverbální násilí nebyly zahrnuty (Star & Ager, 2011). Bylo však rozhodnuto, že zajištění ochrany a blahobytu žen a dětí je zásadní otázkou, lidským právem a základním humanitárním zájmem, kterému by měla být věnována výrazná důležitost (United Nations General, 1981; General

Assembly, 1990). Podle Úřadu OSN pro uprchlíky je genderově podmíněné násilí vnímáno jako závažné porušení lidských práv a život ohrožující problém v oblasti zdraví a ochrany, jehož kořeny nalezneme v genderové nerovnosti, zneužívání moci a škodlivých normách (United Nations High Commissioner for Refugees, [cit. 2022-12-29]). Definici genderově podmíněného násilí můžeme pak nalézt i v dokumentu v České republice značně diskutovaném, a to Istanbulské úmluvě, která se zabývá genderově podmíněným násilím páchaným především na ženách:

“násilí vůči ženám” je chápáno jako porušování lidských práv a forma diskriminace žen 2014 a budou se jím rozumět veškeré činy gendrového násilí, jež vyústí anebo mohou vyústit ve fyzickou, sexuální, psychickou či ekonomickou újmu či strádání žen, včetně hrozeb takovýmito činy, donucování nebo svévolného omezování svobody, ať k nim dochází na veřejnosti nebo v soukromí.

(Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, 2011:5)

Obecně dnes můžeme genderově podmíněné násilí vnímat jako jakousi škálu od relativně neškodných činů až po jednoznačně závažné činy. Jedná se o násilí namířené proti osobě (nebo osobám) z důvodu jejího genderu, které velmi často odpovídá (není to však podmínkou) pohlaví dané osoby (Strid a kol., 2022).

Jinou definici nabízí například Camey a kol. (2020), kteří genderově podmíněné násilí definují jako hluboce zakořeněnou diskriminační normu, která je neustále vpisována a zároveň utvrzována sociálními a kulturními strukturami a vede tak k genderovým nerovnostem, kvůli kterým mají ženy téměř po celém světě omezený přístup jak ke zdrojům, tak ke svým právům. Jedná se tedy o formu socioekonomické kontroly, jejímž cílem je udržení či podpora nerovné, genderově podmíněné mocenské dynamiky (Camey & kol, 2020). Zakořeněnost genderových stereotypů a násilí pak vede k jejich neustálé reprodukci, která je považována za přirozenou součást života a rozdílného „biologického“ údělu mužů a žen.

Přestože genderově podmíněné násilí, zhoršování životního prostředí a nestabilita patří mezi nejpálčivější společenské problémy, které mají dalekosáhlé dopady ale i mnohavrstvé příčiny, není jim ve společnosti věnována dostatečná pozornost (Camey & kol, 2020). Podle Světové banky a dat, které zveřejnila v roce 2019, genderově podmíněné násilí zakusí během svého života každá třetí žena, přičemž 35 % žen zažilo fyzické nebo sexuální násilí, více jak

38 % vražd žen je spácháno jejich intimními partnery a přes 200 milionů žen zažilo mrzačení či řezání pohlavních orgánů (World Bank, 2019).

Přestože to tak může působit, genderově podmíněné násilí není pouze něčím, co by zakoušely ženy, mohou to být samozřejmě i muži či jiné skupiny osob (velmi často kvůli jejich sexualitě či genderu), globálně jsou však ženy nejčastějšími cíli tohoto typu násilí a obtěžování.

2.2 Typy genderově podmíněného násilí

Jak již bylo zmíněno, genderově podmíněné násilí je široký pojem, který v sobě zahrnuje mnoho různých forem a typů násilí. Nejčastěji zmiňovanou formou je sexualizované násilí a sexuální obtěžování, kterým je v dnešní společnosti věnována čím dál větší pozornost. Těmto formám se budu detailněji věnovat v dalších kapitolách a podkapitolách této práce. Existuje ale i mnoho dalších forem, které se možná na první pohled nemusí jevit jako obtěžující nebo omezující, jejich dopady jsou však dalekosáhlé.

Může se jednat o násilí ekonomické a finanční, kdy člověk, který páchá tento typ násilí se snaží, aby na něm byla dotyčná osoba ekonomicky závislá, tím, že převezme kontrolu nad jejími financemi, znemožní ji přístup ke vzdělání či získání lepší kvalifikace nebo lépe placené práce. Konkrétní příklady pak mohou být například zamezování někomu, aby se dostal na dané pracovní místo právě tím, že mu neumožní povýšení či neschválí grant na nějakou práci (What is economic abuse? - Surviving Economic Abuse, [cit. 2023-05-30]).

Další formou pak může být například násilí fyzické, které velmi často zahrnuje bití, kopání, hrubé strkání, škracení (Strid a kol., 2022). Z forem genderově podmíněného násilí je tato „nejjednodušší“ na rozpoznání, jelikož na těle oběti můžeme nalézt známky násilného, fyzického jednání. Oproti tomu psychické násilí je mnohem náročnější dokázat. Zahrnuje v sobě různé formy psychologické manipulace a emočního zneužívání. Může se jednat o kontrolování dotyčné osoby, nadávky, křik, (emoční) vydírání či různé formy nátlaku. Může ale obsahovat i méně nápadné formy jako zesměšňování někoho při práci, shazování dotyčných osob před ostatními nebo bagatelizování jejich práce (Strid a kol., 2022).

Velmi častou formou genderově podmíněného násilí je také sexualizované násilí. Dříve se používalo označení *sexuální násilí*, ale v posledních letech se začalo užívat spíše *sexualizované násilí* a to proto, že jasněji ukazuje na užívání sexuality jako nástroje k získání moci nad někým (Doušková a kol, 2014). Podobně jako v případě genderově podmíněného násilí se jedná o zaštitující pojem, který pod sebe řadí několik dalších forem. Může se jednat

například o znásilnění (ať už cizími osobami nebo v manželství), sexuální otroctví, sexuální zneužívání dětí anebo sexuální obtěžování (World Health Organisation, 2012), kterému se budu detailněji věnovat v dalších kapitolách této práce.

V neposlední řadě se samozřejmě jedná i o kybernásilí, které je díky rozvinutí sociálních sítí na neustálém vzestupu. Zde se může jednat o zasílání nechtěného online materiálu (fotky, videa, emaily, zprávy), šikanování v online prostoru, ale stejně tak online stalking, tedy sledování daného člověka na internetu. Často zde pak také dochází k vydírání osob pomocí informací, které o nich pachatelé a pachatelky legálně či nelegálně získali pomocí internetu (Strid a kol., 2022).

Toto je samozřejmě pouze určitý výčet forem genderově podmíněného násilí, se kterými se můžeme setkat. List by byl pravděpodobně značně obsáhlý, výše zmíněné formy jsou však těmi nejčastějšími, které se v případě genderově podmíněného násilí, vyskytují.

2.3 Sexuální a genderově motivované obtěžování

Sexuální obtěžování, jakožto jedna z forem genderově podmíněného násilí, je pojem, který se v dnešní době skloňuje čím dál tím více. Důvodů pro to může být mnoho, od určitého „posunu“, který jako lidstvo podstupujeme, přes vliv sociálních médií až po větší viditelnost této problematiky. Velmi často kolem sebe slýcháme, že sexuální obtěžování je něco, co je v dnešní době až přehnaně probíráno a že ve skutečnosti se nejedná o tak zásadní problém. Ráda bych v této kapitole ale poukázala na to, že sexuální obtěžování je opravdu výrazným problémem, jehož kořeny jsou mnohem hlubší a postihuje daleko více osob, než by se mohlo na první pohled zdát.

V jednotlivých podkapitolách představím samotný pojem sexuálního obtěžování, jeho formy, historii, vývoj tohoto pojmu a dále zmíním sexuální obtěžování v českém kontextu a obecně roli aspektu moci v této tématice.

2.3.1 Definice sexuálního obtěžování

Stejně jako genderově podmíněné násilí, i sexuální obtěžování nemá jednotnou definici a pro mnoho osob tak může být náročné si zvědomit, co všechno sexuální obtěžování vlastně může zahrnovat. Nejasné hranice mezi formami násilí i jeho interpretacemi pak v praxi mohou znamenat, že pojmy jako "násilí", "zneužívání",

"obtěžování", "nevhodné chování" a někdy i "nežádoucí chování" bývají často používány téměř zaměnitelně (Strid a kol., 2022).

Jednu z nejčastěji užívaných definic můžeme nalézt v dokumentu Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU), podle které se jedná o sexuální obtěžování „*pokud dojde k jakékoli formě nežádoucího chování sexuální povahy, vyjádřeného verbální, neverbální nebo fyzickou formou, které má za účel nebo za následek narušení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašující, nepřátelské, ponižující, pokořující nebo urážlivé atmosféry*“ (Směrnice Evropského parlamentu a rady 2006/54/ES, 2006) 40). Zahrnuje v sobě tedy nevyžádané chování, a to jak verbálního, neverbálního tak fyzického charakteru, které má sexuální podtext.

Definice sexuálního obtěžování v české legislativě vychází z definice výše a podle Zákona o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (Antidiskriminační zákon) ČR se sexuálním obtěžováním rozumí:

nežádoucí chování (...), jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí nebo které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů a které má sexuální povahu.

Jedná se tedy o poměrně pokrokovou definici, která v sobě zahrnuje jak jednání za protihodnotu (tzv. něco za něco), tak i vytváření nepřátelského či ponižujícího prostředí a to jak vědomě, tak nevědomě. Nezáleží tedy na tom, zda jsme si vědomi toho, že někoho obtěžujeme či nikoli, na čem záleží, je vnímání a pocity osoby, která byla obtěžována.

I přes pokrokovost definice je však možné si jednotlivé pojmy vyložit různým způsobem, což můžeme vidět poměrně často i v rámci (ale nejen) české legislativy a soudních procesů. Například podle Trestního zákoníku¹ ČR za znásilnění, které je považováno za nejhorší formu sexuálního násilí, by měl být pachatel či pachatelka odsouzen na 6 měsíců až 5 let. To, že tento trest je sám o sobě nízký je jeden aspekt, to že pachatelé či pachatelky mnohdy dostávají trest nižší, je ještě problematičtější. Například advokátka Lucie Hrdá, která se zaměřuje především na rodinné právo a sexuální či domácí násilí, v rozhovoru pro Seznam zmiňuje, že za znásilnění téměř polovina pachatelů či pachatelek dostane pouze podmínku (Lucie Hrdá in Birdmanová, 2020).

---

¹ § 185 trestný zákoník

Definice daná zákonem je jen jedna z možných a v odborné literatuře existují i jiné, které se snaží postihnout komplexitu problému, to však neznamená, že není možné pojem sexuálního obtěžování zařadit či přiblížit. Šebestová (2005) například poukazuje na to, že se nejedná o jediný pojem, který nemá jednotnou definici. Autorka zmiňuje ilustrativní příklad *zdraví a nemoci* – též je nemůžeme jasně vymežit, to ale neznamená, že se o ně nezajímáme nebo že jim a jejich projevům či formám nepřikládáme důležitost. Proč by to tedy mělo být v otázce sexuálního obtěžování jinak?

Dále například Smetáčková a Pavlík (2011) rozdělují existující definice sexuálního obtěžování do dvou skupin a to podle tzv. „objektivních“ charakteristik anebo subjektivních pocitů osoby, která byla obtěžována. Linie „objektivních“ charakteristik se vyvíjela společně s reakcí na konkrétní případy sexuálního obtěžování, a nakonec vyústila v právní definici tohoto pojmu, který pak byl zakomponován do legislativy: *„Tyto definice vymezují chování, které lze považovat za sexuální obtěžování, a to buď výčtem konkrétních projevů, nebo parametry, které obtěžující chování musí splňovat. Právní definice existující v české legislativě plně koresponduje se zahraničními přístupy“* (Smetáčková & Pavlík, 2011: 365).

V druhé linii je kladen hlavní důraz na pocity a prožívání obtěžované osoby. Rozhodující je v této linii to, co je pro dotyčného člověka obtěžující a nekomfortní. Definice sexuálního obtěžování zde jakoby neexistuje, jelikož je dána subjektivními pocity, které mohou být u jednotlivých osob odlišné. Obě tyto definiční linie jsou však omezené, a to právě tím, že nezohledňují jeden či druhý faktor (Smetáčková & Pavlík, 2011).

Velmi důležitým aspektem, který je nutné v otázce sexuálního obtěžování také zmínit, je rozdíl v českém kontextu oproti anglicky mluvícím zemím. V otázce definice sexuálního obtěžování se projevuje v tom, jak přemýšlíme nad slovem sex. V českém jazyce je termín sex užíván výhradně v kontextu pohlavního styku, kdežto v anglickém jazyce slovo sex znamená jak pohlavní styk, tak pohlaví samo o sobě. Tudiž, pokud se v anglickém jazyce řekne sexuální obtěžování, může tím být myšleno obtěžování sexuálního charakteru, ale stejně tak důvodem, proč může být někdo obtěžován, může být i jeho příslušnost k určitému pohlaví či obě tyto kategorie mohou být provázané dohromady (Smetáčková & Pavlík, 2011). Tato automatická provázanost však ne vždy platí v českém kontextu, a proto je důležité, sexuální obtěžování propojovat s genderově podmíněným obtěžováním a ukazovat tak, proč například genderové stereotypy či nevhodné, urážlivé „vtipy“ na něčí sexuální orientaci mohou spadat do kategorie sexuálního obtěžování.

Dnes většina definic pracuje jak se subjektivními cítěním, tak se snahou definovat sexuální obtěžování objektivně, nezaujatě a nezávisle na obtěžovaných. Například zmíněná

definice v našem antidiskriminačním zákoně zmiňuje nechtěné chování se sexuálním podtextem (snaha o objektivní definici) a prostředí, které může být urážlivé, zastrašující, nepřátelské (subjektivní vnímání). V základu obdobnou definici s menšími nuancemi mají i další státy jako například Austrálie, USA, Velká Británie, Francie a mnoho dalších zemí. V čem se definice často liší, jsou dodatky k tomu, co to chování sexuálního charakteru vlastně je.

Co se týče četnosti sexuálního obtěžování, studie z roku 2014, která se zabývala zkušenostmi žen v Evropské Unii ukazuje, že polovina dotazovaných žen zažila nějakou formu (verbální, neverbální, fyzickou či kyber) sexuálního obtěžování. Každá druhá žena žijící v Evropské Unii zažila od svých patnácti let nějakou formu sexuálního obtěžování alespoň jednou a každá pátá žena má zkušenost se sexuálním obtěžováním v posledním roce (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014).

2.3.2 Formy sexuálního a genderově podmíněného obtěžování

Stejně jako samotný pojem, i formy sexuálního obtěžování jsou různorodé a mnohočetné. V průběhu historie byly formy sexuálního obtěžování určovány různě. Například Gruber vyjmenovává 11 typů sexuálního obtěžování, které rozdělil do tří hlavních kategorií: verbální požadavky, neverbální poznámky a neverbální projevy (Gruber 1992 in Fitzgerald 1995). Dále se rozdělením a formami sexuálního obtěžování zabýval i americký Úřad pro ochranu, kde se v rámci svého výzkumu, ptali na zkušenosti státních zaměstnanců a zaměstnankyň se sexuálním obtěžováním. Jako formy sexuálního obtěžování, ze kterých si pak účastnice a účastníci výzkumu vybírali, byly zařazeny nezvané telefonáty a materiály sexuálního charakteru; nechtěné dotyky, předklánění se, štipání nebo omezování fyzického prostoru; nevíтанé sexuálně vyzývavé pohledy či gesta; nátlak na sexuální služby, nátlak k přijmutí romantické schůzky; sexuální narážky, vtípky či otázky. Jako nejzávažnější forma pak bylo uvedeno sexualizované násilí nebo znásilnění (U.S. Merit Systems Protection Board, 1988). Tyto formy sexuálního obtěžování se pak používaly i v dalších výzkumech a dotaznících, jejichž cílem bylo zmapovat situaci sexuálního obtěžování na pracovištích.

V roce 1988 vytvořila Fitzgerald se svými kolegy a kolegyněmi dotazník sexuální zkušenosti, který byl prvním pokusem o propojení výskytu sexuálního obtěžování s psychometrickými standardy dané doby (Fitzgerald, 1995). Autoři a autorky vnímali konstrukt sexuálního obtěžování složený ze tří složek a to sexuálního nátlaku, nežádoucí sexuální pozornosti a genderového obtěžování. Obtěžování na základě genderu v sobě zahrnovalo různé formy verbálního i neverbálního chování a jednání, které sice nemá

sexuální povahu, ale užívá urážlivé a ponižující postoje vůči ženám. Mezi konkrétnější příklady byly řazeny nadávky, urážky či gesta se sexuálním podtextem, pornografické materiály či vytváření nepřátelského a zastrašujícího pracovního prostředí. Mezi nechtěnou sexuální pozornost pak Fitzgerald řadí chování verbální i neverbální povahy, které je neopětované, vulgární a nechtěné. Konkrétní příklady pak byly uvedeny zírání, nevyžádané pokusy o tělesný kontakt nebo nevyžádané konverzace o sexu. Z kategorie nechtěné sexuální pozornosti pak bylo vyňato znásilnění, kterému kvůli jeho závažnosti byla přidělena samostatná kategorie. Sexuální nátlak pak představoval získávání určitých pracovních výhod výměnou za specifické sexuální služby. Jako konkrétní příklady autorky a autoři uvádí vydírání, podplácení či vyhrožování tím, co se stane, pokud dotyčná osoba na dané sexuální návrhy nepřistoupí (Fitzgerald, 1995).

V dnešní době jsou všechny tyto tři složky nějakým způsobem zahrnuty do většiny definic sexuálního obtěžování. Formy sexuálního obtěžování se však neustále rozšiřují, jedním z důvodů je i vývoj sociálních sítí, kde k různým typům obtěžování též velmi často dochází. Například dnes můžeme do sexuálního obtěžování řadit i zasílání nevhodných fotek či videí se sexuálním obsahem nebo online stalking čili neustálá snaha o online kontakt s druhou osobou - zasílání zpráv, emailů, videí či komentářů.

2.4 Historie a původ pojmu sexuální obtěžování

Sexuální obtěžování ve smyslu nevhodných sexuálních doteků či poznámek od osob v pozici moci vůči osobám jim „podřízeným“ (ať už v pracovním či „milostném“ životě) je něčím, co je s lidskou společností spojeno již po dlouhá staletí. Dříve pro něj však neexistovalo označení a sexuální obtěžování (především žen) tak bylo bráno jako norma, jako běžná součást života, s kterou bylo potřeba se smířit. Pojem sexuální obtěžování byl poprvé užit až v 70. letech 20. století ve Spojených státech amerických.

Novinářka Lin Farley vyučovala na Cornellské univerzitě předmět týkající se žen a práce. V rámci tohoto předmětu vedla Farley se svými studentkami debaty o jejich pracovních zkušenostech a zjistila, že každá z jejích studentek má negativní zkušenosti z pracovního prostředí a že byly nuceny práci opustit nebo byly propuštěny, když odmítly sexuální návrhy a doteky od svých nadřízených. Po skončení jedné z hodin, Farley dospěla k závěru, že je potřeba najít nějaké jednotné pojmenování pro to, co dotyčné studentky (a nejen ony) velmi často zažívaly. Na základě toho se pak sešla se svými dalšími kolegyněmi a společně přišly s pojmem *sexuální obtěžování žen na pracovišti*, který měl odkazovat na

vše od sexuálních poznámek, přes doteky až po nevyžádané sexuální vztahy (Farley, 2017). Pojem sexuální obtěžování byl pak široké veřejnosti představen roku 1975 kdy Farley mluvila o své práci na Cornellské univerzitě před komisí pro lidská práva v New Yorku (Swenson, 2017). Pojmenování tohoto fenoménu bylo jedním z hlavních bodů obratu při zahájení národní diskuze, jelikož to pomohlo ženám spojit se a ukázat jim, že v tom jak se cítí a co zažívají, nejsou samy: „*Ženy v podstatě nechápaly, že všechny prožívají totéž. Bylo to něco, o čem jsme všichni mluvili, ale protože jsme neměli jméno, nevěděli jsme, že všichni mluvíme o stejné věci*“ (Sexual Harassment, Revisited, 2017).

Pojmenování tohoto jevu vedlo ke stále vyššímu počtu žen, které se začaly se svými zkušenostmi ozývat. Vznikaly studie a průzkumy, které ukazovaly, že počty žen, které zažily sexuální obtěžování, jsou opravdu vysoké. Například americký magazín Redbook v roce 1976 vložil do jednoho svého čísla krátký dotazník, kde se ptal žen na jejich zkušenosti se sexuálním chováním na pracovišti. Síla odezvy byla překvapující, dotazník vyplnilo více než 9000 žen a odpovědi byly značně znepokojující. Téměř 9 z 10 žen oznámilo, že na pracovišti zažily jednu nebo více forem nežádoucí sexuální pozornosti a každá třetí žena zmínila, že vzhled byl při jejich přijímání na nabízenou pozici stejně důležitý jako jejich pracovní schopnosti (Menza, 2016). Následovaly výzkumy sexuálního obtěžování například na Yale a Harvardu (Cohen, 2016).

Další milník v otázce sexuálního obtěžování nastavila Catharine MacKinnon (1979) rozdělením sexuálního obtěžování z právního hlediska na dva typy a to obtěžující pracovní podmínky pro ženy a obtěžování „něco za něco“ neboli nabízení kariérních a pracovních možností ženám výměnou za sexuální služby. Ve své knize taktéž poukazuje na to, jak je sexuální obtěžování propojeno s diskriminací žen na pracovišti (MacKinnon, 1979).

Velmi důležitým aspektem v otázce sexuálního obtěžování bylo také rozhodnutí Eleanor Holmes Norton, tehdejší ředitelky Komise pro rovné pracovní příležitosti v Americe, která prosadila, aby bylo sexuální obtěžování na pracovišti bráno jako porušení ženských práv (Cohen, 2016). Později v roce 1972 byl ve Spojených státech amerických přijat zákon (Title IX of the Education Amendments), který zakazoval diskriminaci na základě pohlaví a taktéž sexuální obtěžování na školách jakéhokoli vzdělávacího stupně.

Rozhodování soudů v otázkách sexuálního obtěžování bylo však téměř vždy ve prospěch osob, které se obtěžujícího chování dopouštěly. Jedním z prvních sporů, který „vyhrála“ oběť sexuálního obtěžování, byl případ Diane Williams, která podala žalobu proti svému zaměstnavateli, který se jí v práci mstil za to, že nepřijala jeho sexuální návrhy, a nakonec ji kvůli tomu ze zaměstnání propustil. Soud nakonec rozhodl, že přestože její

odchod z práce souvisel spíše s faktory přímo nesouvisejícími s prací, nastavuje-li zaměstnavatel jako jednu z podmínek práce „ochotu poddat se sexuálním žádostem nadřízeného“ může tím vytvářet překážku, která brání osobám určitého pohlaví se do práce plně zapojovat a tím je diskriminuje. Je ale typické, že přestože byl její zaměstnavatel shledán vinným a Williams byla vyplacena náhrada mzdy, své pracovní místo již zpět nezískala (Netter, 1977).

Dalším známým případem byl soudní proces Paulette Barnes, která podobně jako Williams obvinila svého zaměstnavatele ze sexuálního obtěžování. U soudu zmínila, že od něj dostávala nevhodné sexuální návrhy a když je nechtěla přijmout, rozhodl se ji nakonec propustit. Její žaloba bohužel napoprvé u civilního soudu neuspěla, proto se rozhodla soudit se znovu, tentokrát podle hlavy VIII. Tříčlenná komise se shodla na tom, že Hlava VIII zakazuje tzv. „protislužbu“, která pokud není ze strany dotyčné ženy naplněna, vede k ukončení jejího pracovního poměru. Soud tedy nakonec rozhodl v její prospěch (Barnes v. Costle, 561 F.2d 983, 1977)

Na příkladu USA můžeme vidět, jak důležité je mít pro věci/jednání/pocity pojmenování. Pokud nevíme, jak náš daný prožitek pojmenovat, můžeme si myslet, že je s námi něco špatně, že naše pocity nikdo nesdílí. To jsme v průběhu historie mohli vidět mnohokrát, ale v otázce feministické tematiky jsou tyto situace ještě markantnější. Ať už se to například týká *Problému beze jména*, který pojmenovala Friedan (2002), nebo *Politiky sexuálního studu* s kterou přichází Warner (1999). Díky pojmenování dané situace či pocitu však ženy (a nejen ony) zjistily, že stejně jako ony, se cítí i stovky, mnohdy i tisíce dalších osob a že daná problematika je tak mnohem rozsáhlejší a obsáhlejší, než jak se může jevit, když má člověk pocit, že je jediný, který danou zkušenost prožívá.

2.5 Sexuální a genderově podmíněné obtěžování a násilí – role moci a dopady

Jak již bylo zmíněno výše, výzkumy ukazují, že co se sexuálního obtěžování týče, genderový aspekt zde hraje velkou roli – muži jsou velmi často těmi, kdo se sexuálního obtěžování dopouštějí a ženy jsou nejčastějšími cíli tohoto typu obtěžování.

Hlavním motivem sexuálního obtěžování je demonstrace moci, síly nad daným člověkem. Sexualita pak velmi často slouží jako prostředek pro uplatňování dané moci. Pokud je obětí tohoto chování žena a pachatelem je muž, může zde být snaha dotyčné ženě „ukázat její místo“ ve společnosti, a to právě tím, že ji staví do role sexuálního objektu.

Velmi často to bývá pomocí „vtipů“ genderově podmíněného charakteru, které poukazují na neschopnost žen vykonávat „mužskou“ práci či celkové vytváření nehostinného a nepříjemného prostředí pro ženy (Uggen a Blackstone, 2004; McLaughlin a kol, 2012; Popovich a Warren, 2010). Pokud je obětí sexuálního chování muž, velmi častým důvodem bývá to, že nějakým způsobem nenaplnuje představu hegemonní maskulinity (Aina-Pelema a kol., 2020).

Sexuální obtěžování může mít na danou osobu velmi závažné dopady. Od psychických problémů jako úzkosti, deprese, pokles sebevědomí či obava z místa, kde k obtěžování došlo, po fyzické jako například bolesti hlavy a žaludku, nevolnost či problémy se spánkem. Tyto dopady pak mají samozřejmě vliv i na další aspekty života dotyčné osoby. Především se to může projevat v zaměstnání, kde může docházet ke snížené koncentraci, horšímu pracovnímu výkonu, ale stejně tak i vyšší míře absence či odchodu ze zaměstnání. Pokud k obtěžování došlo na pracovišti a daný případ se dostane na veřejnost, může to mít negativní dopady i na danou instituci. Může to vést k vyšší fluktuaci zaměstnaných osob, zhoršení pověsti instituce a obecné nedůvěře zaměstnanců a zaměstnankyň v systém (Smetáčková a kol, 2019). Velmi podobné dopady (ať už psychické nebo fyzické) má sexuální obtěžování i na studentky a studenty vysokých škol a může vést i ke zhoršení třídního klimatu jako celku. A vzhledem k mediálním kauzám² v posledních měsících, je jasně patrné, že obtěžování na vysokých školách je spíše smutnou normou, nežli výjimkou (Smetáčková, Pavlík, Kolářová, 2009).

Mnoho osob, které si prošlo nějakou formou sexuálního či genderově podmíněného násilí se se svými zkušenosti často bojí svěřit dalším osobám. Důvodů, proč tomu tak je, může být samozřejmě ohromné množství, velmi často se ale může jednat o strach z takzvané *sekundární viktimizace*. Její definici můžeme nalézt například v dokumentu Rady Evropy:

---

² Přidávám odkazy na výše zmíněné mediální kauzy:

NOVOTNÁ, Hana. Existovala chatka, ve které občas někdo zmizel, popisuje napadená žena z Masarykovy univerzity | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *W*www.irozhlas.cz [online]. 2023 [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/sexualni-obtezovani-pedagogicka-fakulta-masarykova-univerzita-v-brne_2302091200 ale

MAŠÁT JANÁKOVÁ, Barbora a Dominika PÍHOVÁ. Svědectví studentů DAMU o ponižování a sexismu spustila změny. Část pedagogů ale mluví o ženské pokoře. *H*<https://denikn.cz/> [online]. 2021 [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://denikn.cz/772482/svedectvi-studentu-damu-o-ponizovani-a-sexismu-spustila-zmeny-cast-pedagogu-ale-mluvi-o-zenske-pokore/>

KARÁSKOVÁ SKOUPÁ, Adéla a Dominika PÍHOVÁ. Historici čelí obvinění ze sexuálního obtěžování. Přinášíme svědectví jejich studentek. *H*<https://denikn.cz/> [online]. 2023 [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1082575/historici-celi-obvineni-ze-sexualniho-obtezovani-prinasime-svedectvi-jejich-studentek/>

Sekundární viktimizace nastává tehdy, když oběť utrpí další újmu nikoli v přímém důsledku trestného činu, ale v důsledku způsobu, jakým s ní instituce a další osoby jednají. Sekundární viktimizace může být způsobena například opakovaným vystavením oběti a pachatele, opakovaným výslechem o stejných skutečnostech, používáním nevhodných výrazů nebo necitlivými poznámkami ze strany všech osob, které přicházejí s obětí do styku. (Council of Europe, 2006)

Kvůli strachu z toho, že tomuto jednání budou dotyčné osoby vystaveny, pak mnoho z nich mlčí o tom, jak často k obtěžování dochází, jak závažné může být, i o tom, do jaké míry toto chování omezuje jejich svobodu pohybu a pocitů bezpečí (Kearl, 2009). Sekundární viktimizace bývá velmi častým jevem, jehož můžeme být svědkem či svědkyní i například v online prostoru v sekci komentářů pod články, které popisují zkušenosti osob se sexuálním obtěžováním. Hledání záminek, proč si za to dotyčná osoba mohla sama či co udělala špatně, bývá opravdu velmi časté. K odsuzování či obviňování obtěžujících osob, však v sekci komentářů (a mnohdy i ve společnosti) dochází jen velmi výjimečně.

Používání označení oběť je v dnešní době též předmětem diskuze. Pokud bychom vycházeli z definice, můžeme využít například tu z dokumentu Rady Evropy:

Fyzická osoba, která utrpěla újmu, včetně fyzické nebo duševní újmy, citového strádání nebo ekonomické ztráty, způsobenou jednáním nebo opomenutím, které je v rozporu s trestním právem členského státu. Pojem oběť zahrnuje případně rovněž nejbližší rodinné příslušníky nebo osoby závislé na přímé oběti. (Council of Europe, 2006)

V případě sexuální násilí však nemusí být toto označení vždy vhodné. Jak poukazuje například Ciprová (2010) označení oběť s sebou nese určitou pasivitu či podřízenost. Osoby, které si prošly nějakou formou násilí jsou tak určitým způsobem obírány o možnost se s daným prožitkem samy vyrovnat. Sama autorka zmiňuje, že lepší označení by představoval anglický pojem *survivor* (přeživší) tedy osoba, která přežila nebo prožila nějakou nepříjemnou situaci. Poukazuje však na limity tohoto označení, které vnímá především v tom, že například v případě znásilnění tento pojem může vytvářet představu, že se jednalo o něco, co dotyčnou osobu bezprostředně ohrožovalo na životě, což ale nemusí být pravda, protože mnoho případů znásilnění se nutně neodehrává za použití brutálního fyzického násilí (Ciprová, 2010).

2.6 Sexuální a genderově podmíněné obtěžování a násilí v České republice

Definice a vymezení pojmu sexuálního obtěžování jakožto formy diskriminace bylo do české legislativy zahrnuto v roce 2004. Primárním důvodem pro toto rozhodnutí byl vstup České republiky do Evropské Unie, v rámci něž muselo dojít k implementaci směrnic Evropské Unie které obsahovaly rovné zacházení bez ohledu na rasu, etnicitu, pohlaví či sexuální orientaci (Křížková a kol, 2005).

Šebestová (2005) poukazuje na skutečnost, že v otázce sexuálního obtěžování je Česká republika „rozdělena“ na dva tábory. Jedna skupina vnímá sexuální obtěžování jako uměle vykonstruovaný problém, který se zveličuje, druhá skupina však nahlíží na sexuální obtěžování jako na významný problém, který je potřeba řešit, nikoli ho bagatelizovat či znevažovat (Šebestová, 2005). Přestože je tomu více jak patnáct let od napsání článku, stále existují osoby, které vnímají sexuální obtěžování jako nepodstatný, malicherný problém, těchto osob už je naštěstí ale stále méně a méně. Mimo vlivu Evropské Unie, však mají na posouvání veřejné debaty v otázce sexuálního obtěžování a násilí „tím správným směrem“, vliv i různé mediální kauzy. Ať už ty, týkající se vysokých škol, které jsem zmiňovala výše, tak i kauzy významnějších osobností jako například politika Dominika Feriho³ či psychiatra Jana Cimického⁴. To, že se o sexuálním obtěžování a násilí, z kterého byli obviněni veřejně mluví, že se jejich chování reálně prošetřuje, je něčím, čeho bychom se před patnácti lety pravděpodobně neměli šanci domáhat. Můžeme tedy říci, že v českém kontextu se jedná o poměrně přelomové kauzy, které ukazují to, že i významní a vlivní lidé, mohou být ze sexuálního obtěžování a násilí obviněni a že to neskončí jen „zametením pod koberec“. A přestože situace (především pro přeživší sexuálního násilí) není ještě zdaleka ideální, myslím, že se jako společnost ubíráme tím správným směrem.

Pozitivní aspekt můžeme vidět také v tom, že existují různé organizace a instituce, které s problematikou sexuálního obtěžování a sexualizovaného násilí pracují. V České republice můžeme zmínit například preventivní workshopy organizace Konsent nebo oddělení NKC – gender a věda Sociologického ústavu či organizace jako ProFem, Persefona

---

³ BUMBA, Jan. Nejedlová: Kauza Dominika Feriho je přelomová. Jeho chování může společnost odsoudit nehledě na soud | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *Wwww.irozhlas.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dominik-feri-soud-kauza-znasilneni-nejedlova_2210251742_har

⁴ ČTK. Kriminalisté navrhuji obžalovat psychiatra Cimického. Měl znásilnit a vydírat 28 pacientek | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *Wwww.irozhlas.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jan-cimicky-znasilneni-pacientek-obzaloba-zpravy_2210061016_kth

či Bílý kruh bezpečí, které mimo jiných věcí poskytují odbornou pomoc pro oběti sexuálního obtěžování či násilí.

Například data z výzkumu organizace ProFem z roku 2021 ukazují, že každá třetí žena v České republice zažila více než jednu z forem sexuálního obtěžování nebo násilí. Výzkum taktéž ukázal, že téměř každá desátá žena byla během svého života znásilněna. Verbální obtěžování zažilo 33 % žen daného výzkumu a různé formy nevyžádaného sexuálního kontaktu jako osahávání či doteky proti vůli dotyčné osoby pak 31 % z nich. V otázce sexuálního obtěžování v kyber prostoru 17 % žen uvedlo, že obdržely nevyžádaná videa či fotografie se sexuálním podtextem (Profem, 2021).

3 Catcalling

O sexuálním obtěžování se mluví nejčastěji v kontextu pracovně právních vztahů. Není to však jediné místo, kde k sexuálnímu obtěžování může docházet. Můžeme se se sexuálním obtěžováním setkat i na rodinných akcích, ve škole, na sportovních akcích, ale třeba i na ulici. A právě ulici a celkově oblasti venkovního prostoru bych se ráda věnovala v další části této práce, kde představím jednu z forem sexuálního obtěžování, kterou nejčastěji zažíváme právě „venku“ a tou je catcalling. Tento pojem zatím nemá český překlad, tudíž v dalších kapitolách a podkapitolách budu užívat anglické pojmenování tohoto typu obtěžování.

3.1 Původ slova catcalling

Jedna z možností, která se traduje o původu slova „catcall“ se pravděpodobně váže k sedmnáctému století, kdy se toto slovo používalo pro označení určitého hudebního nástroje, který byl užíván v divadlech a lidé pomocí něj mohli dát najevo svou nespokojenost. A proč právě toto označení? Rozložíme-li slovo catcalling, vzniknou nám dvě anglická slova a to cat (v českém překladu kočka) a call (v českém překladu volat). Zvuk, který z daného nástroje vycházel měl být podoben znění našťvané kočky (Etymology, origin and meaning of catcall by etymonline, [cit. 2023-05-30]).

Stejně tak můžeme původ slova catcalling odvozovat doslovně. Tedy jakési volání či pokřikování na kočku, kterou v našem kontextu představuje žena. Oslovení „kočičko“ nebo citoslovce „mňau“ „čičiči“ bývají velmi častým verbálním projevem catcallingu.

Velmi zajímavým pojmem v kontextu catcallingu je výraz *wolf-whistle* (v českém překladu něco jako vlčí hvízdání). Původ tohoto pojmu je celkem nejasný, jednou z teorií ale je, že pochází od pastýřů z jižní Evropy, kteří užívali pískání, jelikož bylo slyšet i z dálky,

jako varování před blížícími se vlky. Změna v užívání tohoto pojmu pak přichází ve třicátých letech 20. století, kdy toto pískání začalo být spojováno s jinou formou vlka, a to vlka – sexuálního predátora. Jedním z hlavních důvodů pro tuto změnu se uvádí vznik kreslených filmů, především je to spojováno s tvůrcem Texem Averym, který pro svůj příběh Červená karkulka (1937) vytvořil postavu vlka, který píská a pronásleduje hlavní postavu. Později se vlk objevuje i v dalších příbězích a jsou vytvářeny další postavy, které jsou mu charakterově podobné. Wolf-whistle měl v Averyho kreslených příbězích velmi často sexuální podtext a vzhledem k tomu, jak velké množství lidí tyto pořady sledovalo, není velkým překvapením, že wolf-whistle se pak výrazně rozmohl i v ulicích. Podle autora můžeme první zmínku o wolf-whistle na veřejnosti nalézt v novinách z roku 1944 (Marschall, 2018). Dnes se pojem wolf-whistle s catcallingem víceméně ztotožňuje, rozdíl však můžeme spatřovat v tom, že catcalling v sobě zahrnuje i verbální projevy tohoto typu obtěžování, kdežto wolf-whistle zastřešuje spíše ty neverbální jako pískání (Cambridge Dictionary, [cit. 2023-05-13]).

3.2 Definice pojmu catcalling a zkušenosti žen s tímto typem obtěžování

Co se týče samotného definování pojmu catcalling, autoři a autorky (Walton & Pederson, 2021, Fairchild & Rudman 2008; Fairchild, 2010) se shodují na tom, že se jedná o formu obtěžování sexuálního rázu ve veřejném prostoru (na ulici, v městské hromadné dopravě, baru, obchodě...), kde je jasně patrný genderový aspekt. Většinou se tedy jedná o muže, kteří obtěžují jim neznámé ženy, které potkají ve veřejném prostoru. Tento typ obtěžování se může projevovat různými způsoby - v neverbální formě se jedná nejčastěji o pískání, trubení či mlaskání, ve verbální podobě se nejvíce objevuje pokřikování, užívání sexuálních vulgarismů a komentářů na ženských vzhled, které v konečném důsledku ženy objektivizují a degradují. Fairchild & Rudman (2008) mezi catcalling uvádí i opakované žádosti o získání jména či telefonního čísla. Jiní autoři a autorky (Lord, 2009; Bowman, 1993; Thompson, 1994; Kissling, 1991) pak catcalling vůbec nedefinují jako pojem, ale všechny tyto projevy, které catcalling zahrnuje, vztahují pod pojem „street harrasment“ (v překladu obtěžování na veřejnosti) nebo „stranger harassment“ (v překladu obtěžování cizími lidmi).

Podrobnější definici catcallingu jako takového pak poskytuje například Chhun (2011), který ho popisuje jako užívání hrubého jazyka, verbálního i neverbálního vyjadřování, ke kterému dochází na veřejných prostranstvích jako jsou ulice, chodníky či autobusové zastávky. Mezi příklady verbálního catcallingu spadají nadávky, sexuální návrhy anebo

komentáře hodnotící fyzický vzhled. Mezi ty neverbální pak autor řadí pošklebky, mrkání, fyzická gesta nebo gesta naznačující sexuální styk.

Další definice catcallingu můžeme nalézt například v online americkém průzkumu YouGov (Moore, 2014), kde catcalling definují jako pískání, pokřikování či komentáře sexuálního charakteru na osobu, která prochází kolem nás. Nehledě na to, zda se jedná o komentáře relativně „vlídného“ („Dobrý den, krásko“), vyhrožujícího či zastrašujícího charakteru.

Velmi názorné je taktéž video, které ukazuje ženu, jak prochází různými částmi města New York. Na sobě má oblečené džíny a černé triko a skrytá kamera ji zaznamenává zepředu. Záznam, který je původně desetihodinový, je sestříhán do dvouminutového videa, které ukazuje různé formy catcallingu, které si dotyčná žena během své „procházky“ po New Yorku zakusila. Celkem se jednalo o více jak sto případů verbálních i neverbálních forem catcallingu (Ross Bliss, 2015 [online]).

Colleen O'Leary ve své dezertační práci představuje také velmi zajímavý aspekt v otázce catcallingu a to, jak ho vnímají ženy, které s ním mají nějakou žitou zkušenost. Na otázku, co si dotyčné ženy pod pojmem catcalling představují, její komunikační partnerky uvedly, že catcalling pro ně znamená, když nějaký muž křičí sexuální nebo dehonestující poznámky vůči ženám. Určité komentáře byly některými komunikačními partnerkami vnímány jako pozitivní, ve většině případů se však jednalo spíše o negativní pocity spojené s catcallingem. Například poznámky na ženské tělo či postavu byly brány většinou jejich komunikačních partnerek jako velmi nevhodné až drzé a cítily se kvůli nim objektivizovány (O'Leary, 2016).

Podobné zkušenosti s catcallingem měly i participantky výzkumu Farmer a Jordan (2017), kdy ženy uváděly, že zažily různé formy neverbálního catcallingu jako mlaskání či hvízdání, dále verbální projevy (nejrůznější komentáře na jejich vzhled, nadávky) a v několika případech došlo i na nechtěné doteky. Ženy také zmiňovaly pocity vzteku, naštvání, trapnosti, strachu, nepříjemnosti či nervozity při setkání s catcallingem (O'Leary, 2016).

Co se tedy catcallingu týče, jedná se o typ obtěžování, ke kterému dochází ve veřejném prostoru a vykonávají ho osoby, které jsou vůči oběti cizí. Catcalling je pro mnoho žen velmi častým jevem. Což podporují například data Fairchild & Rudman (2008), které pomocí dotazníků zjišťovaly, jaké jsou zkušenosti žen s obtěžováním cizími lidmi a s objektivizací. Jejich výzkumu se zúčastnilo celkem 228 participantek s tím, že autorky dávaly velký důraz na etnickou rozmanitost, tudíž měly ve svém výzkumu zastoupeny ženy různých „ras“.

Z dat, která získaly, jim vyšlo, že více než 40 % tázaných žen zažívá nechtěnou sexuální pozornost alespoň jednou měsíčně a 31 % uvedlo, že různé formy catcallingu (pokřikování, pískání, zírání) zažívají téměř každý den. Ženy, které byly participantkami tohoto výzkumu, taktéž uvedly, že se často v noci bojí chodit samy a že se bojí možného znásilnění (Fairchild & Rudman, 2008). Podobná data zjistil i Saunders a kol (2017), kteří se ve své práci zabývají taktéž obtěžováním cizími lidmi a zmiňují, že 47 % jejich respondentek zažívá catcalling jednou za pár dní a dokonce 74% dotyčných žen odpovědělo, že zírání či různé verbální a neverbální formy catcallingu zažívají alespoň jednou měsíčně.

Podobnému tématu se věnovala i Kearl, která se ve svém výzkumu, jehož se zúčastnilo 811 žen, ptala na otázku, jak často se dotyčné ženy setkávají s obtěžováním cizími lidmi ve veřejném prostoru a jak často zažívají určité formy obtěžování. Ať už se jednalo o jakoukoli formu vždy bylo alespoň 5 % žen, které zmínily, že daný typ obtěžování zažily více než 26krát. U otázky, jak často zažívají dotyčné ženy troubení z aut nebo pískání, když prochází kolem, téměř 40 % odpovědělo, že tento typ obtěžování zažívají denně či několikrát za měsíc. U otázky, jak často se setkaly se sexuálně explicitními komentáři, čtvrtina žen uvedla, že se s ním dosavadně setkaly více jak 26krát. Téměř polovina respondentek taktéž zmínila, že se jim alespoň jednou stalo, že je nějaký cizí člověk sledoval (Kearl, 2009).

Na obtěžování žen na ulicích však poukazují i mnohem starší články. O zkušenostech žen s catcallingem píše již například Cythia Grant Bowman ve své práci *Street harassment and the informal ghettoization of women* v roce 1993, kdy autorka poukazuje na to, že k obtěžování žen na veřejnosti dochází velmi často, ze strany státu a práva to však není vnímáno jako nějaký problém, tudíž zde nejsou žádné postihy za tento typ chování. Na tento problém poukazuje i Thompson (1994), která ve své práci přidává i dopady, které tento typ obtěžování na ženy může mít. Zmiňuje zde nejen možné dopady na jejich psychické zdraví, ale primárně omezování svobody žen ve volném pohybu a tím i jejich práv.

Na datech, která nám dané výzkumy ukazují, můžeme jasně vidět, že catcalling je jevem, ke kterému dochází velmi často. Bohužel i přesto je to typ sexuálního obtěžování, který bývá velmi často bagatelizován a „shazován ze stolu“ se slovy, „že přeci o nic tak hrozného nejde“. V další podkapitole se však zaměřím na to, jak celkově sexuální obtěžování ale především catcalling může ovlivňovat pocity bezpečí či nebezpečí žen pohybujících se ve veřejném prostoru a dále představím, jak omezující to pro mnohé z nich může být.

3.3 Ženy a pocity bezpečí/nebezpečí ve veřejném prostoru

Jak zmiňují například Fairchild & Rudman (2008), v posledních letech se otevřela debata o sexuálním obtěžování a tomuto tématu byla věnována velká řada výzkumů. Samy autorky vychází z Fitzgerald (1995) a pracují tak s rozdělením sexuálního obtěžování na tři hlavní složky, a to sexuální nátlak, genderové obtěžování a nežádoucí sexuální pozornost. Mezi nechtěnou sexuální pozornost pak ale kromě nevhodných dotyků zařazují například i zasílání nevhodných fotek se sexuálním podtextem.

Přestože autorky a autoři (Madan & Nalla, 2016; Fairchild & Rudman, 2008) oceňují, že se dnes o tomto tématu mnohem více mluví, kritizují skutečnost, že většina výzkumů zabývajících se sexuálním obtěžováním tak koná jen v kontextu vnitřních prostor, nejčastěji na pracovišti nebo ve školách. K čemuž se pojí i to, že většina lidí má sexuální obtěžování spojené s tím, že oběti znají svého násilníka. A to je jedním z hlavních rozdílů mezi sexuálním obtěžováním a mezi takzvaným „stranger harassment“ neboli obtěžováním cizími lidmi. Tomuto typu obtěžování už se věnuje mnohem méně pozornosti, přestože se jedná o jeden z nejčastějších typů obtěžování (Fairchild & Rudman, 2008).

Důvodů, proč se o obtěžování ve veřejném prostoru a obecně i o catcallingu tolik nemluví může být hned několik. Jedním z možných může být, že v dnešní společnosti se už toto chování bere víceméně jako norma (Lord, 2009). Jedná se o jev, který je tak běžný (alespoň pro ženskou část populace), že se nad ním mnoho lidí už ani nepozastavuje. Naštěstí se to v posledních pár letech začíná pomalu ale jistě měnit. Asi není velkým překvapením, že jsou to většinou právě další ženy, které se rozhodly toto téma více otevřít a dát prostor a hlas ženám, které s tímto typem obtěžování mají zkušenosti. Svými výzkumy se snaží ukázat, že se nejedná o něco výjimečného, ale o jev, který je až velmi častý a který si zakouší ženy po celém světě.

O malém zájmu společnosti o obtěžování cizími lidmi na veřejnosti mluví i autorka Holly Kearn (2009), která na datech ze svého průzkumu ukazuje, že přestože se ženy a dívky po celém světě setkávají s obtěžováním ve veřejném prostoru a necítí se kvůli němu na veřejnosti bezpečně, a to především kvůli svému pohlaví, jedná se do značné míry o neviditelný společenský jev. A to zejména ve chvílích, kdy je tento typ obtěžování brán jako méně závažný oproti například napadení. Pouliční obtěžování je částečně neviditelné, protože k němu často dochází, když jsou ženy samy a kolemjdoucí osoby si mnohdy ani nemusí být vědomi, že dochází k něčemu, co může být pro někoho nepříjemné, nebo nevědí, jak mohou zareagovat. Tím, že se o daném typu obtěžování ve veřejném prostoru tolik

nemluví, ženy mají tendenci cítit se trapně a mohou se domnívat, že to, co se jim stalo si nějakým způsobem zavinily. Ženě, která zažije jakoukoli formu obtěžování na veřejnosti (ať už se jedná o catcalling, nechtěné dotyky či stalking) a promluví o něm, může být řečeno, že by jí taková „pozornost“ měla lichotit nebo že je to její vina kvůli tomu, co měla na sobě nebo co dělala. V důsledku strachu ze sekundární viktimizace tak mnoho žen mlčí o tom, jak často k obtěžování na ulici dochází, jak závažné může být i o tom, do jaké míry toto chování omezuje jejich svobodu pohybu a pocitů bezpečí na veřejnosti (Kearl, 2009).

Obtěžování na ulici však pro mnoho žen může mít dalekosáhlé důsledky, jelikož omezuje jejich svobodu na veřejnosti. Různé projevy catcallingu (od neverbálních gest až po komentáře sexuálního charakteru) nechtěné doteky a poznámky o ženských tělech mnohou v ženách vyvolávat pocit, že jsou pouhými sexuálními objekty, a ne plnohodnotnými osobami společnosti. Média v tomto směru též spíše přidávají na pocitu strachu, jelikož osoby, které obtěžují, vykreslují jako nám neznámé násilníky, kteří se mohou vynořit z jakékoli temné uličky, přestože realita je taková, že oběti sexuálních trestných činů či sexuálního obtěžování, svého pachatele znají (Kearl, 2009). A toto jen napomáhá k prohlubování strachu v ženách a taktéž sekundární viktimizace obětí.

Na strach žen ohledně jejich bezpečnosti poukazují ve své práci i Ross, Macmillan a kol. (2000), kteří čerpají z kanadské studie z roku 1994. Této studie se zúčastnilo přes 12 000 žen, kdy 85 % uvedlo, že během svého života zažily nějakou formu obtěžování od cizích osob. Studie také ukazuje, že téměř polovina daných žen se ve svém sousedství necítí po tmě bezpečně, což je způsobeno primárně strachem ze sexuálního obtěžování či násilí. A přestože se může jednat i o strach z mužů, které ženy znají, výzkum ukazuje, že je to právě strach z obtěžování ze strany cizích mužů ve veřejných prostorech, který v ženách zvyšuje pocity toho, že se necítí bezpečně, když jsou někde po setmění samy.

Další výzkum, týkající se obtěžování žen, je práce *Sexual Harassment in Public Spaces: Examining Gender Differences in Perceived Seriousness and Victimization*, která se zabývá situací sexuálního obtěžování ve veřejném prostoru (primárně v městské hromadné) v hlavním městě Indie, New Delhi. Autoři zde poukazují na to, že o násilí na ženách se v indickém kontextu mluvilo především ohledně domácího násilí, ale o sexuálním obtěžování, které se dělo ve veřejných prostorech, se téměř nemluvilo. Změnu přinesl až incident z roku 2012, kdy došlo k brutálnímu znásilnění mladé dívky v jedoucím autobusu. Tento strašný incident a následná smrt dané ženy s sebou přinesly ohromný zájem médií a zjistilo se, že je velké procento žen, které mají strach z možného sexuálního obtěžování, zejména v prostředích městské hromadné dopravy a místech s nimi spojenými (ulice,

zastávky, nástupiště...). Jejich výzkumu, který se týkal pocitů bezpečnosti v těchto oblastech, se zúčastnilo přes tisíc osob, jak mužů, tak i žen. Výsledky jejich studie ukazují, že muži se ve veřejných prostorech cítí bezpečněji než ženy a stejně tak, že ženy mají častější zkušenosti s různým typem obtěžování. Autoři tak svým výzkumem poukazují na genderový aspekt této problematiky a skutečnost, že přestože je veřejný prostor určený všem, neznamená to, že se v něm všichni také stejným způsobem cítí či ho mohou stejným způsobem využívat (Madan & Nalla, 2016). Na což poukazují i další autoři a autorky jako Kearl (2009), Ross, Macmillan a kol. (2000) či Fairchild (2008).

Z těchto studií je tedy jasně patrné, že veřejný prostor je pro ženy mnohem nebezpečnější nežli pro muže. Je samozřejmě pravda, že problematika obtěžování na ulicích a catcallingu je něčím, s čím mohu mít zkušenost osoby jakéhokoli genderu, z představených dat však jasně vyplývá, že těmi, kdo obtěžování nejčastěji vykonávají jsou muži a naopak osoby, které jsou jeho nejčastějším terčem obtěžování, jsou ženy.

3.4 Muži a catcalling

Tato diplomová práce se soustředí především na catcalling, který je mířený na ženy – jak ho vnímají, jak na něj reagují, v čem ho považují za problematický. Velmi důležitým aspektem v celé této problematice je ale také role mužů a důvody toho, proč catcalling vůbec užívají. Bohužel (i když nepřekvapivě) existuje jen malé množství výzkumů, které by se zabývaly otázkou, proč se muži vlastně uchylují ke catcallingu a co si od něj slibují. Jedna z prací, která na tuto problematiku však nahlíží z pohledu mužů je práce Walton & Pederson (2021), kde autorky vedou výzkum jak s muži, kteří catcalling dělají, tak s těmi, kteří se takovému chování vyhýbají. Pomocí dat získaných z online dotazníků, autorky představují hlavní motivace mužů pro užívání catcallingu. Jako nejčastější důvody byly uvedeny – touha s ženami flirtovat a vyjádřit sexuální zájem. Reakcí, která byla ze strany mužů od žen nejvíce chtěná byla nějaká forma přátelskosti (úsměv, započetí konverzace či oboustranné flirtování). Stejně tak vysoké procento mužů v tomto výzkumu očekávalo, že ženám bude toto chování (catcalling) lichotit. Zajímavým výsledkem bylo i to, že muži, kteří užívali catcalling, vykazovali taktéž vyšší úroveň sexismu, toxické maskulinity, společenské dominance a celkově vyšší toleranci k sexuálnímu obtěžování (Walton & Pederson, 2021).

Argument, že muži mnohdy přeceňují sexuální (nebo jakýkoli) zájem ze strany žen, můžeme nalézt i u dalších autorů a autorek (Hart & Howard, 2016; Lee a kol., 2020). Můžeme tedy předpokládat, že muži, kteří užívají catcallingu si mnohdy nemusí být vědomi

toho, že jejich „snažení“ může mít na ženy naprosto opačný efekt, než který by si přáli (Walton & Pederson, 2021). To však nic nemění na tom, že pro spoustu žen je catcalling něčím nepříjemným a obtěžujícím.

3.5 Jaké strategie volí ženy při setkání se s catcallingem

V předešlých podkapitolách jsem se soustředila především na to, jak ženy na catcalling nahlíží a jaká je jejich přímá, žitá zkušenost s tímto typem sexuálního obtěžování. V této podkapitole představím různé strategie, které ženy volí, aby se s catcallingem vypořádaly či se mu vyhnuly, jak je zmiňuje existující literatura.

Například autorka O'Leary (2016) zmiňuje tři hlavní strategie, které komunikační partnerky jejího výzkumu při setkání se s catcallingem volily – *ignorování*, *vyhýbání se* či *verbální odezva*. Ženy volily různé taktiky podle toho, kde se momentálně nacházely a jak v bezpečí či nebezpečí se cítily. Rozhodující pro ně také bylo, zda daným místem prochází samy či jsou zde s někým dalším a také o jakou denní dobu se jedná.

Podobným tématem se zabývá i práce Olivii Farmer a Sary Smock Jordan (2017), kdy autorky využily jako metodu výzkumu detailní analýzu jednoho veřejně dostupného online bloku, kde ženy žijící v New Yorku sdílí své zkušenosti s obtěžováním na veřejnosti a catcallingem. Autorky analyzovaly zápisky jedenácti žen, které během dvou týdnů zapisovaly své zkušenosti s catcallingem. Na základě dat, které autorky získaly vytvořily čtyř fázový model, který popisoval, jak se dotyčné ženy s catcallingem vypořádávaly. Jedná se o *přípravu na potenciální catcall*, *přímé zkušenosti s catcallingem*, *odezva na něj* a *vyrovnávací strategie s tímto typem obtěžování*. V rámci strategie přípravy na potenciální catcalling volily ženy různé formy „rozptýlení se“ jako například použití telefonu, nasazení sluchátek či prohledávání kabelky. Dále se jednalo o formu vyhýbání se, tedy nenavazování očního kontaktu. Některé ženy dokonce uvedly, že například upravují i svou vizáž, snaží se působit více „mužně“ a mnohdy se na cestu domů převlékají do jiného oblečení, než ve kterém byly například v práci. Nejčastěji se jedná o volbu kalhot namísto sukně či obléknutí si nějaké „oversize“ mikiny (Farmer & Jordan, 2017).

O'Leary (2016) zmiňuje, že pro velkou část jejich komunikačních partnerek hrál roli především faktor pocitu bezpečí/nebezpečí. Podle toho, jak moc se cítily v bezpečí/nebezpečí volily své strategie. Jako nejčastější strategii bylo uvedeno ignorování dotyčné osoby, čímž se dotyčné ženy snažily dát najevo, že o dané poznámky či komentáře nemají zájem. Jedním z hlavních faktorů pro volbu tohoto typu strategie byl strach

z potenciální eskalace dané situace. Některé z žen ale během rozhovorů zmínily, že na určité případy catcallingu doteď vzpomínají a přejí si, aby tehdy zareagovaly verbálně. Strach z potenciálního nebezpečí či celková nekomfortnost dané situace jim v tom však zabránily (O'Leary, 2016).

Farmer a Jordan (2017) pak taktéž uvádí, že v otázce strategií jejich komunikační partnerky nejčastěji volily *neverbální projevy* – nenavazování očního kontaktu, ignorování dotyčné osoby. Autorky zmiňují i to, že se v rámci výzkumu objevovaly často také pocity frustrace a beznaděje s touto tematikou ve společnosti. Byly zmíněny i pocity sebeobviňování a zpochybňování či snižování svých vlastních emocí a zkušeností při setkání s catcallingem (Farmer & Jordan, 2017). Na negativní psychické dopady catcallingu pak poukazuje i Thompson (1994).

Co se týče *verbální strategie* (která byla celkově ve výzkumech zastoupena nejméně), pokud byla situace opakovaná, volily ženy nejčastěji poznámky typu „To se mi nelíbí“ nebo sarkastické „Jo, díky“ a obecně vyjadřovaly pocity nelibosti a hněvu v reakci na catcalling. Některé z komunikačních partnerek uvedly, že vnímají jako velmi důležité verbálně se proti danému chování ohradit, aby daly dotyčným mužům najevo, že catcalling pro mnoho žen není komplimentem či lichotkou (O'Leary, 2016). Ve výzkumu Farmer a Jordan (2017) některé ženy taktéž jako strategii volily dát najevo své pocity nelibosti ohledně daného chování. Například pomocí navazování očního kontaktu či upravování svého postoje. Jedna z komunikačních partnerek tuto strategii vysvětlovala takto:

Když jsem arogantní, je to pro mě větší výzva. Setkávám se s jejich pohledy, zírám na ně, dávám jim najevo, že mi nelichotí a nemám zájem. Tohle funguje jen zřídka, pokud vůbec. Někdy z toho mám dobrý pocit, ale nepřiměje je to přestat, nepřiměje to ty neodbytné odejít. Jen se pak necítím jako oběť. (Farmer & Jordan, 2017: 216)

Nejvíce zastoupenou strategií z výše představených výzkumů se ukázalo *vyhýbání se*, které spočívalo ve vyhýbání se určitým místům. Ženy volily raději jiné trasy, přecházely ulice nebo se vyhýbaly očnímu kontaktu. Stejnou strategii v českém kontextu popisuje ve svém průzkumu i například Beat sexism (2020). Některé komunikační partnerky vyjádřily pocity frustrace a únavy, jelikož je toto „vyhýbání se“ mnohdy stojí více času a energie. Jedna z participantek dokonce zmínila, že když má například kratší sukni a tílko, vezme si přes sebe ještě delší mikinu, aby se zakryla a zamezila tak potenciálnímu catcallingu

(O'Leary, 2016). Podobnou strategii s úpravou vzhledu můžeme nalézt i ve výzkumu Farmer a Jordan (2017).

3.6 Hraje v otázce catcallingu roli atraktivita?

Velice zajímavým aspektem, který se ukázal, že může v otázce sexuální obtěžování a catcallingu hrát také roli, je otázka atraktivity obtěžující osoby a jak právě atraktivita může ovlivňovat vnímání určitého chování jako spíše lichotícího, než obtěžujícího. Představené výzkumy ukazují, v jakých situacích může hrát atraktivita roli a kde naopak nezáleží na tom, zda je dotyčný člověk vnímán jako atraktivní či nikoli.

Jedny z hlavních výzkumů, které se zabývaly tím, jak muži a ženy hodnotí strategie, jejichž cílem bylo dosáhnout nějaké formy sexuálního styku, byly výzkumy partnerů Struckman-Johnson z roku 1991 a 1993 za pomoci ilustrativních příkladů vykreslujících neromantické situace, ve kterých se mužský kolega pokouší iniciovat chování sexuálního charakteru vůči své kolegyni. Jejich studie ukázala, že ženy vnímaly spíše negativně všechny typy nátlakových strategií, nehledě na míru jejich intenzity (Struckman-Johnson & Struckman-Johnson, 1993).

Podobný výzkum byl pak vytvořen v roce 1996 kdy autoři a autorky pomocí ilustračních příkladů zjišťovaly, jak budou dotyčné ženy vnímat určité formy sexuálního jednání. Od mírných, které byly v tomto výzkumu představeny jako letmý polibek až po vysoké, což zde bylo představeno jako hrubý dotek v oblasti genitálií. K příběhu byla přidána i fotka dotyčného muže, aby mohly ženy účastníci se výzkumu, samy za sebe zhodnotit, zda jim dotyčný muž přijde atraktivní či spíše nikoli. Z dat vyplynulo, že pokud respondentky vnímaly dané muže jako atraktivní, jejich chování nevnímaly jako tak násilné oproti mužům, které vnímaly jako neatraktivní. Pokud dotyčného muže shledaly jako velmi atraktivního, vnímaly některého jeho chování (letmý polibek) jako spíše atraktivní nežli obtěžující. V otázce osahávání intimních partií však atraktivita již nehrála roli a tento typ jednání byl všemi účastnicemi brán jako velmi nevhodný a nepříjemný (Cartar & kol, 1996).

V článku *Sexual Harassment in the Workplace: Exploring the Effects of Attractiveness on Perception of Harassment* poukázali autoři a autorky taktéž na fakt, že atraktivita může hrát roli v otázce toho, zda nějaké jednání či chování vnímáme jako nepříjemné či nikoli. Data jejich výzkumu ukazují, že pokud byli obtěžujícími osobami atraktivní muži, jejich chování nebylo bráno tak často jako obtěžující (Golden a kol, 2001). Což je například v souladu s prací (Eastwood, 2015) či výzkumem Fairchild (2010) kde čtvrtina žen jejího

výzkumu zmínila, že pokud by byl člověk, který je obtěžuje atraktivní, byla by daná zkušenost příjemnější, kdežto obtěžuje-li je muž, kterého vnímají jako neatraktivního, vyvolává to spíše pocity strachu. Fairchild dále zmiňuje, že pro mnoho jejích respondentek hrál roli i věk osoby, která obtěžuje. Obtěžování z řad starších mužů bylo třetinou zmíněných žen bráno jako více zstrašující a méně příjemné, než kdyby je obtěžoval muž mladší. Naprosto opačné výsledky pak popisuje například O'Leary (2016), která při otázce, zda dotyčné komunikační partnerky vnímají rozdíl v obtěžujícím chování, když je dotyčná osoba atraktivní, uvedla, že atraktivita obtěžující osoby pro dané ženy nehrála roli. Některé dokonce uvedly, že je-li daný člověk atraktivní a používá catcalling při komunikaci se ženami, vnímají to jako velmi odpudivé.

Dále například výzkum, který se zabýval tím, jak americká společnost přistupuje ke catcallingu ukázal, že více jak 72 % zúčastněných osob uvedlo, že catcalling není vhodný za žádné situace. Necelých 20 % (nehledě na to, zda odpovídali muži nebo ženy) pak uvedlo, že v některých případech může být catcalling vhodný a lze ho považovat za kompliment (Moore, 2014). Podobné výsledky přináší v určitém ohledu i výzkum O'Leary (2016) která uvádí, že některé poznámky, zvuky či pohledy účastnice jejího výzkumu zprvu nevnímaly jako obtěžující. Faktor, který byl pro některé z komunikačních partnerek rozhodující z hlediska toho, zda je dané chování obtěžující nebo ne, byl vytrvalost a urputnost v tomto chování pokračovat. 11 ze 13 komunikačních partnerek se shodlo, že catcalling není kompliment, i když to ze strany obtěžujících mužů může být tímto způsobem vnímáno. Většina žen v průběhu rozhovorů zmínila, že z daných komentářů mají spíše pocit, že dotyční muži čekají něco za oplátku, a ne že by jim chtěli pouze lichotit nebo pochválit jejich vzhled. Některé ženy však během výzkumu zmínily, přestože ony samy to tak nevnímají, že mohou existovat ženy, které budou catcalling vnímat i pozitivně. Uvedly, že poznámky typu „*Vám to dnes sluší*“ mohou některým lidem například dodat sebevědomí nebo zlepšit den (O'Leary, 2016).

3.7 Catcalling a situace v České republice

Pokud pojem sexuální obtěžování bývá v české společnosti bagatelizován, pojem catcalling bývá téměř úplně přehlížen, a to nejen z hlediska výzkumu. Je to dost podobné jako problematika obtěžování dívek chlapci v ranné pubertě. Je výmluvné, že catcalling nemá český ekvivalent. Důvodů proč tomu tak je, může být mnoho. Jedním z důvodů může být to, že samotný pojem není v České republice brán dostatečně vážně, což se pak projevuje

i v tom, že v českém kontextu se o catcallingu bohužel moc nemluví a existuje o něm jen velmi malé procento článků nebo výzkumů. Pojem sexuální obtěžování je dosti široký a mnoho osob ho má spojeno pouze s nějakými sexuálními praktikami, tudíž projevy catcallingu si mnohdy se sexuálním obtěžováním ani nemusí spojovat.

Jedním z mála výzkumů, který se catcallingem v České republice zabýval, byl průzkum neziskové organizace Beat sexism z roku 2020. Z průzkumu vzešlo, že zkušenost s catcallingem měla drtivá většina z nich, přesněji řečeno 1626 z 1677. Místa, na kterých se dotyčné ženy s catcallingem setkaly nejčastěji, byla ulice a dále pak například zastávky městské hromadné dopravy či samotné prostředky městské hromadné dopravy. Co se forem obtěžování týče, nejčastěji účastnice výzkumu zmiňovaly formy obtěžování jako pohvizdování či pokřikování, dále pak komentáře týkající se vzhledu nebo zírání. Některé ženy dokonce zmínily i fyzické formy sexuálního obtěžování v podobě nechtěných doteků. Přestože 34,8 % respondentek uvedlo, že je zkušenost s tímto typem sexuálního obtěžování nijak neovlivnila, téměř 44 % žen vyjádřilo obavu a úzkost z toho, že by se toto chování mohlo v budoucnu znovu opakovat. Některé ženy se dokonce rozhodly změnit cestu, kterou dříve chodily, aby nepříjemným situacím tohoto typu zamezily (Beat sexism, 2020).

Přestože tento výzkum není zcela reprezentativní kvůli způsobu sběru dat, který byl soustředěn pouze na uživatelky sociálních sítí, byl to stále jeden z prvních výraznějších průzkumů v České republice, který byly zaměřen primárně na catcalling.

Druhý průzkum, který se týkal českého kontextu, byl projekt L'Oréal Paris (2021), který měl za cíl poukázat na obtěžování na veřejnosti a pomocí workshopu Stand Up (který je v České republice realizován ve spolupráci se spolkem Konsent⁵) dát lidem praktické rady, jak reagovat, stanou-li se svědkem či svědkyní nějaké formy obtěžování na veřejnosti. Průzkum z roku 2021 byl uskutečněn ve spolupráci s Ipsos⁶ a byl proveden v několika zemích včetně České republiky, Slovenska či Maďarska, kdy pokaždé se průzkumu zúčastnilo kolem tisíce osob. V Česku se ho zúčastnilo 1019 osob.

Z průzkumu vyplynulo, že tři čtvrtě českých žen zažilo nějakou formu sexuálního obtěžování na veřejnosti. Jako nejčastější forma obtěžování byl uveden právě catcalling (50 %) či nevhodné a nechtěné sexuální pohledy (48 %). Zajímavým zjištěním ale například bylo, že ženy v České republice mají menší tendenci měnit nějaké své návyky či chování aby se vyhnuly situacím týkajícím se sexuálního obtěžování (41 % účastnic) oproti ženám

---

⁵ Nevládní organizace zabývající se prevencí v oblasti sexuálního násilí

⁶ Společností, která poskytuje služby v oblasti průzkumu trhu a veřejného mínění

z jiných států (52 % účastnic), které se tohoto výzkumu zúčastnily. Pokud se rozhodnou své chování/jednání nějakým způsobem změnit, jedná se především o volbu jiné trasy či vyhýbání se některým místům (L'Oréal Paris & Ipsos, 2021).

Catcalling ve své diplomové práci *Fenomén pouliční obtěžování a jeho reflexe v českých masmédiích* zmiňuje také Bajus (2022), kdy uvádí, že přestože média k obtěžování na veřejnosti přistupovala bez bagatelizace a dávala mu vážnost, catcalling je brán jako běžná součást každodennosti a forma svobody projevu. Tudíž není ze stran médií pocíťována potřeba se jím výrazněji zabývat.

Výzkumů v kontextu České republiky tedy zatím bohužel není mnoho, ale i tak z nich můžeme jasně vidět, že catcalling je v České republice tématem a že je formou sexuálního obtěžování, které si během svého života zakusí vysoké procento žen. Oba průzkumy taktéž poukazují na fakt, že aby se ženy tomuto obtěžování vyhnuly, jsou nuceny nějakým způsobem upravovat či pozměňovat své návyky, což je téma, kterému se budu více věnovat v dalších podkapitolách.

V teoretické části této práce jsem se věnovala zakotvení tématu. Představila jsem genderově podmíněné násilí, jakožto zastřešující pojem, pod který spadá i sexuální obtěžování, které je hlavním tématem této práce. Dále jsem přiblížila pojem sexuální obtěžování, jeho formy i možné dopady a v dalších kapitolách a podkapitolách se soustředila především na pojem catcalling, který je pro mou diplomovou práci nejvíce klíčový. Poukázala jsem na situaci v České republice i ve světě a také na skutečnost, jak může být catcalling provázán s pocity bezpečí/nebezpečí žen ve veřejném prostoru. Představila jsem různé strategie, které ženy při kontaktu s catcallingem užívají i dopady, které na ně může catcalling zanechat.

V empirické části této práce se budu věnovat již samotnému výzkumu a datům, která vzešla z rozhovorů, které jsem zvolila jako metodu sběru dat mé práce. V této části budu pracovat s výpověďmi mých komunikačních partnerek a pokusím se problematiku catcallingu představit z jejich pohledu a své závěry provázat s daty a výzkumy, které jsem představila v teoretické části.

4 EMPIRICKÁ ČÁST

4.1 Metodologie

4.1.1 Charakteristika výzkumu

Cílem výzkumu mé práce *Catcalling očima žen: případová studie* je představit a poukázat na problematiku catcallingu v české společnosti a na zkušenosti žen s tímto typem sexuálního obtěžování. Na základě polostrukturovaných rozhovorů budu zjišťovat, jak si mé komunikační partnerky catcalling definují, jaké jsou jejich osobní zkušenosti s tímto typem sexuálního obtěžování a jaké strategie volí, pokud se mají s takovýmto chováním vyrovnat. Stejně tak mě bude zajímat, zda vnímají nějaké dopady catcallingu na jejich každodenní život a popřípadě zda hrají roli i nějaké další aspekty (například atraktivita, věk) v otázce toho, zda catcalling vnímají jako spíše obtěžující či nikoli.

Budu užívat kvalitativní výzkumnou strategii, jelikož se domnívám, že mi pomůže tématu catcallingu a jeho případným dopadům na ženy porozumět více, a hlavně lépe pochopit jejich interpretaci a zároveň jim dát možnost vyjádřit se vlastními slovy. Budu se zde moci mnohem více soustředit na jednotlivé zkušenosti žen a porozumět problematice catcallingu z jejich perspektivy více do hloubky.

Vzhledem k tomu, že jsem studentkou genderových studií, nebude žádným překvapením, že jsem si pro svou práci zvolila feministický výzkum. Aby mohl být výzkum feministický, je potřeba aby splňoval určitá kritéria a to, aby pracoval s konceptem genderu v kontextu feministických teorií a tematizoval genderový řád a jeho mocenské aspekty (Ramazanolu & Holland, 2004). Většinou (není to však podmínkou) se feministické výzkumy soustředí primárně na ženy a jejich zkušenosti. Ať už z toho důvodu, že dříve byly výzkumy dělány jen muži anebo proto, že velká část témat, kterými se feministický výzkum zabývá, byla, nebo v mnoha případech stále je ve společnosti spíše tabuizovaná. Právě proto si ale myslím, že je důležité feministický výzkum využívat, jelikož nám může poskytnout nový náhled na různé problematiky.

4.1.2 Pozicionalita

Protože usiluji o feministický výzkum, nejprve bych ráda představila svou pozicionalitu a paradigma z kterého budu vycházet. Co se tedy mé pozicionality týče, naprosto si uvědomuji, že přestože jsou komunikační partnerky pro můj výzkum

nepostradatelné a já bych bez nich nebyla schopna svou práci vytvořit, naše pozice nejsou rovné, jelikož na konci já budu ta, která bude data z výzkumu zpracovávat a budu mít možnost rozhodovat, co a jakým způsobem do své práce použiji. Stejně tak si uvědomuji, že jsem bílá žena s vysokoškolským titulem, stredo-evropanka ze střední třídy a je proto možné, že při kontaktu s některými ženami může docházet k určitým bariérám, či nedůvěře vůči mé osobě, což se pak samozřejmě může projevit i na kvalitě výzkumu. Může se však jednat i o bariéry názorové, jelikož sama vycházím z nějakých přesvědčení, která jsou ovlivněna tím, v čem jsem vyrůstala, lidmi, kterými se obklopuji, ale i prací, kterou vykonávám. Mám úspěšně splněné státnice z genderových studií a momentálně pracuji v organizaci Konsent a jsem si vědoma toho, že mě mé studium i práce v mnoha ohledech (primárně v otázce genderově podmíněného násilí a jeho forem) velmi ovlivňují, což se může proplatit i do mé komunikace s lidmi a do mých interpretací jejich výpovědí. Budu se proto snažit svou pozicionalitu reflektovat a pracovat s ní produktivně.

Jeden z důvodů, proč jsem se rozhodla zvolit jako téma práce právě catcalling, je i to, že jsem se s ním sama několikrát setkala. Velmi živě si vybavuji moment, kdy jsem se s ním setkala poprvé. Bylo mi třináct a šla jsem v létě oblečená v šatech podél ulice. Kolem mě velmi zpomalilo auto a dva muži, kteří v něm seděli na mě začali mluvit. Říkali mi, jak moc mi to sluší, proč se na ně neusměju a jestli nechci svést, že mě odvezou kamkoli budu chtít. Co si stále pamatuju velmi dobře byl pocit rozpolcenosti. Na jednu stranu jsem měla tendenci se na ně usmívat a poděkovat jim za jejich „lichotky“, jak se tak nějak od žen a dívek očekávalo, ale na druhou stranu jsem se cítila velmi nekomfortně a ne zcela bezpečně, zvláště když jsem věděla, že kolem není nikdo, kdo by mi mohl případně pomoci. Zároveň jsem měla pocit, že pokud bych to někomu řekla, jako reakci bych pravděpodobně dostala něco ve stylu: „ale prosím tebe, vždyť ti jen dávali najevo, že tě shledávají atraktivní. Na tom přeci není nic špatného“. Nebo tak jsem alespoň vnímala nastavení v okolí mých vrstevníků a vrstevnic. A musím přiznat, že i já sama jsem nějakou dobu věřila tomu, že skutečnost, že na mě někdo pokřikuje na ulici a komentuje mou postavu a vzhled, je vlastně určitá forma lichotky, o kterou bych měla stát.

Zážitků s catcallingem však samozřejmě bylo více. Někdy dotyční muži užívali „pouze“ poznámky typu „Vám to ale sluší“ „Kočička“ „Usměj se na mě“, jindy se však jednalo o poznámky se sexuálním podtextem a to jak na objektifikaci mého těla, tak i návrhy k určitým sexuálním aktivitám. Vždy jsem se však cítila nekomfortně (občas i vyděšeně) a jen jsem se modlila, aby dotyční muži zašli za roh nebo já sama z dané situace odešla.

Mnohdy jsem raději zvolila jinou trasu, abych případnému catcallingu zamezila. Dnes už mě catcalling pouze významně rozčiluje a necítím žádné sympatie vůči osobám, které ho užívají.

Všechny výše zmíněné aspekty a zkušenosti se tedy mohou propsat i do rozhovorů s mými komunikačními partnerkami a samozřejmě i do následné analýzy dat.

4.1.3 Paradigma

Co se paradigmatu týče, svou diplomovou práci píši v konstruktivistickém paradigmatu. Tento typ paradigmatu nahlíží na realitu jako na něco, co poznáváme zprostředkovaně. Svět si sami konstruujeme a vytváříme si různé koncepty, které nám pomáhají realitu lépe pochopit. Dle tohoto typu paradigmatu neexistuje pouze jedna realita, ale existuje jich více, jelikož každá kultura si svět kolem sebe konstruuje trochu jinak (Guba, Lincoln, 1994). Konstruktivistické paradigma tedy vnímá realitu jako sociální konstrukt a stejně tak na ni nahlížím i já, a proto jsem se rozhodla pro volbu právě tohoto typu paradigmatu.

Dle mého názoru jsme všichni ovlivněni tím, v čem vyrůstáme, kde žijeme či jakými lidmi se obklopujeme. Domnívám se tedy, že je nemožné, být nezaujatou badatelkou, jelikož všichni vycházíme z nějaké pozice. Můj výzkum ani nemůže být objektivní a nestranný, jelikož během něj bude docházet k vzájemnému prolínání vlivů, jelikož já budu nějakým způsobem působit na mé komunikační partnerky a ony pak svými odpověďmi a chováním budou ovlivňovat mě jakožto tvůrkyni výzkumu a pravděpodobně i mě jakožto osobu. Pravděpodobně budu i nevědomě sdílet určité kulturní a sociální předpoklady o světě, které vyplývají z toho, v čem jsem byla vychovávána a v jaké společnosti jsem vyrůstala.

Stejně tak kdyby výzkum vedl někdo jiný, mohl by získat zcela jiná data, než získám já, nebo by stejná data interpretoval jinak, protože by byl vybaven jinými interpretačními nástroji, nebo by pro danou práci zvolil jiné paradigma. Data, která získám od komunikačních partnerek, vnímám jako autentický popis jejich žité reality. Svým výzkumem bych tak chtěla poukázat na to, že téma catcallingu by nemělo být bagatelizováno a měla by mu být věnována dostatečná pozornost a to jak ze strany médií, tak ze strany společnosti. Jelikož jediné tak můžeme dojít k nějaké pozitivní změně.

4.1.4 Metoda sběru dat

Pro zodpovězení výzkumných otázek této práce:

Co si ženy představují pod pojmem catcalling a jak se může podle nich projevovat?

Hraje pro ně nějakou roli atraktivita a věk osoby, která catcalling provádí?

Jaké mohou být dopady catcallingu na dané ženy?

Jaké strategie ženy využívají, setkají-li se s catcallingem?

budou nejdůležitější data, která získám z polostrukturovaných rozhovorů s mými komunikačními partnerkami. Ty jsou stěžejním bodem tohoto výzkumu, jelikož mi pomohou lépe pochopit, jaké jsou pocity, zkušenosti, dopady a reakce daných žen při setkání s catcallingem. Výsledky mého výzkumu pak plánuji porovnat s výsledky jiných výzkumů, které se zabývaly podobnými tématy

Co se rozhovorů, jako jedné z metod výzkumu týče, jedná se o metodu kvalitativní. Reinharz (1992) udává různé důvody, proč jsou rozhovory zajímavou a přínosnou metodou pro výzkum obecně, ale obzvlášť pro výzkum feministický. Rozhovory pomáhají zmenšit nerovnost mezi badatelkou a komunikačními partnerkami a stejně tak dávají dotyčným osobám hlas – prostor vyjádřit vlastní myšlenky a pocity ohledně daného tématu. Stejně tak oproti kvantitativním metodám můžeme vnímat přidanou hodnotu i v tom, že je možné pracovat nejen s tím, co dotyčné osoby říkají, ale stejně tak s jejich neverbální komunikací a také máme možnost se doptat, nejsme-li si jisti tím, zda nějaký výrok správně chápeme (Reinharz, 1992).

Kvalitativní metody byly, a v některých odborných kruzích stále jsou, kritizovány a považovány za méně validní oproti kvantitativním. Jedním z hlavních důvodů je to, že jsou považovány za „ženské“, a tudíž jim byly přisuzovány i ženské aspekty – emoční, neobjektivní, zaujaté. Mnohými byly rozhovory brány jako exkluzivní metoda pro feministický výzkum. Letherby však poukazuje na skutečnost, že není potřeba omezovat se pouze na jednu metodu a na té stavět všechny feministické výzkumy. Podle ní jsou důležité všechny metody, ať už kvantitativní nebo kvalitativní, rozhodující však je, být si vědomi jejich silných stránek, ale zároveň i limitů (Letherby, 2003).

Samozřejmě i samotná metoda polostrukturovaných rozhovorů má svá omezení, která lze vnímat především v tom, že se můžeme dozvědět pouze skutečnosti, které nám dotyčné osoby budou chtít sdělit, není tedy možné si je nijak ověřit. Zároveň lze vnímat určité omezení i v předem sestaveném seznamu otázek, na které potřebujeme získat odpovědi, osobně se však domnívám, že pro můj výzkum, je polostrukturovaný rozhovor nejvhodnějším typem rozhovoru. Především pro mě jakožto osobu, která rozhovory jako metodu využívá ve vědecké práci poprvé, bude velmi nápomocné vědět, že mám nějakou sadu hlavních i doplňujících otázek ke kterým se mohu obrátit, pokud dotyčné komunikační partnerky například nebudou vědět, jak dále v tématu navázat nebo pokud se naše

konverzace začne ubírat zcela jiným směrem. Stejně tak mi přijde důležité, že metoda rozhovoru umožňuje komunikačním partnerkám vyjádřit své pocity a zkušenosti přesně tak, jak je cítí a mě jakožto tazatelce dává tu výhodu, že so mohu kdykoli zeptat, nebudu něčemu rozumět či se doptat, budou-li mě zajímat nějaké detaily.

5 Realizace výzkumu

5.1 Výzkumný vzorek

Komunikační partnerky pro tuto práci jsem volila pomocí metody sněhové koule, kdy jsem se nejprve zeptala přátel v mém okolí, zda mají s catcallingem nějaké zkušenosti, zda by byly ochotné se o svých zkušenostech se mnou pobavit a zda znají někoho ve svém okolí, kdo by byl otevřený k tomu, si se mnou promluvit. Jednalo se tedy především o ženy z mého sociálního okruhu a jejich blízké či známé. Ženy byly ve věku mezi 24-30 let, většina z nich vysokoškolského vzdělání, žijící v různých městech v ČR, nejvíce však z Prahy. Celkový počet komunikačních partnerek pro tento výzkum byl osm.

Jsem si samozřejmě vědoma toho, že se má práce zabývá pouze zkušenostmi žen, tudíž například jaké jsou zkušenosti a reakce mužů či jiných osob s catcallingem či co vede muže k užívání catcallingu není obsahem tohoto výzkumu, přestože by to zcela jistě bylo také zajímavé prozkoumat. Avšak vzhledem k tomu, jak častým cílem catcallingu jsou ženy, přišlo mi důležité, dát právě jim prostor své zkušenosti a pocity sdílet.

5.2 Průběh rozhovorů

Rozhovory se odehrávaly jak v online prostředí (pomocí MS Teams či Google meet), tak i naživo. Vždy jsem nechala komunikační partnerky zvolit, která forma pro ně bude příjemnější. Komunikační partnerky (celkem se jednalo o 3 z nich) z jiných měst než z Prahy volily online formu. S komunikačními partnerkami žijícími v Praze (zbylých 5) jsme pak volily formu osobních rozhovorů, které se odehrávaly buď venku v parku či v pražských kavárnách, rozhodnutí jsem opět nechala na komunikačních partnerkách.

Pokaždé jsem se nejprve snažila navodit příjemnou atmosféru. Prvních pár minut jsme si vždy povídaly o tématech nesouvisejících s výzkumem jako práce, škola, zájmy, rodina. Tím jsem se snažila situaci trochu odlehčit a nastavit uvolněnější atmosféru. Dále následovalo bližší představení mé práce a toho, co se bude v následujících minutách dít. Představila jsem orientační časový rámec délky rozhovoru a dále dala prostor na případné dotazy.

Před začátkem samotného rozhovoru jsem dala komunikačním partnerkám přečíst a podepsat informovaný souhlas, aby byly obeznámeny se svými právy a ubezpečeny, že s daty, která od nich získám, budu pracovat jen já, budou anonymizovaná, a místo jejich pravých jmen budou užity pseudonymy. Stejně tak jsem zdůraznila i to, že pokud bude nějaká otázka, která jim bude nepříjemná, že se k ní nemusí vyjadřovat či pokud budou chtít kdykoli během rozhovoru přestat nebo rozhovor ukončit, tak že na to mají plné právo. Uvědomuji si, že toto téma může být pro mnoho žen zvláště citlivé, a proto jsem s sebou měla připravené i případné kontakty na neziskové organizace či osoby, které by byly schopny jim poskytnout podporu.

Poté, co si informovaný souhlas přečetly a podepsaly, jsme se přesunuly k samotným otázkám výzkumu. Rozhovor jsem vždy začala tím, že jsem je poprosila o sdílení nějakých svých zkušeností s catcallingem a na základě toho jsem se pak doptávala na detaily. Mým cílem bylo, aby rozhovor probíhal co nejvíc přirozeně, proto jsem se snažila o to, aby na sebe otázky navazovaly. Délka rozhovorů se pohybovala mezi 20-50 minutami.

Rozhovory byly se souhlasem komunikačních partnerek nahrávány a následně přepsány. Všechny rozhovory byly anonymizovány a jména respondentek byla nahrazena fiktivními jmény.

6 Analýza

V následujících kapitolách předložím data svého výzkumu a představím tak catcalling z perspektivy žen, které s ním mají nějakou přímou zkušenost. Získaná data z rozhovorů jsem z nahrávek přepsala a následně zpracovala pomocí kódování, které můžeme definovat jako „*operaci, pomocí níž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby. Je to ústřední proces tvorby teorie z údajů*“ (Strauss a Corbin, 1999: 39). Pro svou práci jsem zvolila otevřené kódování, které podle Strausse Corbin (1999) pracuje s hledáním a označováním pojmů, kde ty podobné jsou následně tříděny do kategorií.

6.1 Definice catcallingu

Když jsem oslovovala potenciální komunikační partnerky pro tento výzkum, ptala jsem se, zda by byly ochotny se mnou sdílet své zkušenosti týkající se catcallingu. Schválně jsem tento pojem sama nijak nedefinovala a nechala tak komunikačním partnerkám volný prostor pro jejich vlastní interpretaci tohoto typu sexuálního obtěžování. Tím, že mé komunikační partnerky už dopředu věděly, že se práce bude zabývat zkušenostmi žen

s catcallingem (což byl také jedním z důvodů, proč se některé z nich do mého výzkumu zapojily), nezačínala jsem rozhovory obecnějšími otázkami na nevhodné chování ve veřejném prostoru, kterému jsou dotyčné ženy vystaveny, ale rovnou jsem přešla k tématu catcallingu jako takového.

Někdy jsme se k definování tohoto pojmu ze strany komunikačních partnerek dostaly hned ze začátku rozhovoru, jindy to vyplynulo samo a v některých případech jsem se i doptávala ke konci rozhovoru. V následujících kapitolách představím, jak si catcalling definují mé komunikační partnerky a co všechno podle nich tento typ sexuálního obtěžování zahrnuje.

6.1.1 Definování catcallingu z pohledu komunikačních partnerek

Jelikož jsem pojem catcalling nedefinovala, začínaly jsme rozhovory tím, že jsem se komunikačních partnerek rovnou zeptala, zda by se mnou mohly sdílet své zkušenosti s catcallingem. Dotyčné ženy většinou začaly rovnou mluvit o konkrétních příkladech. Během některých rozhovorů popsaly komunikační partnerky, jak si catcalling představují i bez mé otázky, v jiných došlo spíše k tomu, že v určitý moment komunikační partnerky vyjádřily, že si vlastně nejsou tak úplně jisty, co všechno do catcallingu ještě spadá a co už nikoli. Na základě toho jsem jim pak položila otázku, jak si ho tedy definují.

Pokud bychom vycházely ze společných rysů definic z kterých jsem čerpala v teoretické části (Chhun 2011; Walton & Pederson, 2021, Fairchild & Rudman 2008; Fairchild, 2010), catcalling by představoval chování nevyžádané, nepříjemné, sexuálního charakteru, které vykonávají cizí lidé a dochází k němu ve veřejném prostoru.

Komunikační partnerky mého výzkumu vždy zmiňovaly nějakou kombinaci těchto rysů. Některé respondentky zahrnovaly do svého vnímání catcallingu jen například jeden z výše zmíněných rysů:

*„Tak určitě prostě nějaký přesně jakoby pískání, **nevyžádaný** komplimenty, ale přesně pro mě je to i nějaký fyzický kontakt v tom veřejném prostoru, kterej prostě je absolutně nevyžádaný.“ (Alžběta)*

*„Tak pro mě teda catcalling znamená nějaký možná i z toho názvu, že jo catcalling, tak prostě můžou muži na ženy nějakým způsobem pořvávají, mají **nevhodný připomínky**. Jo nebo nevhodný nějaký i zvukový projevy dejme tomu a přemýšlím ještě (...), asi asi v základu tohle mě napadá no.“ (Simona)*

Jiné komunikační partnerky pak ve svých definicích provazovaly nevyžádané komentáře se sexuálním charakterem:

*„Vnímám catcalling jako nějakou, jak to teď říct, jako **nějakou frázi většinou nějakou objektivizační s nějakým sexuálním podtextem** (...) když na tebe někdo, když ti prostě někdo řekne něco, co tě vyloženě objektivizuje, víš, jakože na tebe kouká jako na nějaký objekt, kterej kolem prošel a vypadá dobře, tak to prostě mají potřebu komentovat.“ (Gabriela)*

*„No, já si jako ten catcalling představuju jako vyloženě takové to, že na tebe prostě někdo na té ulici zapíská, anebo ti dá **jako nevyžádaný kompliment, který je prostě sexuálního charakteru**. Už i to, že ti to prostě sluší, protože ví, že máš na sobě jako šaty do půlky stehů. Takže prostě je tam jako ten sexuální podtón. Je tam prostě to, že tě považuje jenom za objekt nějakého svého uspokojení“ (Jitka)*

Výše zmíněné situace tedy poukazují na objektivizaci a sexualizaci těla, které byly některé komunikační partnerky vystaveny. Podobné situace pak představuje ve svém výzkumu i O'Leary, (2016), která též popisuje, že několik jejích komunikačních partnerek zmínilo, že v rámci catcallingu muži komentovali jejich intimní partie a obecně na ně nahlíželi spíše jako na objekt než lidskou bytost.

Jako nejčastější místa, kde ke catcallingu docházelo bylo uvedeno: „*šla jsem prostě po ulici*“ (Gabriela), „*ze stavby*“ (Jitka), „*tramvaj*“ (Alžběta), „*zastávka*“ (Jitka), což se shoduje s daty dalších výzkumů (Walton & Pederson, 2021, Fairchild & Rudman 2008; Fairchild, 2010, Chhun, 2011), které byly zaměřeny na catcalling.

Explicitní označení toho, kdo je původcem či původkyní catcallingu a kdo cílem nebylo až na jednu výjimku v definicích komunikačních partnerek explicitně popsáno, což je rozdíl oproti definicím autorů a autorek (Chhun 2011; Walton & Pederson, 2021, Fairchild & Rudman 2008; Fairchild, 2010) s kterými jsem pracovala v teoretické části této práce. V dalších částech rozhovoru, například při popisu zkušeností dotyčných žen s catcallingem a celkově sexuálním obtěžováním na veřejnosti, byl však jasně patrný narativ, ve kterém byli muži v pozici obtěžujících osob a ženy v pozici obtěžovaných. Společným charakteristikám osob, které používají catcalling se budu věnovat v kapitole 6.9.2.

6.1.2. Konkrétní projevy catcallingu

Všechny definice v sobě zároveň zahrnovaly konkrétní formy catcallingu a to jak verbálního tak neverbálního charakteru. Některé komunikační partnerky zmiňovaly projevy catcallingu nejprve velmi obecně jako například: „*pokřikování*“ (Lea) „*pískání*“ (Alžběta), „*nějaký i zvukový projev*“ (Simona) a dále pak během rozhovoru přidávaly již nějaké konkrétnější projevy, většinou provázané s osobními zkušenostmi: „*nevyžádaný komplimenty*“ (Alžběta), „*různý oplzlý řeči typu To je hezká holka*“ (Linda), „*čau kočička a takovýhle tyhlety blbosti, tyhlety řečičky*“ (Simona), „*nějaký pusinkování, takový ten zvuk jako toho*“ (Linda).

Ne všechny projevy však byly tohoto spíše obecnějšího rázu, byly zmíněny i projevy, které byly velmi explicitní a vulgární:

„Samozřejmě ty dřív, to byly takový i nepříjemný, že jo, takový jakoby některý vtipný jako „já mít takovou mámu, tak si dělám děti sám“ je asi vtipnej komentář, ale když je ti já nevím pětadvacet a vezeš kočárek, tak nepotřebuješ poslouchat takovýhle kecy. Anebo nebo takový ty sprostější, jakože kudy by tě oš***l a tak tak to to samozřejmě беру jako nepříjemnou záležitost, protože to bylo fakt nepříjemný, že jo a to se mi stalo hodněkrát no.“ (Pavla)

„Mně rostly prsa jako hodně. A kvůli tomu jsem byla jako často terčem právě toho catcallingu. Takže a jinak jakoby ten catcalling většinou byl přesně takovou tou formou jako „ježiš, to jsou ko*y“ a nebo na tebe pískaj jako „Kočičko“ bla bla bla a tak.“ (Gabriela)

„V tom autě byl chlap a ukázal na nás gesto. Že nás jako chce orálně uspokojit.“ (Zuzana)

Na výše zmíněných příkladech je tedy patrné, že zkušenosti žen s catcallingem i jeho konkrétními projevy jsou dosti různorodé. Kde se v některých případech může jednat o „nevinné“ poznámky typu „jste krásná“, se v jiných může jednat o popisy toho, jak by dotyčný muž danou ženu sexuálně „uspokojil“. Z výpovědí komunikačních partnerek však bylo patrné, že nehledě na to, o jaký konkrétní projev se jedná, je catcalling něčím, co vnímají jako spíše omezující a nepříjemné. Detailněji se tomu budu věnovat v dalších kapitolách této práce.

6.1.3. Fyzický kontakt a další formy sexuálního obtěžování na veřejnosti

Fyzický kontakt byl některými komunikačními partnerkami taktéž označen jako jedna z forem catcallingu. Například:

„Přesně pro mě je to i nějaký ten fyzický kontakt v tom veřejném prostoru, který prostě je absolutně nevyžádaný. Většinou jsou to přesně takový jako kolikrát nenápadný nuance, kterých by sis třeba ani nevšimnul. Jakože někdo se mi tady otřel o záda, ale prostě přesně jako pro mě už to nějak překračuje hranici už to považuju za něco jako extrémně nežádoucího.“ (Alžběta)

„Možná tam může spadat i jako, já popravdě jako nevím, jestli tam spadá třeba nějaký ten fyzický kontakt. Podle mě jo, ten nechtěný, jako když se o tebe někdo jako schválně třeba otře, víš to, že je to schválně, tak to podle mě docela je.“ (Linda)

Takovýto typ fyzického kontaktu, přestože k němu dochází ve veřejném prostoru, však není projevem catcallingu, nebo alespoň všechny definice s kterými jsem pracovala, nahlíží na catcalling jako na formu verbálního či neverbálního obtěžování, fyzický kontakt však není zahrnut v žádné z nich. Můžeme tedy usuzovat, že některé komunikační partnerky si možná nejsou tak úplně jisté, co pojem catcalling vlastně znamená a jaké projevy do něj spadají a zaměňují ho obecně se sexuálním obtěžováním na veřejnosti. Což je pochopitelné, pokud si nejsou jisty přesnou definicí tohoto pojmu. Důvodů proč tomu tak je může být několik, nejmarkantnější bych vnímala v tom, že o catcallingu se běžně tolik nemluví a že se jedná o pojem, který nemá česká ekvivalent, tudíž může být náročnější danému pojmu rozumět.

Někdy komunikační partnerky uváděly, že situace začala jako catcalling a následně se přetavila v jinou formu verbálního či fyzického obtěžování na veřejnosti. Poukazují tedy na to, že catcalling může být jakousi fází sexuálního obtěžování, která se postupně stupňuje. Uvedu dva ilustrativních příklady:

„(...) Ale to jako nebyl úplně catcalling. Teda začalo to tak, že jak mi to moc sluší a jestli mi není zima, víš. A prostě takové ty otázky toho typu a potom, jestli mi může odnést tu krabici do tramvaje a jestli jdu do téhle tramvaje. Tak mu říkám, že to zvládnou všechno sama, není to těžké a on a on na tu zahlásil, „ne, žena má nosit

květiny a muž těžké věci. Tak mi tu krabici vzal a prostě naložil do té tramvaje a pak si se mnou celou cestu povídal.“ (Jitka)

„A šla jsem prostě jako jednosměrkou a jako dlouhou a zastavilo nebo začlo zastavovat auto plný kluků a začali na mě něco pokřikovat, tak jsem je ignorovala a šla jsem dál, ale i tak jsme mířili stejným směrem a to auto začalo zpomalovat a jakoby čekalo na mě.“ (Gabriela)

Během rozhovorů se tedy několikrát stalo, že se některé komunikační partnerky svěřovaly s tím, že catcalling nebyl jedinou formou sexuálního obtěžování, kterou zažily. Například nevyžádaný a nechtěný fyzický kontakt byl bohužel zkušeností čtyř komunikačních partnerek, které sdílely, že jim někdo sáhl nebo dokonce stiskl pozadí, jedna z žen zmínila nevyžádané objetí a polibek na tvář ze strany spolusedícího ve vlaku.

6.2 První setkání s Catcallingem

Téměř všechny (až na jednu výjimku) komunikační partnerky zmínily, že se s catcallingem poprvé potkaly v době, kdy jim bylo mezi 13-15 lety, tedy v době, kdy byly ještě dětmi. Stejně výsledky ukazuje i průzkum Beat sexism (2020), kde se uvádí, že téměř 70 % respondentek zažilo poprvé catcalling ve věku mezi 13-16 roky. Zajímavým faktem také je, že většina teoretických prací zabývajících se catcallingem se soustředí na pocity a zkušenosti žen s catcallingem obecně, aspekt prvního setkání s tímto typem obtěžování se však moc často nezmiňuje.

Na otázku, proč se dívky poprvé setkávají s catcallingem především v tomto věku, asi nikdy nebudeme mít zcela jasnou odpověď, nabízí se však vysvětlení, že jedním z hlavních důvodů je puberta, kterou si většina dívek prochází právě v tomto období a během které se dětské tělo začne vyvíjet a celkově se postava mění z dívčí na ženskou. To právě velká část komunikačních partnerek mého výzkumu vnímala jako zlomový bod v otázce nejen catcallingu, ale obecně sexuálního obtěžování. Zde uvádím pár výroků, které komunikační partnerky o jejich prvním setkání s catcallingem uvedly:

„Co si pamatuju, tak to začalo už na základce v nějaký takový tý době, kdy jsem byla v nějaký 8., 9. třídě prostě no, takovýto když se stáváš ženskou a začnou ti růst prsa (...) právě se na to totiž pamatuju, protože mám přímo jako moment, kdy vím, že jsem jako šla prostě po ulici, a začali na mě volat nějaký týpci co dělali něco na baráku a

já si jako i pamatuju, co jsem měla na sobě prostě. A to bylo pro mě takovej úplně jako šok.“ (Gabriela)

„No ano to jo, nejdřív to bylo někdy, když vlastně jsem byla ta náctiletá. Já nevím, já nevím 13, 14, 15. Nebyli to takovýhle až jako drsný narážky, ale to, že jako že jsem krásná nebo nějaký takovýhle, ale mně se i todle dotýkalo, mě to bylo nepříjemný, že někdo na mě takhle pohlíží.“ (Pavla)

„Uvědomuju si jenom jeden jedinej, kde opravdu vím přesně kdy a kde se stal. Jinak vím, že se staly, ale nedokážu říct jako vůbec žádný podrobnosti, ale tenhle vím. Když jsem šla do kina nebo z kina a bylo mi třeba čtrnáct si myslím a měla jsem takovou hodně krátkou sukni, ted' zpětně si myslím, že opravdu jako hodně krátkou, ale to je vůbec neomlouvá. Tak to byli prostě nějaký chlapi, seděli na schodech a tak jako pískali a tak.“ (Linda)

„Já si hodně pamatuju, že to, že jsem se s tím nejvíc setkávala v době, kdy se fakt člověk začal trochu vyvíjet a dospívat. Že fakt jako na tom druhém stupni a tý střední škole to bylo úplně extrémní.“ (Lea)

Na těchto příkladech tedy můžeme vidět, že přestože se zmíněné incidenty staly před více než deseti lety, tak v dotyčných ženách tento zážitek zanechal poměrně silné pocity, Jak zmiňuje jedna z nich: *„No ale jako vidíš, že jsi to prostě ty události pamatuju, že jo?“ (Zuzana)*. Některé komunikační partnerky pak zmiňovaly i pocity, které v tu chvíli měly: *„Cítila jsem se trapně, ztrapněná. Nevěděla jsem, jako co mám dělat, jak se mám tvářit, jestli se na ně mám otočit, nebo naopak se hlavně neotáčet a jít dál. Já jsem prostě nevěděla, co mám dělat.“ (Linda)* nebo *„mě to bylo nepříjemný, že někdo na mě takhle pohlíží. Hele mně to přišlo nepatřičný, protože jsem měla pocit, že bych se měla nějak jako teda schovat nebo něco.“ (Pavla)*

Všechny výše zmíněné příklady poukazují na řadu aspektů a to především, že dívky jsou již v tomto věku muži sexualizovány a objektivizovány, že muži cítí nárok/právo veřejně komentovat jejich těla a dívky/ženy jsou tak nuceny k tomu si uvědomit, že je na ně pohlíženo jako na objekty, sexuální objekty. Což pak samozřejmě vytváří v ženách negativní pocity, které v konečném důsledku vedou k tomu, že se cítí ve veřejné sféře nepříjemně,

nepatřičně, a že do ní nepatří. Jedná se tedy o způsob, jak je možné ženy vylučovat z veřejné sféry.

Zajímavým aspektem je také to, že když uváděly komunikační partnerky, jak často s catcallingem přichází do styku, téměř všechny uvedly, že teď když už jsou starší (ve věku 24-30 let) se s catcallingem nesetkávají tak často, jako právě v době dospívání.

6.3 Vnímání catcallingu dříve vs dnes

Dalším aspektem rozhovorů byla rozdílnost vnímání catcallingu v náctiletém věku a obecně v době, kdy k němu začalo docházet, a ve věku ve kterém se komunikační partnerky momentálně nachází teď (věkové rozmezí 24-30 let). Respondentky si této změny byly velmi dobře vědomy a téměř všechny (až na jednu výjimku) ji během různých částí rozhovoru reflektovaly. V následujících kapitolách tedy představím, jak mé komunikační partnerky nahlížely na catcalling během dospívání, jak na něj nahlíží teď a co pro ně bylo tím klíčovým bodem, kdy si uvědomily, že to, co se jim dělo, s čím mají zkušenost, možná není normální, ojedinělé, ani něco, z čeho by měly mít dobrý pocit.

6.3.1 Nahlížení na catcalling v době dospívání

Z části rozhovorů, která se věnovala vnímání catcallingu a možným důvodům proč na tento typ sexuálního obtěžování dříve nahlížely komunikační partnerky jinak než dnes, mi vykrystalizovaly tři hlavní důvody.

1. Nevěděla jsem, jak situaci pojmenovat
2. Nevěděla jsem, co mám dělat
3. Co se ode mě jako od dívky/ženy očekávalo

Jak již bylo zmíněno v teoretické části (Farley, 2017; Friedan, 2002; Warner 1999), umět nebo moci pojmenovat nějaký svůj pocit/chování či situaci, ve které jsme se ocitli, je ohromně důležité. Pokud něco nedokážeme pojmenovat, pravděpodobně se s tím nebudeme svěřovat dalším lidem. Budeme si myslet, že jsme jediní, kdo má takovou zkušenost/pocit, a na základě toho se pak můžeme snažit své pocity/zkušenosti nějak skrýt, zpochybňovat či zlehčovat. A právě tyto pocity popisovaly i některé komunikační partnerky: „*Já jsem nevnímala, jako že je vlastně něco jako blbě.*“ (Pavla)

„Vlastně jako já jsem to třeba ani někomu neřekla tenkrát, protože jsem jakoby nevěděla, jak to pojmenovat. A když nevíš jak to pojmenovat, tak prostě máš tendenci

ty věci neřešit a vlastně brát to tak, že prostě no tak jakoby vlastně stalo se, ale jako nikdo o tom předtím nemluvil, tak proč bych jako měla já.“ (Alžběta)

Pavla i Alžběta tedy zmiňují, že pro to, co se jim dělo, neměly pojmenování a tudíž pro ně bylo těžké se o dané situaci nebo zážitku někomu svěřit. Neměly pocit, že by se jednalo o něco vážného. Bohužel toto však není ojedinělý způsob uvažování v případě obtěžování na veřejnosti. Přestože obtěžování ze strany cizích osob na veřejnosti patří mezi jeden z nejčastějších typů obtěžování, není mu věnována dostatečná pozornost, ani ze strany veřejnosti, ani ze strany médií (Fairchild & Rudman, 2008). A obecně o catcallingu se mluví ještě méně možná právě proto, že je brán jako jakási norma (Lord, 2009).

Nevědět, jak v danou chvíli zareagovat bylo též důvodem, proč některé komunikační partnerky nahlížely na catcalling v době dospívání jinak než v pozdějším věku. Pro příklad uvádím tyto dva výroky:

„A v tu chvíli jako prostě jsem ani nevěděla, jak (...) Mám pocit, že je to tím, že nás to nikdo nenaučil. Prostě nikdo jako nemluvil o tom, když se dostanete prostě do takový a takový situace, že máte právo na to říct ne. A jakoby světe div se, ono je to prostě tak, tak stresový a tak traumatický, že prostě ten člověk vážně jakoby sám od sebe prostě kolikrát to ne neřekne“ (Alžběta)

„Já jsem prostě nevěděla, co mám dělat. Jako nebála jsem se třeba, to ne, protože to bylo na takovém místě - prostě světlo, spoustu jako nebo ne spoustu a dost lidí a jako strach to nebyl, ale byla to jako trapnost, nevěděla jsem, co si se sebou počít vůbec.“ (Linda)

Obě respondentky zde popisují, co může být důsledkem toho, když nemůžeme naše pocity či situaci, ve které jsme se ocitli, pojmenovat. Protože nevíme, o co se jedná, je velmi obtížné zjistit, jak na danou věc můžeme reagovat, či například v otázce catcallingu, jak se proti danému jednání můžeme bránit nebo jak na něj reagovat. A občas ani teoretický základ nemusí stačit, protože realita může být oproti teorii také velmi odlišná, na což poukazuje třeba Lea: *„ono zas v té situaci, kolikrát člověka překvapí nějak jako že to je jakoby najednou zase trochu jiný ta situace než, jak jí mám já v té hlavě jako připravenou.“ (Lea)*

Nejčastěji uvedeným rozdílem ve vnímání catcallingu dotyčných žen v době jejich dospívání a nyní však byl aspekt jasně genderový a to býti dívkou/ženou. Tedy, že dotyčné komunikační partnerky přímo či nepřímo zmiňovaly, že právě proto, že jsou ženami, se od nich očekával určitý typ chování či reakce (nejen) na catcalling. Můžeme zde tedy vnímat vliv patriarchálního nastavení společnosti, ve kterém mají muži a ženy odlišné role. Chlapci jsou vedeni a oceňováni za svou sílu a odvážnost, kdežto dívky za jejich vzhled – za to, jak mají hezké vlasy, postavu nebo oblečení (Renzetti a Curan, 2003). A právě jako ty „správné dívky/ženy“ měly reagovat způsobem, který se od dívek/žen očekává. Tedy, pokud jim muž složí nějakou „poklonu“, měly by se usmát či například poděkovat, protože jim to přece má lichotit, když muž nějakým způsobem hodnotí jejich vizáž. Protože dívky/ženy se mají přece líbit:

„Zároveň ale se tam už tenkrát objevoval takovej ten tlak na to, že to nic není, že si toho máš jako vážit. To je přece to, co chceme (my ženy)⁷ jako, aby se tohleto dělo, aby jsme tu pozornost dostávaly. Vždyť je to jako kompliment a tak. Tak najednou i člověk cítil, že asi prostě bych se s tím měla nějak smířit nebo něco?“ (Lea)

„Když jsem byla mladší, tak za prvý jsem byla slušně vychovaná, takže spoustu věcí mi přišlo, jakože já si nemůžu dovolit, a za druhé jsem neměla tu hodnotu, že jo?“ (Pavla)

„Že prostě hodnota holky záleží na jejím vzhledu a to je prostě všechno a to je prostě hrozný. (...) A jak prostě, jak jsme to braly tehdy, že to prostě byl nějaký vtíp, jako že jsme si přišly prostě atraktivní, jako sexuálně atraktivní. A že prostě nějaký starší chlap by o nás projevil zájem, ale prostě my jsme byly děti. Nám jednak bylo nám 14, 13 let. (...) Prostě úplně příšerný, když jako si i vezmeš, že to není vnímaný téma dospívajícími holkama problematicky, ale že z toho mají prostě srandu. Že si přijdou jako líp, když to tak řeknu.“ (Zuzana)

„Ale v té době, nevím, mně přijde, že když je ta holka malá, tak jí to může třeba zalichotit, že je vlastně takovýmto způsobem objektivizovaná. Jako do té doby nebyla považována za sexuální objekt.“ (Jitka)

---

⁷ Poznámka autorky

„V tomhleto slova smyslu tak jakoby hrozně smrdí tím patriarchátem, kde jsme prostě naučený jakoby bejt nějakýma objektama, nebo jakože dlouho to tak bylo, že jo, že se ženský braly jako spíš nějaký doplněk, než jakože mě to přijde, že to je taková ta pozůstalost něčeho, co vlastně už by tady dávno bejt nemělo.“ (Gabriela)

Jedna z respondentek pak zmiňovala i pocity, které ona sama cítila ve chvíli, kdy byla cílem catcallingu. Zmiňuje právě pocity méněcennosti, toho, že není dostatečně přitažlivá, protože ji nějaký jiný chlapec nevnímal jako atraktivní:

„Když jsem byla ještě na základce, tak jsem v zimě někde šla domů a zapískal na mě kluk, kterej šel jakoby za mnou, nevím. A já jsem se otočila a tam jako došlo k nějakýmu jako opovrženému zvuku, jako je takový to uhhh, ty seš hnusná nebo něco takovýho a mě to prostě hrozně se dotklo, protože a zase úplně strašně špatně nastavený myšlení. Protože jako v tu dobu jako dospívající holka, že jo, chce se líbit, bla bla bla, prostě hrozný. A v tu dobu jako holky říkaly jeho kamarádky ve škole, jakože jo, „tak tamten na mě pískal a že se mu líbím a tamten po mně chtěl jako telefonní číslo“. A já nevím, co všechno a já jsem jakože úplně jsi říkala, no tak po mě nikdo jako nic. To je prostě úplně zvrácený, že jako já jsem chtěla tuhleto jako přízeň, nebo jak se tomu říká. Pozornost. To je úplně zvrácený, prostě čeho jsme už od mala učený tou společností, médiama.“ (Zuzana)

Média a obraz, který ohledně obtěžování na veřejnosti vytváří, jsou též velmi zajímavým tématem, kterému se budu blíže věnovat v kapitole 6.8. Celkově je však z výpovědí komunikačních partnerek patrné, že přestože dnes mnoho z nich na catcalling nahlíží jako na něco spíše negativního, v době když se s ním setkávaly jako náctileté to bylo něco, co nějakým způsobem chtěly získat, jelikož to znamenalo, že jsou shledány ze strany chlapců/mužů jako atraktivní a tudíž, že jakožto ženy splňují svou roli, který jim byla společností nastavena a určena.

6.3.2 Uvědomění zpětně

V průběhu rozhovorů mé komunikační partnerky reflektovaly, že catcalling vnímají i na něj reagují jinak než v době, kdy byly na základních a středních školách. Když jsme se o rozdílnosti tohoto vnímání v rámci rozhovorů bavily, zmiňovaly komunikační partnerky, že závažnost mnohých situací či jejich problematičnost si uvědomily až v dospělosti, čili zpětně:

„Já jsem na to potom asi už jako, jsem to potom neřešila, ale spíš jako dospělej člověk si to uvědomuju zpětně.“ (Linda)

„Já si myslím, že si to člověk uvědomí až zpětně. Že až když se dostane do nějakého věku a uvědomí si, že to chování prostě není úplně OK.“ (Jitka)

„Asi v tu dobu, kdy se to stalo, tak jsem to nevnímala tak problematicky, jako to vnímám teďko. (...) A co se týče těch událostí, co se mi staly jako fyzicky, tak v tom mladším věku tak, jak říkám, to jsem vůbec nějak jako negativně nebrala. Což teďko prostě jako беру. Že jo, zpětně a říkám si, jak strašně špatně jako nastavený to myšlení bylo.“ (Zuzana)

„A tady to vlastně jsem si utvořila až v tý dospělosti. Proto prostě třeba teď ta historka s vlakem mi přijde odstrašující až v tuhle chvíli, nebo prostě přesně jako to, že mi někdo sáhl na zadek, prostě ve veřejném prostoru, nebo mi prostě někdo sprostě nadával, tak až teďkon jakoby to dokážu pojmenovat (...) Jako přijde mi strašně jako strašidelný to, že vlastně tenkrát jsem si jako vůbec neuvědomovala, co se stalo (...) Jako teď už vím, že to prostě bylo jako špatně a že vlastně prostě jsem mohla třeba odejít a podobně, ale tenkrát jsem měla pocit, že vlastně nějakým způsobem, asi jako se vlastně zase nic tak hrozného neděje.“ (Alžběta)

6.3.3 Co se změnilo?

Co mě u této změny přístupu ke catcallingu velmi zajímalo, byl důvod, který dovedl dotyčné ženy k tomu, aby svůj postoj ke catcallingu přehodnotily. Jako faktory uváděly mé komunikační partnerky například věk, vzdělání i feministickou ideologii:

„Čím jsem starší, tak tím to vnímám víc a myslím si, že by přesně asi k tomu jako přispělo i to studium, že prostě najednou jakoby začínám prostě jako rozpoznávat ty hranice. Vlastně dřív mi to asi ani nepřišlo špatný jakoby z toho důvodu, že se o tom jako nikde nemluví, víš?“ (Alžběta)

„Když vlastně vycházím z nějaký svý, z nějakého vzdělání, z nějaké sociálního bubliny, kdy my tohle to začalo vadit. A teď to vnímám jakože určitě maximálně problematicky, ať už určitě věkem, ať už nějakým vzděláním nějakým. Vlastně i feministickou ideologií a takhle.“ (Zuzana)

Jako další důvod bylo pak uvedeno umění si nastavit vlastní hranice a s tím spojené nalezení sebehodnoty a stejně tak nárůst sebevědomí, který dotyčným ženám pomohl v tom, aby se dokázaly vymezit vůči tomu, co jim je nepříjemné:

„Přemejšším, jestli to má nějakou spojitost s tím, že jsem jako nabyla sebevědomí. Což potom na střední, když jsem začala dělat průvodkyni na zámku, tak jsem se hodně díky tomu změnila. Naučila jsem se z takovýho toho úplnýho introverta jsem se naučila působit extrovertně a jako komunikovat a tak a působit vlastně i sebevědomě, ne tak vyděšeně jako dřív. Tak třeba tohle mohlo nějak mě jako v tom posunout. Možná i to, že jsem prostě zjistila, že si to nemusím nechat líbit a že prostě můžu být jako ta drsná, nepříjemná bitch, která tam prostě, že mi to může být tak nějak jedno (...) Že už si ty věci jako nenechám líbit a že už se ozvu a že opravdu, když něco, tak to prostě zarazím, kdyby na mě někde někdo prostě chtěl jako šahat a tak.“ (Lea)

„No, takže když se mi to děje teďka, tak já mám jasné hranice a já si myslím, že ti muži nebo kdokoliv prostě jasně vidí, co může a co nemůže. A hlavně se umím bránit jak slovně, tak prostě ručně, že jo? Protože prostě fakt už jako vím, co si ke mně, kdo může nebo nemůže dovolit.“ (Pavla)

„Teďkon už, když už je fakt někdo teď už jako asi daleko víc uvědomuju, že jsem dospělá, a že se se mnou jako nikdo nesmí jednat nějakým jako disrespektujícím způsobem.“ (Gabriela)

6.4 Pocity žen při catcallingu

Když jsme se během rozhovorů dostaly k otázce pocitů, které dotyčné ženy při catcallingu cítí, byla zde zmíněna opravdu velká škála pocitů od pozitivních, přes nějaké neutrální až po ty opravdu negativní. Pro některé komunikační partnerky se měnily pocity z catcallingu společně s věkem, u některých bylo jejich vnímání a pocity z něj stále stejné. Obecně byly nejčastěji zmiňovány pocity negativní – strach, samota, úzkost, stres, nejistota či bezbrannost což se shoduje například s daty O'Leary (2016), kde v jejím výzkumu, který se zabýval zkušeností žen s catcallingem, byly pocity dotyčných komunikačních partnerek při setkání s tímto typem obtěžování téměř totožné se zkušeností komunikačních partnerek mého výzkumu. Pro ukázkou zde přidávám několik výpovědí:

„Tak asi většinou nějakou tu úzkost, že vlastně v tu chvíli, tak samozřejmě je to stres, je tu ta bezbrannost a jakoby vlastně i nějaká ta jakoby nejistota. Já vlastně jakoby nevím, co od toho člověka můžu čekat. Nevím, co ten člověk chce, dostává mě to do nějaký jako situace, ve kterých logicky bych bejt jako nechtěla, protože přesně jak jsem řekla, jako já jsem na to úplně sama a jako tady to je možná na tom právě to děsivý, jakoby, že přesně, když se do téhle situace dostaneš, tak víš, že seš na to sám.“
(Alžběta)

„Jako fakt jsem z toho neměla dobrej pocit, jo, no naštěstí potom se někam, ještě tam měl jednoho kamaráda, takže se někam jako zmizeli. Naštěstí ale teda fakt, fakt mi z toho bylo úplně úzko, nevolno.“ (Simona)

„Bylo to nevhodný a já jsem se cítila... To byla chvíle, kdy jsem se jednak cítila lehce ohrožená, protože jsem nevěděla, co chce. Bála jsem se k němu jako blíž naklonit, protože on mluvil hrozně potichu, ale bála jsem se blíž naklonit, protože jsem nevěděla, co mi udělá.“ (Zuzana)

„Samozřejmě mi bylo hrozně nepříjemně. Vyloženě jako někdy jsem cejtila až strach, nebo nějakou úzkost.“ (Gabriela)

Většina komunikačních partnerek mého výzkumu tedy uváděla prožívání spíše těchto negativních emocí od pocitů nepříjemnosti až po úzkost či reálný strach. Tento strach často pramenil z toho, že dotyčné ženy si nebyly jisté, co od nich dotyčný muž očekává a jak daleko může v obtěžování zajít. Celkově se problematice pocitů bezpečí a nebezpečí žen ve veřejném prostoru budu věnovat více v kapitole 6.8.

Byly však i komunikační partnerky, které zmiňovaly, že ohledně catcallingu mají spíše neutrální, v některých případech dokonce i spíše pozitivní pocity. Jedna komunikační partnerka použila taktéž zajímavé přirovnání týkající se jejího vnímání catcallingu: *„Pes, který štěká, nekouše.“ Že jako si na tebe prostě zapískaj, ale myslím si, že tím to pro ně, ale i pro mě končí.“* (Jitka). Její náhled na catcalling byl celkově spíše neutrální. I přesto, že zmiňovala že v ní cacalling nevyvolává nijak zvlášť nepříjemné pocity, stále je to něco, co ji spíše irituje:

„Mně to jako osobně nevadí. Není to prostě věc, která by mě vyloženě obtěžovala. Prostě se to děje, tak to tak nějak filtruju. Prostě. Ani se nad tím nepozastavím. Je to spíš takové „oh well, strašně neoriginální“. Víš, že jako prostě vytáhne na tebe

takovou tu hlášku, kterou jsem přesvědčená, že musí vědět, že nefunguje. Takže jako nechápu ten jeho zaměr, jako proč, co tím sleduje?“ (Jitka)

Jedna z komunikačních partnerek taktéž uvedla, že v určitých případech podle ní může být catcalling pozitivní:

„Stalo se, že na mě jako i někdo udělal jako nějaký to písknutí a vlastně mi to svým způsobem bylo příjemný, že mi to zvedlo sebevědomí, protože jsem třeba zrovna se necejtla, a tak mi to jako udělalo vlastně dobře.“ (Linda)

Zároveň ale sama zmínila, že aby pro ni mohl být catcalling příjemný, musel by ho dělat někdo, z jejího okolí, tedy někdo koho nějakým způsobem zná a důvěřuje mu. Když jsme se bavily o jejím postoji ke catcallingu ze strany cizích osob, byl její postoj k tomuto typu obtěžování spíše negativní:

„Si myslím, že většinou to na mě zas tak moc nedopadá, kromě toho, že mě to štve, že mi to přijde nechutný. Si říkám, že jsou to prostě blbci a napadá mě „ježiš, jestli ty máš ženu, ty seš určitě hroznej jako manžel“. Takže spíš mám takovýhle pocity.“ (Linda)

Zajímavým tématem, které během rozhovorů vykrystalizovalo, byl i „*pozitivní catcalling*“, který zmiňovaly některé komunikační partnerky. Jednalo se tedy o situace, ve kterých podle nich nemusí být catcalling vyloženě nepříjemný. Tento pozitivnější náhled na catcalling pak ve svém výzkumu týkajícího se catcallingu zmiňují i jiní autoři a autorky (Moore, 2014; Faichild, 2010; Golden a kol, 2001), kteří též na základě dat ze svých výzkumů představují specifické situace či kontext ve kterém může být catcalling brán jako spíše pozitivní:

„Ale pokud to řekne i takovejhle jako popelář, kterej prostě si všimne, že jdeš z práce domů a on tam veze tu popelnici a řekne „paní, jste, jste moc krásná“, tak je to spíš úsměvný a nemůžu to brát, já to asi neberu ani jako kompliment. Ale určitě mě to jako neurazilo, ani jsem z toho neměla žádný trauma.“ (Pavla)

„Umím si představit třeba v situaci, kdy je to příjemný od někoho, koho vlastně jako znáš. Řekněme, že je to nějakej spolužák, kolega, někdo takovej, s kým máš jako kamarádskej vztah, znáte se. Řekněme, že jdete na nějakou akci, párty něco a on tě

vidí z dálky, a tak jako pískne a že ti to jako sluší. Jako na dálku ti dá vědět, jako to je vlastně taky catcalling, jako když si to vezmeme tak, že tam je nějaký člověk, co na tebe píská, ale tam si myslím, že to může být pozitivní, když je to prostě někdo z kamarádského jako hlediska, kdo na tebe udělá něco takového, protože jdete jako někam, sluší ti to, tak si myslím, že takhle to může být fajn.“ (Linda)

„Někdo, kdo se ti třeba líbí, ať je to na ulici tak to jako přijmeš nebo nepřijmeš ale že ti to zalichotí víc od někoho, kdo je třeba student, to studuje na univerzitě stejně jako ty. Že je to aspoň já to vnímám jinak. Já už to asi ani nedávám do té kategorie toho catcallingu, i když teda vlastně nějak oslovit tě musí. A je to vlastně nevyžádané, protože jinak bych si ho třeba nevšimla.“ (Jitka)

Pokud bychom však vycházely z definic zmíněných v teoretické části, téměř všechny definice catcallingu pracují s tím, že se jedná o typ obtěžování, ke kterému dochází ve veřejném prostoru a vykonávají ho osoby, které jsou vůči oběti cizí. “Pozitivní catcalling“ o kterém mluví Jitka a Linda by tedy v tomto kontextu nebyl catcalling, přestože dotyčná osoba může užívat neverbální a verbální komentáře i klidně ve veřejném prostoru. Hlavním rozdílem v tomto případě je, že tyto komentáře pronášeli osoby, které komunikační partnerky znaly a zmíněné komentáře v nich nevyvolaly nepříjemné pocity (spíše naopak), jak tomu běžně bývá, když se ženy na ulici s catcallingem setkají.

Můžeme tedy vidět, že některé komunikační partnerky za určitého, specifického kontextu (pozitivní komentář, někdo koho znám, atraktivita) nepovažují catcalling nebo jeho projevy jako něco nutně nepříjemného. Celkově se budu tématem, zda může být catcalling kompliment, detailněji zabývat v dalších kapitolách této práce.

Z dotyčných výpovědí je však patrné, že přestože pro některé komunikační partnerky může catcalling být za některých okolností i vlastně neutrální až lehce pozitivní, pro většinu je to něco, s čím se jim spojují spíše negativní pocity a zážitky.

6.5 Dopady catcallingu

V této kapitole se budu věnovat tématu, které je dle mého názoru s pocity značně propojené, a tím je dopad catcallingu na osoby, které se s ním setkají. Catcalling je ve společnosti značně bagatelizován, a proto může být pro mnohé překvapením, že i něco tak „nevinného“ jako gesta či verbální poznámky na něčí postavu, specifickou část těla nebo

způsob oblékání, může mít na dotyčné osoby dalekosáhlejší dopady, než by se mohlo na první pohled zdát.

Mimo nepříjemné pocity strachu a úzkosti na veřejnosti, byla jako nejčastější dopad catcallingu uvedena nějaké změna v oblékání. Což se shoduje například s výsledky výzkumů (Kearl, 2009; O'Leary, 2016; Farmer a Jordan, 2017), které též zmiňovaly, že jejich komunikační partnerky užívaly změnu v oblékání buď jako formu strategie pro vyhnutí se setkání s potenciálním catcallingem, či právě jako jeden z dopadů catcallingu na ženy. Přikládám zde několik výpovědí mých komunikačních partnerek, kde změnu oblékání a její důvody detailněji popisují:

„Každopádně pak se to, já jsem nosila hodně jako minisukně a takový ty krátký kraťásky a to. A to už teď jako vůbec nenosím, už prostě pak jsem přestala, no radši jsem se začala zahalovat, abych měla klid no. (...) jo a tenkrát jsem si nesla jako ten oběd a kolem mě se ozvalo „ty vole, ta má špičatý kozy“. A prostě nějak jako asi tím, že to bylo takový to tričko, který jako mělo ten výstřih větší, a taky jako těžko říct, jestli to bylo na mě, ale asi jo, jako pravděpodobně jo. A v ten moment jsem úplně jako že jo ztuhla a normálně asi 5 let jsem si to tričko na sebe nevzala. Prostě jsem úplně vždycky, to bylo takový to, že když se na to člověk podívá tak úplně „fuj, ta má špičatý kozy“, prostě vždycky se to tam jako se objevilo, tak vždycky pak jako „nene, nemůžu prostě“ a tak no. Že jako i se spoustou kusů toho oblečení má člověk pak spojený něco, co mu někdo na to řekl“ (Lea)

„Nebo něco jsem zažila už i na tom gymplu a vím, že jsem tam měla potom období, kdy jsem tam chodila v takovejch těch jako kalhotkách. Nosila jsem bekovku, měla jsem takový ty velký volný košile, saka. To jsme kupovali v sekáčích a jako trošičku jsem se houpla do toho, abych nezbuzovala, nezbuzovala ten jako rozruch jo, víš? A jako abych se jako schovala do těch hadrů a vlastně vypadala jsem spíš, nemůžu říct jako kluk, protože to mi teda nešlo se schovat nikdy, jako ani když jsem si schovávala vlasy do čepice, tak jsem vždycky byla jasně holčička, že jo?“ (Pavla)

„Když šla na náplavce se sestrou, tak jí nějaký chlap obtěžoval kvůli tomu, že neměla podprsenku, což je zase jako (...) mě to strašně vadí, protože vím, že teďko ona nechce chodit bez podprsenky, protože jí to přijde špatný. Takže ty následky tam prostě jsou v případě mojí sestry, to je prostě něco, jako jsou třeba prsa, takže teďko

prostě má problém s tímhle tím, někomu jinýmu, mně třeba, vadí všechny poznámky. Co si budem. Ale já jsem jako na tohle hodně citlivej člověk, takže tak. Ale někdo třeba může mít problém, jako třeba se svojí postavou, takže nikoho, co může víc dotknout a jak v těch nejhorších situacích, že jo si to může jako dostat do takových situací jako třeba porucha příjmu potravy, deprese, že jo, spousta negativních jako emocí.“ (Zuzana)

Jedna z komunikačních partnerek pak popisovala i to, jak catcalling ještě více prohluboval její negativní pocity a vnímání ohledně svého těla a jeho specifických částí:

„A dřív jsem si to jako hodně brala, protože já jsem jako celkově měla i komplexy jako z těch prsou velký, takže jakmile na to někdo upozornil a ještě kór prostě někdo úplně cizí, kdo mě viděl poprví v životě, tak to bylo jako hodně nepříjemný. A vím, že jsem z toho jakoby i brečela a měla jsem prostě takový to, že se mi nechtělo někam chodit, nebo jsem se jako víc zakrývala a jako vyloženě se cejtíš jako ohroženě nebo až jako trapně. Prostě, že máš pocit, že s tebou není něco v pořádku. Ne, že jsem neměla jakoby ten pocit, že jako jsem hezká holka, ale spíš takovej ten pocit, jako že se mám za sebe stydět, no.“ (Gabriela)

Můžeme tedy vidět, že přestože se někdy jednalo i o ojedinělou situaci/komentář, dotyčných žen se to dotklo poměrně dost významně – snaha zahalovat se, být co nejméně výrazná, negativní přístup k vlastnímu tělu, změna ve stylu oblékání. Jedná se tedy o dopady, které mohou být v osobním životě značně omezující, jelikož kvůli nim pak například dotyčné ženy dělají jiné věci, než by si přály.

Zároveň je z výpovědí patrné, že setkání s catcallingem je něčím, co dotyčné ženy ovlivňovalo i několik let po daném incidentu. Kdy se to bohužel netýkalo pouze jejich stylu oblékání, ale mělo to dopad i na to, jak ony samy na své tělo a jeho specifické části nahlížely, jako například strach chodit bez podprsenky či komplexy z vlastního poprsí jako takového.

Stejně tak můžeme z výpovědí vyčíst, že přestože už je to několik let, co se dané incidenty staly, pro komunikační partnerky je to něčím, co si stále živě pamatují. Což může mít občas za následek i určité zpochybňování svých vlastních činů:

„Hmm se cítit strašně špatně jak bezprostředně po tý události, tak ale i dlouhodobě. A že jsem měla i tendenci se k tomu vracet a jakože přemítat to furt jako dokola a říkat si, no tak možná jsem měla reagovat jinak, možná jsem neměla reagovat takhle.“

Takže i to je jako určitě dopad. Že člověk prostě tyhle ty události má v sobě a pamatuje si je.“ (Zuzana)

Druhá polovina komunikačních partnerek pak uvedla, že nevnímají, že by na ně catcalling měl nějaký dopad v osobním životě či že by kvůli němu nějakým způsobem měnily své oblékání, chování nebo trasu. I přesto ale můžeme vidět, že pro jednu polovinu komunikačních partnerek byla některá setkání s catcallingem něčím velmi nepříjemným až traumatizujícím.

6.6 Strategie při setkání s catcallingem

Způsoby, jak na catcalling reagovat, jsou různé. Ve své práci vycházím z rozdělení O'Leary (2016), která se též zabývala zkušeností žen s catcallingem. Strategie žen při setkání s catcallingem rozdělila do tří hlavních kategorií a to *ignorování*, *verbální odezva* a *vyhýbání se*. Vycházím z tohoto rozdělení především proto, že nejlépe odráží strategie i mých komunikačních partnerek. Dovolila jsem si však do své analýzy přidat navíc ještě kategorii *neverbální odezvy*, kterou zmiňují ve své práci Farmer & Jordan (2017), protože se jednalo o jednu ze strategií, které mé komunikační partnerky taktéž využívaly.

Stejně jako poukazují data z výzkumů (O'Leary 2016, Farmer & Jordan, 2017, Beat Sexism, 2020) i v tom mém bylo patrné, že dotyčné ženy se rozhodují pro specifickou volbu strategie na základě prostředí ve kterém se nachází, což může být ovlivněno například denní dobou, zda jsou samy nebo s někým či zda jsou kolem nich další osoby. Některé komunikační partnerky se k tomu vyjadřovaly takto:

„Jakože kdybych byla, kdyby to bylo hlavní nádraží ve dvanáct v noci, seděla jsem tam sama a další tři kluci, který by do mě jeli, tak to bych se asi nevymezila.“ (Zuzana)

„Snažím jim dát nějak najevo, že se mi to nelíbí, ale pokud by se mi to stalo někde večer, kde jsem sama, tak dělám, že to neslyším a rychle jdu pryč. Tam jako ne, jenom abych to uvedla na pravou míru.“ (Linda)

„Já si myslím, že ono to bylo i věkem jakože, nebo že to bylo i v nějaký v rámci toho zkoušení, nebo když jsem jako měla pocit, že jsem měla třeba i jako větší sebevědomí na to někoho poslat do p****e a vlastně jsem zjistila, že už je mi to fakt jedno a přesně, ale vždycky to bylo spíš jakoby asi tím místem než úplně nebo i nějakým asi aktuálním

psychickým nastavením (...) bylo to přesně většinou jako když byl den, když prostě kolem bylo víc lidí, který by se mě případně zastali, nebo když ten člověk jel v autě a já jsem věděla, že jakoby z něj nevystoupí pravděpodobně, takže to byly spíš situace, kdy jsem jako věděla, že si to můžu dovolit, protože buď anebo třeba jsem šla s já s někým. Že jsem třeba šla s nějakým kámošem nebo kámoškou a věděla jsem, že jako je nás tam na něj víc no, takže to jsem.“ (Gabriela)

Z výpovědi je tedy patrné, že pro komunikační partnerky je denní doba velmi důležitá při rozhodování o tom, jakou strategii zvolit. Přestože některé komunikační partnerky zmiňovaly, že během dne užívají často nějaký typ verbální odezvy, v nočních hodinách volí kvůli bezpečnosti a strachu raději možnost catcalling ignorovat a snažit se od daného člověka dostat co nejrychleji a nejdále pryč. Ovlivňujícím faktorem bylo i to, zda jsou dotyčné ženy samy či jsou s někým nebo jsou kolem nich alespoň další osoby, i když cizí. V případě vícero osob, dotyčné ženy opět zmiňují, že zvolí spíše verbální nebo neverbální odezvu, kdežto když jsou na daném místě samy, uchylují se spíše k ignorování. Můžeme tedy říci, že v otázce reakcí hraje v případě catcallingu prostředí a denní doba velmi významnou roli.

6.6.1 Ignorování

Přestože ignorování a vyhýbání se patřilo k nejčastějším strategiím výše zmíněných výzkumů, v mém výzkumu se tyto strategie neukázaly jako primární. Pro mě poněkud překvapivým zjištěním bylo, že nejčastěji užívána strategie byla právě verbální odezva. Ignorování pak bylo druhou nejčastější strategií. Pro některé komunikační partnerky to byla primární či jediná strategie, kterou při setkání s catcallingem užívaly: „*Neotočila jsem se. Řekla jsem si, že půjdu dál a budu dělat jako by se nic nestalo.*“ (Linda), „*Ignorace. Anebo to jako přeжду mlčením.*“ (Jitka)

„Já vždycky jako když tohle, já jsem byla i od mamky jako učená vždycky, jakmile na tebe někdo bude takhle pořvávat, dělej, že je neslyšíš. Jdi dál prostě, klapky na uši, na oči, nazdar, nevidíš, čau, a to fakt jako praktikuju.“ (Simona)

Pro jiné, jako například v případě Gabriely se jednalo o věc kontextu. Na základě vlastního pocitu bezpečí a komfortu volila dotyčná komunikační partnerka různé strategie:

„Když teď na mě někdo jako něco začne pokřikovat, tak teda buďto ignoruju, protože na to nemám náladu a nebo prostě mu řeknu jako „NE prostě, takhle se mnou nemluvte“.“ (Gabriela)

6.6.2 Neverbální odezva

Farmer a Jordan (2017) popisují neverbální odezvu jako vyhýbání se očnímu kontaktu nebo ignorování dotyčné osoby, což já osobně řadím do strategie první, čili do ignorování. V případě mého výzkumu znamená neverbální odezva strategie, které dotyčné ženy používaly, jež nespádaly do kategorie ignorování ani verbální odezvy. Jednalo se například o změnu mimiky, ukázání specifického gesta či změnu výrazu a postoje. Což můžeme vidět například z výpovědí těchto komunikačních partnerek:

„Snažím se jim dát najevo, že mi je to nepříjemný a snažím se to dávat najevo podle toho, jak se zrovna cítím asi třeba bezpečně v té situaci. Takže buď je to to zamračení nebo jim to jsem schopná i to říct, ale zas nestává se to tak často, abych jako teď mohla říct, že dělám něco pravidelně, ale snažím se aspoň se ozvat, nebo udělat jako takovej ten zvuk prostě, jakože fuj, nebo si odfrknout, nebo jako snažím se dát nějak najevo, že se mi to nelíbí prostě, protože mi to přijde hnusný a rozhodně, že rozhodně mě jako nijak neuchvátily tím.“ (Linda)

„Vždycky, když proti mně šli, tak naopak jsem se jako narovнала, nasadila takovej jako ostřejší výraz a šla jsem kolem nich a fakt jsem se jako na ně dívala, a to vlastně taky pomohlo. Tohle jakoby překonat v sobě a fakt jako jít kolem nich.“ (Lea)

„Jako se pak přetavilo do toho vzteku, kdy už prostě seš úplně jenom znechucená tím člověkem a máš chuť, no prostě fakt jsem jako posílala lidi do p****e a ukazovala jsem hodně f****e.“ (Gabriela)

Jedná se tedy o reakce, které v sobě nutně nezahrnují verbální aspekt, ale stále se jedná o určité vyjádření nesouhlasu nebo nekomfortu s daným chováním.

6.6.3 Verbální odezva

Verbální odezva se v mém výzkumu ukázala jako nejčastější forma strategie v reakci na catcalling. Což je rozdíl oproti výše zmíněným výzkumům, ve kterých figurovaly především strategie ignorování a vyhýbání se. Zmíněné verbální reakce na catcalling byly různého typu, pointa však byla vždy stejná a to, vyjádřit nespokojenost či jiné negativní pocity spojené s daným chováním (catcallingem): *„Tak ho pošlu do patřičných míst.“*

(Pavla), „No pak ty další kroky, jak se jako ohradit a to, to už jsem si od nich taky nebo, snažím se to osvojit.“ (Lea)

„A ohradila jsem se vůči tomu. Řekla jsem mu, jako jestli si myslí, že tohle je v pořádku, že na to nikdo prostě není zvědavěj, ať si to nechá.“ (Zuzana)

„A pak se vlastně stalo to, že kamarádka odešla a já jsem zůstala vlastně v tý tramvaji sama. Sedla jsem si a řekla jsem tomu pánovi, že prostě jako opravdu nemám zájem jako se s ním o něčem takovým bavit a že prostě jako já o žádný rande nestojím ani o žádný lichotky.“ (Alžběta)

„Když teď na mě někdo jako něco začne pokřikovat, tak teda buďto ignoruju, protože na to nemám náladu anebo prostě mu řeknu jako „NE prostě, takhle se mnou nemluvte“. Snažím se furt bejt jako v rámci možností jako slušná, už nepoužívám žádný vyloženě vulgarismy, ale snažím se spíš jako toho člověka trošku jako ztrapnit a říct mu jakože „hele prostě tohle ale není oukej, že mi to říkáš“ a jakoby přijde mi, že ten člověk to většinou ne vezme, jakože by mi řekl „no jo, slečno máte pravdu“, ale spíše jako se buď urazí, nebo je to tak, jako si řeknou „no vy jste jako, s váma není sranda“, ale hledí si svýho,“ (Gabriela)

Vidíme tedy, že dotyčné ženy užily různé formy verbální odezvy. Nejčastěji se však jednalo o vymezení se a snahu dotyčnému, který catcalling dělal ukázat/vysvětlit, proč je jim dané chování obtěžující.

6.6.4 Vyhýbání se

Jako nejméně užívaná strategie se ukázalo vyhýbání se, což je opět odlišné od výše zmíněných výzkumů, které se zabývaly zkušenosti žen s catcallingu. Bohužel však nedokážu říci, co tento rozdíl mohlo způsobit. Roli může hrát sebevědomí, pocit bezpečí na daném místě či předešlé zkušenosti s různými formami obtěžování dotyčných žen. Strategii vyhýbání se zvolily v mém výzkumu pouze dvě komunikační partnerky a opět se zde ukázalo, jak velkou roli hraje prostředí:

„Jo já jakkoliv nebo kdykoliv vidím kohokoli takovýho zvláštního, nebo to, tak radši volím jinou cestu, temnýma uličkama se nevydávám jo.“ (Simona)

„Pak ještě se mi i stávaly takový ty situace, kdy tam byla vyloženě jako nějaká parta kluků a já jsem přes ně musela jako projít, tak to vím, že jako byly vždycky ty nejhorší situace, kdy prostě se radši teda otočíš a jdeš někam jinam no, nebo prostě, jakože se v některých těch situacích pak už ani necítíš bezpečně.“ (Gabriela)

V obou případech můžeme vidět, že tato strategie byla zvolena ve chvíli, kdy se dotyčné ženy necítily bezpečně a raději tedy vybraly jinou cestu, která jim umožnila se potenciálnímu catcallingu či jinému typu obtěžování vyhnout. Pocitům bezpečí/nebezpečí žen ve veřejném prostoru se budu detailněji věnovat v následující kapitole.

6.7 Pocity bezpečí/nebezpečí ve veřejném prostoru

Velmi zajímavým tématem rozhovorů se ukázala problematika pocitu bezpečí a nebezpečí dotyčných žen ve veřejném prostoru. Přestože se dneska o tématu sexuálního obtěžování mluví stále více, jedná se spíše o vnitřní prostory, nejčastěji tedy pracoviště nebo školy. Obtěžování ve veřejném prostoru je však věnováno daleko méně pozornosti, přestože se jedná o jeden z nejčastějších typů obtěžování (Madan & Nalla, 2016; Fairchild & Rudman, 2008). Tuto skutečnost vzpomínala i jedna z komunikačních partnerek:

„Kde jako můžeme si asi říct, že prostě třeba obtěžování ve škole nebo na pracovišti můžeme řadit mezi to jako závažnější, protože to prostě může mít, že důsledky třeba odchod z práce, odchod ze školy a takhle. Ale zase na druhou stranu já si říkám, že ono to asi úplně nejde takhle jako klasifikovat a zgeneralizovat, protože každý člověk je jinej a zase každý člověk má jinak hranici a může ho zasahovat prostě jiný chování. Každopádně jakýkoliv prostě obtěžující chování je závažný, problematický a prostě je to společenský problém no.“ (Zuzana)

Téměř všechny komunikační partnerky se zároveň rozpovídaly o svých zkušenostech a pocitech, které mají ve veřejném prostoru a bohužel se nejedná o pocity pozitivní. Na strach žen ohledně bezpečnosti poukazují i další autoři a autorky (Kearl, 2009; Ross, Macmillan a kol., 2000; Fairchild, 2008; Madan & Nalla, 2016), kteří dělali výzkumy zaměřené právě na zkušenosti žen s různými typy obtěžování ať už na ulici nebo v městské hromadné dopravě. A data z těchto výzkumů ukazují, že téměř všechny ženy, co se daných výzkumů účastnily, mají zkušenost s nějakou formou sexuálního obtěžování na veřejnosti a necítí se proto kvůli tomu bezpečně. Podobné pocity pak popisovaly i mé komunikační partnerky:

„Tak jako určitě, tak kromě tý jako bezpečnosti a nějaký nejistoty, co cítíš, tak tě to prostě potom omezuje i jako celkově v tom pohybu, že jo?“ (Alžběta)

Upřímně si myslím, že má, protože tady v Počernicích máme takovou alej, kde stává autobus a já to mám nejbliž domů, takže dřív to bylo takový no tak popojedem radši na další zastávku, kde projdu osvětlenou ulicí, a ne touhle tou tmavou alejí. A ještě tam je právě taky ubytovna. Takže bylo to dřív, že jsem se jakoby tam bála chodit. No, právě, aby jsem tam na někoho nenatrefila. Aby mě někdo i fyzicky třeba nějakým způsobem neobtěžoval, ale v současné době už asi tím, jak jsem jako naučená, že prostě jdu, nevšímám si a jdu.“ (Simona)

„Nebo jít s klíčkama mezi prstama domů z autobusové zastávky taky není žádný jako příjemný pocit.“ (Linda)

„Ústí je takový jako zvláštní, takže jako pohybovat se, pohybovat se třeba v centru města, kdy už je opravdu večer a ty se třeba vrátíš odněkud a jedeš pak autobusem nahoru, tak mi přijde opravdu jako za hranicí toho komfortu jo, protože ty lidi jsou opilí, ty lidi jsou zfetovaní a v podstatě jsou v různých fázích jakoby rozkladu. Jsou to muži i ženy. A vlastně tím, že vlastně vnímám je jako že nevědí sami o sobě, tak vlastně ani nemůžeš jakoby odhadnout jejich reakce.“ (Pavla)

Mimo nepříjemné pocity, které zde komunikační partnerky jmenují, můžeme také vnímat další aspekt, a to dopady strachu z nebezpečí. Právě kvůli strachu z potenciálního obtěžování či jiného násilí dotyčné ženy vyjadřují, že se cítí ve venkovním prostředí omezeny, protože musí raději vystoupit na jiné zastávce, projít odlišnou ulicí a podobně. Stejně jako v případě catcallingu i zde tedy můžeme vnímat dopad na osobní život komunikačních partnerek.

Podobně jako hrálo prostředí roli v tom, zda a případně jakým způsobem se komunikační partnerky vymezí proti catcallingu, tak hrálo i výraznou roli v otázce pocitu bezpečí a nebezpečí ve veřejném prostoru. Největší rozdíl spatřují komunikační partnerky v denní době: *„Ne, ne, ne, po tmě se určitě necítím bezpečně, nebo večer určitě ne, přes den jakžtakž.“ (Pavla)*

„A takhle, přes den už se jako necejtím tak špatně nebo vůbec jakoby se asi nebojím. Klasika, mám strach prostě z podchodu a různých takových těch stísněných prostor

nebo prostor, který prostě neznám, nebo samozřejmě se necejtím bezpečně, když jsem někde v nějaké uličce a jde proti mně prostě skupina chlapů. To si myslím, že tak jako přirozenej strach, kterej jako to a určitě to je spojený i s tím catcalligem, protože vlastně spíš na tebe začne rvát prostě skupina chlapů a taky nemusí, ale jako spíš mám tu zkušenost, že se to většinou děje a přesně zase cítíš ty pocity strachu a bla bla bla, nepříjemnosti.“ (Gabriela)

Přestože některé komunikační partnerky uvedly, že ve specifických situacích (denní doba, počet osob kolem) se cítí bezpečněji než v jiných, tak pouze jedna komunikační partnerka uvedla, že ve městě ve kterém žije (Praha), se cítí na ulici bezpečně nehledě na místo či denní dobu:

„No obecně v Praze se cítím bezpečně, tady jsem nikdy neměla pocit nějakého ohrožení, i když jsem ve čtvrti, kde třeba hodně lidí není, anebo jako jdu ze čtvrtě, která je prostě rozborcená a plná taky jako zvláštních individuí, tak stále mám ten pocit toho, že že je to Praha. Prostě že je tady je to všechno safe. Což víceméně je, v porovnání s jinými evropskými městy. (...) Respektive ještě jsem se nepotkala se situací, že by to eskalovalo, že by jako si tě třeba vytipovali a vyloženě jako po tobě šli a třeba ve skupince, to se mi ještě nestalo, ale asi se to stát může. A v tu chvíli bych se asi necítila úplně safe. Ale tím, že se mi to ještě nestalo, ani v Praze, tak jako mám pocit, že že ten catcalling je taková jako neškodná forma uspokojení jejich ega.“ (Jitka)

6.7.1 Genderový aspekt

Genderový aspekt byl něčím, co se v průběhu rozhovorů objevovalo velmi často. Několik komunikačních partnerek uvedlo, že se cítí ve veřejném prostoru nebezpečně právě kvůli tomu, že jsou ženami. Veřejný prostor je sice určen pro všechny, ale jak ukazují data a výzkumy (Kearl, 2009; Madan & Nalla, 2016; Ross, Macmillan a kol., 2000; Fairchild, 2008), ženy se ve veřejném prostoru cítí méně bezpečně než muži a stejně tak jsou to právě ženy, které jsou nejčastějšími oběťmi sexuálního obtěžování na veřejnosti a muži naopak nejčastěji těmi, co sexuální obtěžování páchají. Této genderové nerovnosti si byly vědomy i komunikační partnerky mého výzkumu:

„Co se týče toho veřejného prostoru, tak je tam spousta situací, kdy se prostě necítíš bezpečně, protože seš holka. (...) podle mě ne jenom já, ale i když jako nechci zase generalizovat, ale i spousta holek, že prostě přesně, když tam nemáš zájem o nějakou

kontakt sociální, tak prostě jakoby kolikrát, třeba ani jako radši nikam nejdeš. Víš, abys to nemusela prostě absolvovat.“ (Alžběta)

„Nechci říct, že jsme⁸ v bezpečí, nejsme. Je to furt jakoby nepříjemný, přijde mi úplně šílený, že prostě půlka nebo nevím, kolik jsme na procenta muži ženy, ale že prostě půlka obyvatelstva se prostě bojí v noci vyjít ven. (...) Většinou tam vždycky někdo je, ale jako jasně, že se bojím jako a vím jako že se bojím chlapů, prostě, že to jako že že, že jsme se o tom bavili s kámoškama a že je zajímavý, že prostě jakmile chlap jde s ženskou, tak seš v klidu. Ale jakmile prostě jde skupina týpku nebo jeden týpek, tak hned prostě cejtíš, že se jako něco to a ted'kom po týhleť zkušenosti to mám ještě jakoby znova se mi to trošku vrací.“ (Gabriela)

„A zase můžeme říct, že to je ale hrozně špatný, že jako ty holky si musí dávat pozor. Jakože proč? Já chci žít ve společnosti, kdy se nemusím dávat pozor. Já chci žít ve společnosti, kdy si ostatní holky nemusí dávat pozor. A úplně mě vytáčí jak vždycky se tahle debata jako řeší a pak přijde nějaký chlap a řekne ti, „no ale my se taky bojíme večer jít po ulici venku, že nás někdo přepadne“, no jo, tak jako koho se bojíš?“ (Zuzana)

Z výše zmíněných výpovědí můžeme tedy vnímat určitou míru frustrace s momentálním nastavením společnosti v otázce bezpečí žen ve veřejném prostoru. Alžběta dokonce zmiňuje i pocity omezení ve veřejném prostoru, které cítí. Aby se obtěžování vyhnula, tak občas raději volí na nějakou akci vůbec nejít, jelikož se bojí, že by mohlo dojít k nějaké nepříjemné situaci.

6.7.1.1 Pěstování pocitu strachu

Velmi zajímavým tématem, které se během rozhovorů vyskytlo, bylo i takzvané „pěstování strachu“ v dotyčných dívkách/ženách. Komunikační partnerky zmiňovaly různé věci, týkající se bezpečnosti, které slýchaly od svých rodin:

„Taková asi ta stereotypizace těhleť věcí jo. Jakože seš holka, takže v noci, když někam jdeš, tak ideálně s někým jo nebo se nech někam dovést a takovýhle věci a to. (...) Tak mi bylo vždycky jako kladeno na srdce, abych se jako koukala kolem sebe,

---

⁸ Poznámka autorky – My ženy

jo. Že může bejt kdekoli kdokoli a rozhodně jako s nikým nikam jako nechodit.“(Simona)

„Že od malička jako jsem nějak tak jako byla srozuměná s tím, že jsem prostě ženská a že jsem teda to slabší pohlaví a že teda jako nemám chodit v noci sama a že to bude hodně nepříjemný. A jakože si myslím, že spousta těchle těch jako věcí, co mi byly dávány do hlavy, tak jsem si spíš vsugerovávala a o to víc jsem se bála i přesto, že se třeba zas toho tolik nedělo.“ (Gabriela)

„Jo a zároveň teda i teď, že jo. Díky tomu, že se jako věnuju tomu tématu a člověk už něco ví, tak vlastně jsem jako nějak vnitřně došla k tomu, že ten strach, kterej my zažíváme, když jdeme venku po tmě samy domů, že není úplně jako oprávněnej, protože vlastně jako čistě statisticky, nám větší nebezpečí hrozí doma v posteli. To znamená, že by se jako člověk musel bát úplně všude. Vždycky, za každý situace a nejenom po tý tmě.“ (Lea)

Strach žen z veřejného prostoru tedy může být někdy až uměle vytvářen, právě tím, že je dívkám/ženám říkáno, jak si mají dávat pozor za tmy, nechodit samy, vždy dávat někomu informace o tom, kde se nachází...Což samozřejmě může mít za následek i to, že se pocity strachu v ženách ještě více prohlubují. A média v tomto směru bohužel také moc nepomáhají, jelikož pozici žen jakožto možných obětí neznámých mužských pachatelů na ulici spíše umocňují.

A stejně tak zde můžeme vnímat právě ten genderový kontrast v tom, jak vychováváme chlapce a jak dívky (Renzetti a Curran, 2003). Dívkám neustále říkáme, jak se mají vyhnout tomu, aby se staly obětí obtěžování a „pečujeme“ o to, aby byly v co největším bezpečí, zároveň ale neučíme chlapce tomu, aby neobtěžovali a učili se respektovat hranice. A dokud se nepromění tento narativ, bude velmi těžké situaci změnit. Samozřejmě jsem si vědoma toho, že situace není černobílá a že i ženy či jiné osoby mohou obtěžovat a muži a jiné osoby být v pozici obtěžovaných, vycházím však z výzkumů zmíněných výše, které ukazují, že muži jsou nejčastějšími osobami, které obtěžují a ženy naopak nejčastěji těmi, které jsou cíli tohoto chování/jednání.

6.7.1.2 Vnímání obtěžování na veřejnosti – muži vs ženy

Rozdíl v otázce sexuálního obtěžování není pouze v tom, kdo ho zažívá častěji, ale také v tom, jak na něj muži a ženy nahlíží. Komunikační partnerky zmiňovaly, že se ze strany

mužů, ať už jejich partnerů nebo přátel, setkaly spíše s nepochopením a bagatelizací. Pro muže, kteří sexuální obtěžování nezažili, bylo dle výpovědí komunikačních partnerek, velmi náročné si dané situaci představit a vžít se do pocitů dotyčných žen:

„Když to říkáš někomu zpětně, tak třeba prostě jako lidi mají tendenci to bagatelizovat, protože třeba a teď to nechci jako zase úplně generalizovat, ale ta mužská část, jak už jsem řekla, třeba když to řekneš přítelovi, nebo jakoby zpětně, co se mi třeba stalo v minulosti, tak pro ně je to prostě tak nepředstavitelný, protože jemu se to nikdy nestane ani nestalo tak, že prostě jakoby to třeba vezme, jako řekne „ježiši, to je strašný“, jakože prostě úplně to jsem vůbec nevěděl, že se tady to jako děje, ale je to prostě jakoby na nic, protože vím, že mě jako nikdy nepochopí úplně, protože jemu se takové věci nedějou a zároveň prostě, jako je docela znepokojivý, že on ani jakoby nevěděl, že se něco takového vůbec děje.“ (Alžběta)

„Paradoxně občas se mi už stalo i to, že ty kluci občas jako nevnímají to nebezpečí, který tam vnímám já a tím pádem se jakoby cítím miň v bezpečí s tím klukem, protože mám pocit, že to nevnímá. Tu možnost v tom nebezpečí s tím, že já bych třeba přešla na druhý chodník a ten kluk ti řekne, „ale proč? To, projdem prostě“. A já si říkám, „ale oni jsou tři a my jsme dva“ já nevím, prostě mi to nepříjemný a cejtíš, že ten kluk jako přejít nechce, zatímco bejt třeba s kámoškou, tak přejdem.“ (Linda)

„Sestry tehdejší přítel, tak mě strašně vadilo, jak na to reagoval, kdy to bylo, že řekl, no, „tak to prostě neřeš“, což je úplně nejčastější jako reakce. „No tak to ignoruj“.“ (Zuzana)

„Mně přijde, že no takhle určitě to jako výraznější ze strany žen, protože mě přijde, že jako nechci vůbec generalizovat, ale co se o tom i bavím třeba s nějakýma jako svýma kamarádama nebo blízkým okolím, tak oni to vůbec jako nevnímají jako problém, nebo ne jako problém, ale vůbec jako nevnímají, co to v tobě vyvolává, tím se že muži to tolik nezažívají nebo aspoň neznám jako tolik chlap, který by se mnou sdíleli nějakou takovouhle zkušenost (...) třeba teďkon jakoby jsem o tom mluvila právě s tím přítelem a ten právě byl strašně překvapenej, že to jako fakt jako něco, co se děje takhle často a že to je fakt něco, co všechno jako jsou ty lidi schopný říct,

jakože fakt pro něj to bylo úplně jako, „Co, tohle jako fakt je jako na denní bázi nějaká věc, nebo todle, fakt si k tobě někdo jako dovolí, to je hrozný.“ (Gabriela)

Dotyčné komunikační partnerky tedy popisují pocity nepochopení, frustrace a i zlehčování, které se jim ze strany mužů v otázce sexuálního obtěžování dostává. Toto bagatelizování však může mít i dalekosáhlejší důsledky, kdy dané ženy, které se nějakému muži se svými zkušenosti či pocity svěří, mohou nabít pocitu, že vlastně „přehání“ a že se ve skutečnosti nic tak hrozného nestalo, což akorát ještě více přispívá k tomu, že ženy o svých zkušenostech se sexuálním obtěžováním moc nemluví. A samozřejmě ne úplně nápomocná je i skutečnost, že většina lidí, kteří rozhodují o tom, zda došlo k sexuálnímu obtěžování či jak velký by měl být vyměřen trest či potrestání, jsou opět právě muži.

6.7.2 Efekt přihlížející/ho

Jedním z důvodů, proč některé komunikační partnerky zmiňovaly pocity nebezpečí ve veřejném prostoru, bylo i přesvědčení, že pokud se jim něco stane, budou na to samy a nikdo jim nepomůže. Což bylo odůvodněno tím, že i když jsou kolem další lidé, do situace nezasáhnou a maximálně jen pozorují: „*No ale taky prostě někdo jako zase nikdo nic neřek*“ (Lea),

„A nejhorší jako bylo, že vlastně tam bylo několik lidí, který tu situaci prostě sledovali už od začátku, už když tam byla moje kamarádka, jak se nás jakoby snažil oslovit a snažil se jako k nám dostat, až vlastně po tu chvíli, kdy teda jako očividně já mu nic neudělala a on mě prostě začal urážet, začal bejt agresivní a jako nikdo neřekl vůbec nic. Všichni jenom koukali na něj, jak řve na mě, ale jako nikdo nic neřekl a to je přesně jako asi proč jako z tady těch věcí mám takovej strach, protože vím, že když jsem to stane, tak prostě ty lidi tomu přihlížej a vlastně vůbec je to nezajímá.“ (Alžběta)

„Jako řekla bych, že lidi se maximálně jako dívaj a klidně se můžou koukat třeba jakože jim to je líto, nepříjemný, nevím asi, co to přesně je, ale často asi spíš ženy koukají takovým stylem jakože chápu, blbý a to, ale jinak si jako nevybavuju nějaký vyloženě zásah od někoho.“ (Linda)

„Špatnej pocit, takže ted' koukáš po těch lidech, jako jestli třeba někoho napadne ti pomoci. No ale vůbec, nic nevidím, neslyším, nazdar, to je tvůj problém.“ (Simona)

Komunikační partnerky tedy nepřímou popisovaly takzvaný *efekt přihlížející/ho*. Tedy situace, kdy se něco děje, kolem je spousta lidí, ale nikdo nezasáhne. Efekt přihlížející/ho je pojem ze sociální psychologie, který se zkoumá již několik desítek let a zabývá se právě tím, proč lidé nezasahují do situací, které se jim nezdají v pořádku. Podle této teorie je důležité, aby došlo k pěti základním krokům, a to všimnout si situace, vyhodnotit ji jako krizovou (nutnou našeho zásahu), vzít na sebe odpovědnost jednat, vědět, jak jednat a poslední pátý krok je tedy zareagovat a do situace nějakým způsobem vstoupit. Pokud i jeden z těchto kroků zůstane nenaplněn, daná osoba nezareaguje a stává se takzvaným pasivní/m přihlížející/m, čili osobou, která možná vyhodnotí danou situaci jako nevhodnou/nepříjemnou, ale nezareaguje (Darley a Latane, 1968). Je tedy pochopitelné, že v některých ženách může efekt přihlížející/ho ze strany veřejnosti ještě prohloubit jejich pocity nekomfortu a nebezpečí ve veřejném prostoru.

6.7.3 Aktivní přihlížející

Některé mé komunikační partnerky zmiňovaly své pocity ohledně efektu přihlížející/ho a jak jim bylo nepříjemné, když nikdo nezasáhl, ať už v případech catcallingu anebo jiného typu sexuálního obtěžování. A právě proto, že jim v mnoha situacích nikdo nepomohl, rozhodly se ony samy vzít na sebe zodpovědnost a stát se aktivními přihlížejícími, tedy osobami, které do situací, které se jim nezdají v pořádku, zasahují:

„Proč já se snažím do toho občas zasahovat, protože mi přijde, že jsem, že se mě nikdy nikdo nezastal v tomhle, ať už jako z řad nějakých kamarádů, který se mnou vyloženě šli anebo prostě z nějakých kolemjdoucích, že prostě ty lidi, já nevím, jestli se bojejí nebo mají pocit že to není jejich věc, nebo jestli to je tak normalizovaný, že prostě nemají pocit, že se mi děje něco tak, jakoby, většinou se mi jakože nikdo nezastal a proto to asi i dělám. Že mi přijde, protože ta oběť nebo v uvozovkách by to hrozně ocenila v tu chvíli. (...) Snažím i třeba když vidím nějakou holku v takovýhle situaci. A jakoby ta situace je pro mě i nějakým jako způsobem bezpečná, tak se snažím jako do toho třeba nějak i zasáhnout.“ (Gabriela)

„Teď nedávno se mi to, spíše jako abych se zastávala ostatních. Že jsem připravená, když vidím, že někdo něco tamhle na jinou holku, tak abych vlastně za ní vlastně řekla, „nechte jí, takhle se k ní nechovejte.“ (Lea)

„Co jsem se tím začala jako víc zabývat, tak jsem si jako uvědomila, že ta nerovnost tady je a to sexuální obtěžování, genderově podmíněné obtěžování mě úplně neuvěřitelně vytáčí a chci být prostě součástí té změny no. Takže proti tomu i vystupuju. (...) A teďko nějak cítím větší solidaritu s těmi ženami a vystoupila jsem i jako za jinou ženu, kdy jsem byla jako svědkem nějakého, jak to říct, nějaké hádky. Nevím bližší kontext, ale jako kdy právě jsem četla třeba jako různé rady, jak se zachovat, tak jsem jako za nima přišla a říkám jako paní, jestli by mi mohla poradit, že prostě tohleto a támhleto.“ (Zuzana)

Můžeme tedy vidět, že komunikační partnerky popisují různé formy reakce. Ať už *přímá konfrontace*: „nechte jí, takhle se k ní nechovejte“ (Lea) tedy popsání toho, že nám se daná situace nezdá v pořádku nebo *nepřímá*: „tak jsem jako za nima přišla a říkám jako paní, jestli by mi mohla poradit“ (Zuzana) tedy nějakým způsobem narušit/roztržit pozornost.

Ve všech třech případech však můžeme vidět, že hlavní důvod toho, proč zasáhly, bylo, že chtěly, aby dotyčné dívky/ženy věděly, že je tam někdo, kdo jim případně pomůže a podpoří je. Ony samy tuto podporu nezažily, ale snaží se ji poskytnout dalším ženám, aby si nemusely procházet tím stejným, co ony.

6.8 Catcalling vs kompliment

Co si dotyčné ženy myslí o problematice catcalling vs kompliment bylo jednou z mých výzkumných otázek a pro mě osobně tématem, které mne velmi zajímalo. Přestože výzkumy, které se zabývaly tím, proč muži catcalling dělají (Walton & Pederson, 2021; Hart & Howard, 2016; Lee a kol., 2020) ukazují, že většina z dotyčných účastníků výzkumu ho vnímá jako formu oslovení ženy či projevení pozornosti, ženy se naopak většinou necítí komfortně a catcalling rozhodně nevnímají jako formu oslovení, která by jim byla příjemná. To alespoň ukazují data téměř všech výzkumů týkajících se pocitů žen při catcallingu, s kterými jsem v rámci této diplomové práce pracovala. Zároveň ale téměř v každém výzkumu se našlo nějaké procento žen (i když většinou poměrně nízké), které zmiňovaly, že catcalling může za určitých okolností být brán jako kompliment. A těmito specifickým okolnostem a situacím bych se ráda věnovala v následujících kapitolách blíže.

Když jsme se během rozhovorů dostaly na téma, zda je podle dotyčných žen možné brát catcalling jako formu komplimentu či nikoli, uváděly spíše negativní postoje, které k tomuto propojení mají:

„Čím to vlastně ani jakoby nejsou komplimenty, ten člověk prostě jenom jakoby nějakou svůj chtíč nebo prostě nějakou dominanci zahaluje do nějakých rádoby hezkých řečí, ale prostě cejtíš tam ten vztah a ta dynamika prostě je toxická.“ (Alžběta)

„Myslím si, že v určitým kontextu to tak být může, ale nemyslím si, že by to měla být jako nějaká definice rámcová, protože to všechno záleží na okolnostech, na pocitech těch lidí a jako myslím, že catcalling jako takovej by měl být spíš brán jako negativní věc a mělo by to tak být jako i definovaný, že to prostě nějaká nechtěná pozornost od někoho a může být pozitivní, ale myslím, že minimálně, pokud bereme jako ty pusinky vzdušný a pískání, tak to jako většině lidí asi příjemný není.“ (Linda)

„No to je taková jako tenká hranice si myslím ten kompliment, jo. Myslím si, že záleží na těch jednotlivcích i na té dané situaci, jo. Myslím si, že když to je někde právě nevím park, temná ulice jo, kdy jde ženská sama domů a pořvávala na ní třeba buďto skupinka nebo samotnej chlap, tak asi bych to jako kompliment upřímně fakt jako nebrala. To by to by se mi to tady sevřelo a byla bych nejradši co nejdřív doma.“ (Simona)

Z výpovědí komunikačních partnerek je tedy zřejmé, že pro některé je kompliment a catcalling něco, co naprosto nelze slučovat. Jiné komunikační partnerky naopak zmiňují, že v určitém kontextu by se catcalling možná za kompliment považovat dal. Když jsem se následně doptávala, v jakém kontextu by to bylo možné, všechny odpověděly, že by dotyčnou osobu musely znát. Pokud daného člověka znají, vědí, co od něj mohou čekat a tím pádem mohou podle nich i lépe rozpoznat, zda dotyčný člověk užívá catcalling či jiné poznámky, aby jim opravdu zalichotil, protože jim chce udělat radost, či zda si od toho slibuje něco více:

„V práci jo. Protože jsem pracovala často mezi muži a můžu říct, že některý ty hlášky byly jako vtipný a vnímala jsem je, že se jim jako líbím, že to není, jako že by mi tím chtěli ublížit, tou hláškou. Mně spíš asi vadili takový ty úplně cizí lidi, který prostě byli oplzlí no.“ (Pavla)

„Já jsem ještě jako v pohodě a moje kamarádka říkala, „jo, taky nám vlastně učitel na střední, když jsme chodily na doučování, taky říkal kočičky“. A říká, „a vlastně mi to od něj nepřišlo nějak divný“. A já říkám „on je taky rozdíl, když ti člověk řekne kočičko. Když ti člověk kočičko“⁹ (Lea)

„Umím si představit třeba v situaci, kdy je to příjemný od někoho, koho vlastně jako znáš. Řekněme, že je to nějaký spolužák, kolega, někdo takovej, s kým máš jako kamarádskej vztah, znáte se. Řekněme, že jdete na nějakou akci, párty něco a on tě vidí z dálky, a tak jako pískne a že ti to jako sluší. Jako na dálku ti dá vědět, jako to je vlastně taky catcalling, jako když si to vezmeme tak, že tam je nějaký člověk, co na tebe píská, ale tam si myslím, že to může být pozitivní, když je to prostě někdo z kamarádského jako hlediska, kdo na tebe udělá něco takového, protože jdete jako někam, sluší ti to, tak si myslím, že takhle to může být fajn.“ (Linda)

Ve výše zmíněných příkladech se však dostáváme opět k tomu, zda se stále jedná o catcalling či nikoli. Protože pokud bychom vycházely z definic, catcalling je nějaká nechtěná a nevyžádaná forma sexuálního obtěžování, kterou vykonávají osoby ženám cizí. Proto bych v tomto případě dané jednání za catcalling neoznačila, jelikož popsané projevy, nejsou v souladu s definicí catcallingu.

Dalším zajímavým aspektem v otázce catcallingu a komplimentu pak bylo oslovení na ulici. Samozřejmě, oslovení cizím člověkem na ulici může být velmi nepříjemné, zároveň se však nemusí jednat o catcalling. Na což poukazují i některé mé komunikační partnerky:

„Já si myslím, že je to podle kontextu. Jako stalo se mi třeba, že na ulici ke mně přišel podobně jako starej kluk s tím, že vlastně jako slušně pozdravil, představil se mi a jakoby vyjádřil mi náklonost v tom smyslu, že prostě jsem ho jako zaujala, že se mu líbím a že pokud samozřejmě bych jako chtěla a bylo to oboustranný, tak by mě jako chtěl požádat o telefonní číslo, a to mi přišlo prostě v pohodě, protože to nebylo nic invazivního. Vlastně on ke mně jakoby přišel už s tím, že v podstatě se mě až jako ptal, jestli vůbec mi ten kompliment může položit, s čímž jsem OK, protože jakoby takovému člověku já to dovolím, ale vadí mi, když vlastně to jsou jako nevyžádaný komplimenty

---

⁹ Poznámka autorky: změna tomu hlasu – indikace že v prvním případě je to v pořádku, v druhém už ne).

a jsou prostě přesně jako vyřčený nějakým způsobem agresivně nebo invazivně.“
(Alžběta)

A jako pro mě kompliment je něco, kdy za tebou jako nějaký člověk přijde a řekne ti, jako fakt ti třeba já nevím, řekne jako „dneska ti to fakt sluší“, nebo jako že mi přijde, že kompliment se dá složit fakt hezky a i kdyby za mnou podle mě přišel nějaký jako člověk na ulici, ať už muž nebo žena a řekl mi, že mám fakt hezký šaty, nebo že prostě já nevím, mám hezký vlasy, cokoliv, tak jako to tak poznáš, kdy to je jakoby mířený jako fakt upřímně a čistě. (...) Kompliment se má skládat s nějakým respektem k tomu člověku, ať už je to muž nebo žena a jakoby catcalling rozhodně jakoby s respektem nemá nic společného, no.“ (Gabriela)

Obě ženy popisují oslovení na ulici a poukazují na rozdíl v tom, co podle nich kompliment musí naplňovat, aby jím byl. A jeden ze základních pilířů, který zde můžeme vidět, je respekt. Pokud je daný komentář či poznámka na vzhled podána s respektem, komunikační partnerky uvádí, že je možné ji brát jako kompliment, ale vždy samozřejmě záleží na kontextu (v jakém se nachází prostředí, jaká je denní doba...). Pokud však není daná lichotka míněna s respektem, může to v dotyčných ženách vyvolávat pocit, zda za danou „pochvalou“ nestojí právě ještě něco jiného:

„No a já furt říkám, ono je něco jiného, než když člověk pochválí. A něco jiného, když píská a křičí na tebe, já bych tě v***l a já nevím, co všechno, jo. A podle mě jako člověk rozumně smýšlející, inteligentní a sociálně inteligentní jako pozná rozdíl mezi „máš hezký tričko“ a „jó ty kozy vypadaj dobře“ jako pardon, ale jo.“ (Zuzana)

„Nemůže bejt braněj jako kompliment nikdy. (...) Tak je to pro mě přesně signál, co tím sleduje? Bud' chce něco víc a já ne, tím pádem výstraha, jakože aha, musím si dát jako pozor, aby právě si něco nemyslel, nic si nevykládal jinak a tak. Nebo tím chce něco jiného, což on tam vlastně podsouval jo, že jako najednou ten kompliment je taky jako - kdy je to kompliment jako kompliment, že opravdu mi ten člověk chce říct, že mi to sluší, nebo něco a kde je to kompliment právě za nějakým jako účelem.“
(Lea)

„Jenom já jsem se trošičku bála, že jo u tý pochvaly, jestli je to pochvala, jestli za tím není něco jiného. Už jsem, už jsem byla taková ostražitější v tom jo, takže mi to

bylo třeba jako víc nepříjemný. A rozhodně jsem to nebrala jako že mě to těší.“
(Pavla)

Výše zmíněné úryvky poukazují na pocity dotyčných žen při setkání s catcallingem a zároveň můžeme vnímat i rovinu vlivu nějaké předchozí zkušenosti, která pravděpodobně nebyla pozitivní. Proto bylo v několika případech zmíněno očekávání něčeho nepříjemného. Že tedy ten „kompliment“, který jim dotyčný muž složil nemusí být pouze proto, že jim chce udělat radost, ale že si od toho slibuje nějakou další reakci či protislužbu z jejich strany.

6.8.1 Role atraktivity a věku

Když jsem procházela výzkumy a články zabývající se catcallingem, velmi mě zaujal jeden aspekt, a to vliv atraktivity a věku na to, zda může být catcalling (či jiná forma sexuální obtěžování) považován za něco příjemného nebo nepříjemného. Osobně jsem se domnívala, že v otázce jakékoli formy sexuálního obtěžování nehraje roli atraktivita osoby, která obtěžuje, data hned několika výzkumů (Cartar & kol, 1996; Golden a kol, 2001; Eastwood, 2015; Fairchild, 2010) však ukazují, že atraktivita může hrát roli v tom, jak moc dotyčná žena považuje dané chování jako obtěžující, v některých případech dokonce až téměř lichotící. Velmi mne tedy zajímalo, jaký postoj k tomu budou mít mé komunikační partnerky. Ty se k tomu tedy vyjadřovaly následovně:

„Jako myslím si že taky, ale je pravda, že strašně záleží na tom, kdo to dělá. Když je to nějaký nechutnej, špatně vypadající, smradlavej prostě člověk, tak je to nepříjemný. Zatímco když to udělá nějaký fakt pěkný chlap, tak ti to může zvednout sebevědomí možná, nebo mně.“ (Linda)

„To si myslím, že v tom hraje velkou roli. Ono prostě každý je to určité míry povrchní a trošičku pokrytecký. Což v momentě, kdy jako na tebe třeba někdo ten catcalling začne někdo ze stavby, tak je to jiné a oproti tomu, když prostě ti zalichotí kolega, který se ti líbí. (...) A potom záleží, kdyby to byl někdo fakt jako hezký tak potom si třeba řeknu, „dobrá, nezačal dobře, ale dám mu druhou šanci to napravit“ ale to se mi ještě nestalo.“ (Jitka)

„Hmm, u mě to nehraje roli, no. Je jedno jestli tady nějaký jako dvacetiletý týpek namachrovaný a nebo jestli to je čtyřicetiletý, padesátiletý chlap prostě vypadající jak bezdomovec. To ne, spíš u mě hraje roli to, ale to pak není jako catcalling, takový,

když je někdo takovej ten vtipálek, ale jako že se mu to úplně nepovede. Jo že, jako z toho může vyjít něco vlastně blbýho. Že se to občas může někoho dotknout.“ (Lea)

„To si úplně nemyslim. Kdyby se to třeba i stalo se člověkem, kterýmu by bylo 70 a byl by to prostě nějaký dědeček, kterej by mi chtěl vyjádřit nějaký sympatie, tak proč ne? Pokud on by to podal respektující formou, tak mě by to nevadilo. Na tadytom fakt nezáleží, protože přesně ve chvíli, kdy já to můžu odmítnout, samozřejmě já to nemusím přijímat, já to můžu odmítnout, tak je mi úplně jedno, kdo mi ten kompliment skládá nebo kdo se mě snaží oslovit. ale prostě musí to bejt. Musí to bejt vlastně tak, že jako se navzájem respektujeme.“ (Alžběta)

Můžeme vidět, že škála je tedy různorodá. Některé komunikační partnerky vyjádřily jasný nesouhlas s tím, že by bylo méně obtěžující, pokud byl dotyčný člověk, který catcalling užívá, atraktivní. Což by se shodovalo například s výzkumem O'Leary (2016), která ve své práci zmiňuje že ani jedna z jejích komunikačních partnerek nevnímala atraktivitu či věk dané osoby jako něco, co by ovlivňovalo míru obtěžujícího chování. Alžběta pak zmiňuje, že podle ní nezáleží na tom, zda je daný člověk atraktivní nebo starý/mladý, ale spíše na tom, jakým způsobem s dotyčnou osobou komunikuje, což byl pro mě osobně taktéž velmi zajímavý pohled na situaci.

Zároveň se objevily i názory některých komunikačních partnerek podle kterých byl vzhled poměrně významným atributem a mohl tedy rozhodovat o tom, zda catcalling či jiné chování budou považovat spíše za obtěžující či nikoli. Toto zjištění je v souladu s výzkumy zmíněnými výše (Cartar & kol, 1996; Golden a kol, 2001; Eastwood, 2015; Fairchild, 2010).

6.8.2 Společné charakteristiky osob, které užívají catcalling

V rámci rozhovorů mě zajímalo i to s jakými typy osob měly dotyčné ženy v případě catcallingu zkušenost a zda by popřípadě byly schopny mezi nimi najít nějaké podobnosti. Genderový aspekt byl něčím, co zmínily všechny komunikační partnerky. Tedy že se setkaly s catcallingem ale i jinými formami sexuálního obtěžování vždy ze strany mužů. Co se týče dalších společných charakteristik, nejčastěji uvedeným společným rysem bylo předpokládané nižší sociální postavení a inteligence. To zmiňovaly téměř všechny komunikační partnerky:

„Tady máš ten kontext jo, jakoby seš prostě na severu, takže je to prostě chudší kraj, oni taky prostě jsou to dělníci, nevíš jakoby z jaký společenský vrstvy jsou, ale očividně to byla nějaká nižší, vzhledem jako ke způsobu, jakým nás jakoby oslovili, nebo jakým na nás pokřikovali a co nám říkali.“ (Alžběta)

„A myslím si, že jsou, no když to řeknu, jak si myslím jo, tak jsou hloupý, často. Hloupější, mají nižší tu inteligenci.“ (Linda)

„Vlastně chlapi, který mají sami nízký sebevědomí, tak si ho zvyšují tím, že nejlépe ještě v partě komentuju něco, aby prostě si vyzdvihli to svoje sebevědomí. Nejsou samozřejmě úplně inteligentně navýši. Takže si myslím, že tam bude trošku nižší IQ, nebo nejsou to takový ty, co by měli sociální to EQ jo. Že vlastně jim vůbec nepřijde divný tohle říct, že?“ (Pavla)

„Mám pocit, že jako třeba ten catcalling, možná se pletu, že souvisí trochu s takovou tou obecnou inteligencí u toho jedince. Že v momentě, když se k tomuhle někdo uchýlí, tak to není člověk, o kterého by jsem měla zájem jako o partnera.“ (Jitka)

Tento aspekt tedy figuroval nejvýrazněji. Co se týče prostředí, kde ke catcallingu docházelo, bylo často zmíněno okolí staveb či jiných manuálních prací, kde jsou zaměstnání především muži. Není proto překvapivým zjištěním, že několik komunikačních partnerek také uvádělo, že muži kteří catcalling užívali byli ve skupinkách *„si myslím, že jako málokdy bejvá jednotlivec jen tak sám, že by seděl na chodníku a prostě pískal na holky.“ (Linda)*

V otázce, zda může být jedna ze společných charakteristik věk, odpovídaly komunikační partnerky spíše různorodě. Některé zmiňovaly, že v rámci jejich zkušeností se jednalo spíše o mladší muže, jiné naopak vyzdvihovaly, že se jednalo u muže věkového rozmezí od 40 let výše. Pokud catcalling užívaly mladší muži, některé komunikační partnerky za tím viděly jakési dokazování mužnosti: *„skupina mladších, takových těch jako co si dokazují nějakou svojí mužnost a je jim prostě šestnáct, sedmnáct. Snaží se bejt chlapi, ale jsou to kluci.“ (Linda)*

Ať už se však jednalo o muže staršího či mladšího jako další společná charakteristika bylo uvedeno, že se jedná o muže *„slizké“ (Jitka)* a *„nehezké“ (Simona)* a to nikoli nutně ve směru fyzickém (i když mnohdy to s tím bylo též propojováno), ale především ve způsobu jejich mluvy a tónu hlasu, který při catcallingu používají. Jako další společný znak pak byl zmíněn i alkohol: *„tak je určitě nějaký návykový látky, ale můžeme ale nemusíme chodit*

daleko, jo, může to být alkohol jo“ (Simona) či „ale jsou to takový ty jako chlapy, co mají to pivko prostě, nutně potřebujou a já nevím, jak to vysvětlit. Mají prostě pocit, že tohle je to správný chlapecký chování.“ (Linda)

Pouze jedna komunikační partnerka mého výzkumu zmínila, že mimo genderový aspekt a bytí ve skupině nevnímá žádné společné charakteristiky mužů, kteří catcalling užívají:

„Nemám pocit, že by to mělo nějaký společný rysy jako kromě genderu jako nějaký třeba jako společenský nebo sociální, protože mě fakt přijde, že je to úplně jedno. Ale nebo zažila jsem catcalling jako všech možnejch druhů jako od chlapů všech možnejch věků, třeba když jsou nějaký dejme tomu manuálně pracující lidi, tak ty nemají problém na tebe křičet úplně jakoby kdekoliv, ale když to třeba je někdo já nevím nějaký týpeček jako v kravatě, víš jako rádoby vyšší třída, tak ten třeba si to nedovolí úplně jako na ulici na tebe začít křičet, ale zároveň jako nemá vůbec problém ti to říct někde, kde jako ví, že si to může dovolit.“ (Gabriela)

I mimo tuto výjimku však můžeme z výpovědí komunikačních partnerek konstatovat, že mezi nejvýraznější společné rysy mužů užívajících catcalling, dle jejich názoru patří bytí ve skupině, nižší sociální status a pravděpodobně i inteligence a obecně nevybíravost s kterou dané „komplimenty“ ženám předkládají.

7. Závěr

Tématem mé práce bylo detailněji prozkoumat problematiku catcallingu z pohledu žen, které se s tímto typem sexuálního obtěžování setkávají. Přestože je sexuální obtěžování na veřejnosti velmi častým jevem (Fairchild & Rudman, 2008), není mu obecně věnováno tolik pozornosti, a catcallingu jako takovému je věnováno ještě méně. Zkušenosti osob s catcallingem bývají často bagatelizovány a přehlíženy. Rozhodla jsem se proto, že bych naopak chtěla tento typ sexuálního obtěžování zviditelnit a dát prostor promluvit o něm těm, kteří jsou nejčastějšími cíli tohoto chování, tedy ženám.

Můj výzkum ukázal, že postoj všech komunikačních partnerek ke catcallingu je spíše negativní. Jedna z komunikačních partnerek uváděla spíše neutrální pocity, zbylých sedm však popisovalo pocity úzkosti, samoty, strachu a nekomfortu při setkání s tímto typem sexuálního obtěžování. Všechny komunikační partnerky taktéž uvedly, že se s catcallingem setkávaly častěji v době dospívání než v jejich současném věku (24-30 let). První setkání s catcallingem se objevovalo již v době dospívání, tedy ve věku mezi 13-15 lety. Toto zjištění rezonuje se závěry výzkumu Beat sexism (2020), kde podobnou zkušenost v českém kontextu uvedlo několik stovek žen. Nejedná se tedy o ojedinělou zkušenost pár žen/dívek, jak by se mohlo zdát, ale o značně problematický jev objektifikace a sexualizace mladých dívek, což já osobně vnímám jako velmi závažný problém, kterému by se měla věnovat daleko větší pozornost.

Pokud jde o definování catcallingu, definice komunikačních partnerek se víceméně shodovaly s definicemi jiných autorů a autorek (Chhun 2011; Walton & Pederson, 2021, Fairchild & Rudman 2008; Fairchild, 2010). Komunikační partnerky zmiňovaly zkušenost jak s neverbálními projevy catcallingu (pískání, vulgární gesta), tak s verbálními formami (komentáře na vzhled, nevhodné sexuální návrhy). Několik z nich se svěřilo, že ve specifických situacích incident začal jako catcalling a pak se přetavil do jiné formy sexuálního obtěžování, většinou fyzického charakteru (nevyžádané dotyky).

Velmi zajímavým zjištěním mého výzkumu byly rozdíly v nahlížení dotyčných žen na catcalling dříve (v době jejich dospívání) a dnes. Jednalo se o téma, které jsem v jiných výzkumech nijak detailněji popsane nenalezla. Všechny mé komunikační partnerky uvedly, že když byly mladší nevnímaly catcalling jako tak problematický jako dnes. V jejich výpovědích se zrcadlila tradiční normativní očekávání, kladená na ženy a dívky. Taktéž se v mladším věku ukázal problém své pocity a zkušenosti pojmenovat, jelikož se o obtěžování na veřejnosti běžně nemluvalo. Čím však byly komunikační partnerky starší, vlivem někdy i

feminismu, ale hlavně nějakého osobního růstu a řekla bych i dalších životních zkušeností, byly dotyčné ženy schopny zpětně reflektovat, že to, co se jí dříve dělo, nebylo v pořádku a dnes jsou si více vědomy vlastních hranic – jakožto žen, ale i obecně lidských bytostí.

V otázce strategií při setkání s catcallingem jsem z výpovědí komunikačních partnerek identifikovala čtyři základní typy: *vyhýbání se, ignorování, neverbální odezvu a verbální odezvu* na dané chování. Tyto strategie korespondují se zjištěními O'Leary (2016) či Farmer & Jordan (2017). Volby komunikačních partnerek se odvíjely od toho, jak se ženy v dané chvíli/situaci cítily. Jako hlavní faktory z hlediska pocitu bezpečí/nebezpečí na veřejnosti byly uváděny denní doba a množství osob, které se kolem nich nacházely. Byl zde však patrný jistý rozpor, jelikož na jednu stranu komunikační partnerky uváděly, že se cítí lépe, pokud ví, že jsou kolem další osoby, zároveň ale všechny zmiňovaly, že docházelo k efektu přihlížející/ho, tedy že když se něco dělo, stejně jim nikdo nepomohl. Efekt přihlížející/ho byl taktéž jedním z důvodů proč mé komunikační partnerky obecně sdělovaly, že se ve veřejném prostoru necítí bezpečně. A právě proto se některé komunikační partnerky rozhodly vzít na sebe odpovědnost a cítí-li se v situaci bezpečně, pomáhají i jiným ženám, které jsou obětí catcallingu, aby věděly, že nejsou samy. Na tento přístup jsem ve výše zmíněných výzkumech nenarazila.

Není překvapivé, že ženy mají strach z mužů. Některé komunikační partnerky taktéž vyjadřovaly svou frustraci s tím, že pokud se svěřily svým mužským kamarádům nebo partnerům s tím, že se necítí ve veřejném prostoru bezpečně a mají strach z obtěžování nebo násilí, setkávaly se spíše s nepochopením a zlehčováním dané situace. Bylo také zřejmé, že muži často neví, s čím se ženy musí ve veřejném prostoru potýkat. Mnohé partnerky uvedly, že se domnívají, že je to tím, že muži nemají s obtěžováním tak časté zkušenosti, pokud vůbec nějaké mají. Jasně se tedy ukázalo, že ženy se ve veřejném prostoru cítí daleko více nekomfortně a v nebezpečí než muži. To koresponduje s výsledky mnoha jiných výzkumů (Kearl, 2009; Ross, Macmillan a kol., 2000; Fairchild, 2008; Madan & Nalla, 2016) týkajících se bezpečí/nebezpečí žen na veřejnosti.

Přestože některé komunikační partnerky zmiňovaly, že nemají pocit, že by catcalling měl nějaký dopad na jejich současný život, polovina partnerek uvedla, že mimo nepříjemné pocity jako strach, úzkost či nekomfort, se catcalling propsal i do jiných aspektů jejich života. Z jejich strany byla zmíněna úprava šatníku, většinou ve směru úmyslného zahalování se. Bylo zmíněno například nenošení kratších sukní, nevycházení ven bez podprsenky a celkově negativní smýšlení o vlastním těle, především specifických partiích.

Všechny tyto zkušenosti já osobně vnímám jako velmi omezující, zasahující do integrity dané osoby a rozhodně ne něco, co by mělo být zlehčováno či bagatelizováno.

V neposlední řadě jsme se při rozhovorech dostaly k otázce catcallingu a komplimentu. Téměř všechny komunikační partnerky uvedly, že podle nich není možné slučovat catcalling s komplimentem, a to především proto, že tam chybí respekt. Pokud je daný komentář na něčí vzhled či postavu pronesen s disrespektem, komunikační partnerky to vnímaly jako velmi nekomfortní. Zároveň ale bylo několika komunikačními partnerkami zmíněno, že je-li obtěžující osoba atraktivní (nejednalo se pouze o catcalling), mohou na jejich chování nahlížet jako na méně obtěžující, než když by se jednalo o muže staršího a neatraktivního. Což je opět v souladu s daty dalších výzkumů (Cartar & kol, 1996; Golden a kol, 2001; Eastwood, 2015; Fairchild, 2010), v tom mém však bylo nižší zastoupení tohoto názoru.

Tento výzkum samozřejmě naráží na své limity a možnosti toho, co všechno je reálné v jedné diplomové práci pojmut. Možností, jak v tomto tématu případně navázat je mnoho, zvláště proto, že v českém kontextu je catcalling stále spíše tabuizovaným, a ne moc probádaným tématem. Další výzkum by tak mohl být zaměřen například na ženy různých věkových kategorií a sociálního zázemí. Přeci jenom můj výzkum byl vzhledem k metodě výběru zaměřen především na zkušenosti žen ze střední třídy, které byly v různé míře seznámeny s feminismem (i když to nebylo mým záměrem). Věřím proto, že by mohlo být velmi zajímavé tento výzkum opakovat s rozličnějšími věkovými skupinami i sociálními třídami. Dalším možným výzkumem by mohl být i rozbor zkušenosti mužů a toho za jakým účelem catcalling vlastně dělají či co si od něj slibují. Zároveň jsem si vědoma skutečnosti, že pro tento typ výzkumu by bylo pravděpodobně velmi náročné nalézt komunikační partnery. Stejně tak by bylo možné vytvořit práce, které se budou detailněji zabývat pocity žen ve veřejném prostoru a tím, co by jim pomohlo, aby se cítily lépe.

Doufám, že moje práce pomohla alespoň trochu přiblížit, jak na tento typ obtěžování mohou nahlížet ženy. Že se opravdu jedná o něco omezujícího, co mnohdy neovlivňuje dané osoby pouze ve specifickém okamžiku, ale klidně i několik let poté. Samozřejmě se ukázalo, že tyto pocity nemají všechny mé komunikační partnerky, ale to nic nemění na faktu, že takovéto pocity a prožívání jsou s catcallingem spojeny pro většinu z nich. Pokud chceme, aby se toto téma více řešilo, je nutné, abychom ho uměly pojmenovat a dát mu patřičnou váhu čili přestat catcalling brát jako neškodnou formu „lichotky“ a začít ho brát jako to, čím opravdu je, tedy typem sexuálního obtěžování. V průběhu psaní této práce jsem si neustále víc a víc uvědomovala, jak je tento problém genderovaný – jedná se o něco, co mohou

změnit jen ženy, je nutné aby v přerodu k bezpečnější společnosti byli součástí změny i muži.

8 Seznam literatury

561 F.2d 983: Paulette L. BARNES, Appellant, v. Douglas M. COSTLE, Administrator of the Environmental Protection Agency. 1977. United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit. [cit. 2023-05-30]. Dostupné z:

<https://law.resource.org/pub/us/case/reporter/F2/561/561.F2d.983.74-2026.html>

AINA-PELEMO, Adetutu, Paul Adole EJEMBI a Iseoluwa AINA. Review of Literatures on Definition of Sexual Harassment in the Workplace: Underscoring their Prescriptive Implication. *Law Journal* [online]. Benue State University, 2020, 32-61 [cit. 2023-02-27].

Dostupné z:

[343678193_Review_of_Literatures_on_Definition_of_Sexual_Harassment_in_the_Workplace_Underscoring_their_Prescriptive_Implication_Benue_State_University_Law_Journal_2020_32](https://www.bsu.edu/lawjournal/2020/32-61/343678193_Review_of_Literatures_on_Definition_of_Sexual_Harassment_in_the_Workplace_Underscoring_their_Prescriptive_Implication_Benue_State_University_Law_Journal_2020_32)

Antidiskriminační zákon - 198/2009 Sb., § 4

BAJUS, Peter. *Fenomén pouliční obtěžování a jeho reflexe v českých masmédiích*. Praha, 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Zuzana Podaná, Ph.D.

BEAT SEXISM. OBTĚŽOVÁNÍ NA ULICI A FENOMÉN “CAT-CALLING” – Beat Sexism. *Beatsexism.com* [online]. 2020, November 14 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z:

<https://beatsexism.com/2020/11/14/obtezovani-na-ulici-a-fenomen-cat-calling/>

BIRDMANOVÁ, Markéta. *Za znásilnění často jen podmínka: Trauma není pro soudce to, co bodnutí do nohy* [online]. 2020 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/tresty-za-znasilneni-jsou-absurdne-nizke-pulka-pachatelu-odchazi-s-podminkou-108918>

BLISS, Rob. 10 Hours of Walking in NYC as a Woman, Youtube video [20.2.2023].

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=b1XGPvbWn0A&ab_channel=RobBliss

CAMEY, Itzá Castañeda, Laura SABATER, Cate OWREN, A. Emmett BOYER a Jamie WEN. *Gender-based violence and environment linkages* [online]. Switzerland: IUCN, Gland, 2020 [cit. 2023-01-05]. ISBN 978-2-8317-2033-3.

Catcall | Etymology, origin and meaning of catcall by

etymonline. <https://www.etymonline.com/> [online]. [cit. 2023-05-30]. Dostupné z:

<https://www.etymonline.com/word/catcall>

CARTAR, Lydia, Melanie HICKS a Steve SLANE. Women's Reactions to Hypothetical Male Sexual Touch as a Function of Initiator Attractiveness and Level of Coercion. *Sex*

Roles [online]. Plenum Publishing Corporation, 1996, **35** [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01544089>

CHHUN, Bunkosa. Catcalls: protected speech or fighting words. *Thomas Jefferson Law Review* [online]. 2011, 273-295 [cit. 2023-02-14].

CIPROVÁ, Kristýna. *Pod hladinou: Fakta a mýty o násilnění* [online]. Gender Studies, 2010 [cit. 2023-06-13]. ISBN 978-80-86520-31-5. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/8b47a03bf445e4c3031ce326c68558ae/publikace_final_pdf.pdf

COHEN, Sascha. Before Anita Hill: History of Sexual Harassment in the U.S. | Time. <https://time.com/> [online]. 2016 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://time.com/4286575/sexual-harassment-before-anita-hill/>

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women New York, 18 December 1979 | OHCHR. *Ohchr.org* [online]. 1981 [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women#:~:text=On%2018%20December%201979%2C%20the,twentieth%20country%20had%20ratified%20it.>

Convention on the Rights of the Child | OHCHR. *Ohchr.org* [online]. 1990 [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>

COUNCIL OF EUROPE. *Recommendation Rec(2006)8 of the Committee of Ministers to member states on assistance to crime victims* [online]. 2006 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16805afa5c>

DARLEY, John M. a Bibb LATANE. Bystander intervention in emergencies: Diffusion of responsibility. *Journal of Personality and Social Psychology* [online]. 1968, **8**(4) [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1037/h0025589>

DOUŠKOVÁ, Věra, Martina HOUŽVOVÁ, Zuzana CHOMOVÁ, Dorett JONES a Klára KALIBOVÁ. *Sexuální násilí: Proč se nikdo neptá*. Praha: In IUSTITIA, o.p.s, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2.

EASTWOOD, Elizabeth. *What, can't you take a Compliment?: A Qualitative Study of Catcalling* [online]. Luleå University of Technology, 2015 [cit. 2023-04-20]. Bachelor Thesis. Luleå University of Technology. Vedoucí práce Kristina Johansson

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Violence against women: an EU-wide survey* [online]. 2014 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z:

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

FAIRCHILD, Kimberly. Context Effects on Women's Perceptions of Stranger Harassment. *Sexuality & Culture*. 2010, **14**(3). Dostupné z: doi:10.1007/s12119-010-9070-1

FAIRCHILD, Kimberly a Laurie RUDMAN. Everyday Stranger Harassment and Women's Objectification. *Social Justice Research*. 2008. Dostupné z: doi:10.1007/s11211-008-0073-0

FARMER, Olivia a Sara SMOCK JORDAN. Experiences of Women Coping With Catcalling Experiences in New York City: A Pilot Study. *Journal of Feminist Family Therapy* [online]. Texas, 2017, **29**(4) [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: doi:10.1080/08952833.2017.1373577

FITZGERALD, Louise F., Michele J. GELFAND a Fritz DRASGOW. Measuring Sexual Harassment: Theoretical and Psychometric Advances, Basic and Applied Social Psychology. *Basic and Applied Social Psychology* [online]. Lawrence Erlbaum Associates, 1995, 425-445 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/s15324834basps1704_2

FRIEDAN, Betty. *Feminine mystique*. Pragma, 2002. ISBN 80-7205-893-2.

Gender-Based Violence (Violence Against Women and Girls). *Worldbank.org* [online]. 2019 [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/socialsustainability/brief/violence-against-women-and-girls>

GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION. Declaration on the Elimination of Violence against Women | OHCHR. <https://www.ohchr.org/> [online]. 1993 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>

GOLDEN, John H., Craig A. JOHNSON a Rebecca A. LOPEZ. *Sexual Harassment in the Workplace: Exploring the Effects of Attractiveness on Perception of Harassment* [online]. 2001 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1023/A:1015688303023>

GRANT BOWMAN, Cynthia. *Street Harassment and the Informal Ghettoization of Women* [online]. Cornell Law Faculty Publications, 1993, (3) [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://scholarship.law.cornell.edu/facpub/142/>

- GUBA, Egon. G., a LINCOLN, Yvonna.S. *Competing paradigms in qualitative research*. 1994. V Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. *Handbook of qualitative research*. London: SAGE Publications. Str. 105-116.
- HART, Joshua a Rhea M. HOWARD. I want her to want me: Sexual misperception as a function of heterosexual men's romantic attachment style. *Personality and Individual Differences* [online]. 2016 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: doi:10.1016/j.paid.2015.12.031
- IPSOS a L'ORÉAL PARIS. *International Survey on sexual harassment in public spaces: The Czech Republic Report* [online]. 2021 [cit. 2023-06-13].
- KEARL, Holly. Always on guard: Women and street harassment. *AAUW* [online]. 2009, (Spring/Summer) [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://hollykearl.com/writing/docs/AlwaysOnGuardOutlookSpring09.pdf>
- KISLING, Elizabeth Arveda. Street harassment: the language of sexual terrorism. *Discourse & Society* [online]. Sage Publications, 1991, 2(4) [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/42888749?seq=1#metadata_info_tab_contents
- KŘÍŽKOVÁ, Alena, Marie ČERMÁKOVÁ, Radka DUDOVÁ, Hana MAŘÍKOVÁ a Zuzana UHDEOVÁ. *Obtěžování žen a mužů a sexuální obtěžování v českém systému pracovních vztahů* [online]. Sociologický ústav AV ČR, 2005 [cit. 2023-01-07]
- LEE, Anthony J., Morgan J. SIDARI, Sean C. MURPHY, James M. SHERLOCK a Brendan P. ZIETSCH. Sex differences in misperceptions of sexual interest can be explained by sociosexual orientation and men projecting their own interest onto women. *Psychological Science* [online]. 2020, 31(2) [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1177/0956797619900315>
- LEATHERBY, G. *Feminist research in theory and practice*. (2003). Philadelphia: Open University Press. Str. 4-6, 19-40, 61-98.
- LORD, Tracy Lynn. *The relationship of gender-based public harassment to body image, self-esteem, and avoidance behaviour* [online]. 2009 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://stopstreetharassment.org/wpcontent/uploads/2011/04/2009Thesisonstreethara>
- MADAN, Manish a Mahesh K. NALLA. Sexual Harassment in Public Spaces: Examining Gender Differences in Perceived Seriousness and Victimization. *International Criminal Justice Review* [online]. 26(2) [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: doi:10.1177/1057567716639093
- MACMILLAN, Ross, Anette NIEROBISZ a Sandy WELSCH. Experiencing the Streets: Harassment and Perceptions of Safety among women. *Journal of Research in Crime and Delinquency* [online]. [cit. 2022-01-29]. 2000. Dostupné z: doi:10.1177/0022427800037003003

MACKINNON, Catharine A. *Sexual Harassment of Working Women*. Yale University Press, 1979. ISBN 0300022999ID.

MARSCHALL, Alex. The surprising history of the wolf-whistle - BBC Culture. *Bbc.com* [online]. 23.3.2018 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/culture/article/20180322-the-surprising-history-of-the-wolf-whistle>

MCLAUGHLIN, Heather, Amy a Christopher UGGEN. Sexual Harassment, Workplace Authority, and the Paradox of Power. *American Sociological Review* [online]. Sage Journals, 2012, (77) [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0003122412451728>

MENZA, Kaitlin. You Have to See Redbook's Shocking 1976 Sexual Harassment Survey. <https://www.redbookmag.com/> [online]. 2016 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://www.redbookmag.com/life/a47313/1976-sexual-harassment-survey/>

MOORE, Peter. Catcalling: Never OK and not a compliment. <https://today.yougov.com/> [online]. 2014 [cit. 2023-06-22]. Dostupné z: <https://today.yougov.com/topics/society/articles-reports/2014/08/15/catcalling>

NETTER, Edith. Constitutional Law—Emplo Constitutional Law—Employer Solicitation of Sexual F er Solicitation of Sexual Favors from Employees: Sex Discrimination under Title VII of the Civil Rights Act. *Washington University Journal of Urban and Contemporary Law* [online]. 1977 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: https://openscholarship.wustl.edu/law_urbanlaw/vol14/iss1/11

NEW YORK PUBLIC RADIO. *Sexual Harassment, Revisited* [online]. 2017, 27.10. [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://www.wnyc.org/story/sexual-harassment-revisited/?tab=transcript>

O'LEARY, Colleen. *Catcalling as a "Double Edged Sword": Midwestern Women, Their Experiences, and the Implications of Men's Catcalling Behaviors* [online]. Illinois State University, 2016 [cit. 2023-01-31]. Dezertační práce.

PARK, Yeonmi. *In Order to Live: A North Korean Girl's Journey to Freedom*. Velká Británie: Penguin Press, 2015. ISBN 1594206791

POPOVICH, Paula M. a Michael A. WARREN. The role of power in sexual harassment as a counterproductive behavior in organizations. *Human Resource Management Review* [online]. 2010, (20) [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1053482209000497?via%3Dihub>

PROFEM. S nějakou formou sexuálního násilí/obtěžování se setkala každá druhá žena. *Www.profem.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs/o-nas/novinky/a/s-nejakou-formou-sexualniho-nasili-obtezovani-se-setkala-kazda-druha-zena>

RADA EVROPY. *Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí* [online]. Istanbul, 2011 [cit. 2023-06-13]. Dostupné z:

<https://rm.coe.int/1680462471#:~:text=a%20%E2%80%9Cn%C3%A1sil%C3%AD%20v%C5%AF%C4%8Di%20%C5%BEen%C3%A1m%E2%80%9D%20je,donucov%C3%A1n%C3%AD%20nebo%20sv%C3%A9voln%C3%A9ho%20omezov%C3%A1n%C3%AD%20svobody>

REINHARZ, S. *Feminist methods in social research*. (1992). New York: Oxford University Press. Str. 18-45 (Feminist interview research).

RENZETTI, Claire M. a Daniel J. CURRAN. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.

RAMAZANOLU, C., a HOLLAND J. (2004). *Feminist methodology: challenges and choices*. London: SAGE. Str. 1-16

SAUNDERS, Benjamin, Christopher Edward GUARINO, Crista SCATURRO a Elspeth KELLY. Contending with Catcalling: The Role of System-justifying Beliefs and Ambivalent Sexism in Predicting Women's Coping Experiences with (and Men's Attributions for) Stranger Harassment. *Current Psychology* [online]. New York: Springer Science+Business Media, 2016 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: doi:10.1007/s12144-016-9421-7

SMETÁČKOVÁ, Irena, Petr PAVLÍK a Kateřina KOLÁŘOVÁ. *Sexuální obtěžování na vysokých školách: Proč vzniká, jak se projevuje, co lze proti němu dělat: Příručka pro vedení vysokých škol a vyučující* [online]. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2009 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://gender.fhs.cuni.cz/KGS-11-version1-metodika_pro_vyucujici_fi.pdf

SMETÁČKOVÁ, Irena a Petr PAVLÍK. „Sexuální obtěžování na vysokých školách: Teoretické vymezení, metodologický přístup, výzkumné výsledky“. *Sociologický časopis* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011, 361-386 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2011/02/06.pdf>

SMETÁČKOVÁ, Irena, Iva FELLEROVÁ PALKOVSKÁ, Radan ŠAFAŘÍK a Lucie HRADECKÁ. *Prevence sexuálního obtěžování ve státní správě: Příručka pro úřady* [online]. Úřad vlády České republiky, 2019 [cit. 2023-04-23].

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2006/54/ES [online]. 2006 [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:204:0023:0036:cs:PDF>

STARK, Lindsay a Alastair AGER. A Systematic Review of Prevalence Studies of Gender-Based Violence in Complex Emergencies. *Trauma, Violence, & Abuse* [online]. Sagepub, 2011, 12(3) [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: doi:10.1177/1524838011404252

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a metody techniky zakotvené teorie*. Brno: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

STRID, Sofia, Anne LAURE HUMBERT, Jeff HEARN, Fredrik BONDESTAM a Lisa HUSU. “Gender-based violence and institutional responses: Building a knowledge base and operational tools to make universities and research organisations safe”: *UniSAFE* [online]. 2022 [cit. 2023-06-13].

STRUCKMAN-JOHNSON, David a Cindy STRUCKMAN-JOHNSON. Men and women's acceptance of coercive sexual strategies varied by initiator gender and couple intimacy. *Sex Roles: A Journal of Research* [online]. 1991 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/BF00289570>

STRUCKMAN-JOHNSON, David a Cindy STRUCKMAN-JOHNSON. College men's and women's reactions to hypothetical sexual touch varied by initiator gender and coercion level. *Sex Roles: A Journal of Research* [online]. 1993 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: doi:10.1007/BF00289430

SWENSON, Kyle. *Who came up with the term ‘sexual harassment’?* [online]. The Washington Post, 2017 [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2017/11/22/who-came-up-with-the-term-sexual-harassment/>

ŠEBESTOVÁ, Johanka. „Fakta a mýty o sexuálním obtěžování.“ 2006. *Gender, výzkum, rovné příležitosti* 6 (2): 15–18.

THOMPSON, Deborah. ‘The Woman in the Street:’ Reclaiming the Public Space from Sexual Harassment.”. *Yale Journal of Law and Feminism* [online]. 6(2) [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/yjfem6&div=14&id=&page=>

UGGEN, Christopher a Amy BLACKSTONE. Sexual Harassment as a Gendered Expression of Power. *American Sociological Review* [online]. 2004, (69) [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/000312240406900105>

UNHCR - Gender-based Violence [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/gender-based-violence.html>

U.S. MERIT SYSTEMS PROTECTION BOARD. *Sexual harassment in the federal government: An update* [online]. Washington, 1988 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z:

https://mspbpublic.azurewebsites.net/studies/studies/Sexual_Harassment_in_the_Federal_Government_An_Update_252435.pdf

WALTON, Kari A. a Cory L. PEDERSON. Motivations behind catcalling: exploring men's engagement in street harassment behaviour. *Psychology & Sexuality* [online]. [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1080/19419899.2021.1909648](https://doi.org/10.1080/19419899.2021.1909648)

WARNER, Michael. „Politics of sexual shame“. In Michael Warner, *The Trouble with Normal: Sex, Politics, and the Ethics of Queer Life*. Harvard U. Press, 1999. ISBN 9780674004412

What is economic abuse? - Surviving Economic Abuse.
<https://survivingeconomicabuse.org/> [online]. [cit. 2023-04-25].
Dostupné z: <https://survivingeconomicabuse.org/what-is-economic-abuse/#:~:text=Economic%20abuse%20is%20a%20legally,things%20that%20money%20can%20buy.>

WOLF WHISTLE | English meaning - Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/> [online]. [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/wolf-whistle>

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Sexual violence* [online]. 2012, 1-12 [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: https://www.nsvrc.org/sites/default/files/2015-01/publications_nsvrc_factsheet_media-packet_what-is-sexual-violence_0.pdf

9. Přílohy

Příloha č. 1: Struktura rozhovoru

1. Zkušenosti s catcallingem

- Byla by si ochotná se mnou sdílet nějaké své zkušenosti s catcallingem?
- Pamatuješ si, kolik ti bylo, když se s ním setkala poprvé?
- Vybavíš si, o jakou konkrétní situaci šlo a o jaké konkrétní projevy šlo?
- Jak často se s catcallingem setkáváš?
- Vybavíš si svou poslední zkušenost a mohla bys mi ji přiblížit?
- Napadají tě nějaké další možné projevy catcallingu?
- Kdo se podle tebe catcalling typicky dopouští? Mají tito muži nějaké společné charakteristiky nebo je to čistě náhodné?

2. Když se s catcallingem někde setkáš, jak na něj reaguješ?

- Máš nějaké strategie, které volíš?
- Jaké jsou tvé pocity v takové situaci?
- Jsou nějaké věci, které ti pomáhají se s takovými projevy vyrovnávat?
- Hraje pro tebe roli denní doba, ve které se s catcallingem setkáš?
- Nahlížíš na catcalling jinak, setkáš-li se s ním ve chvíli, kdy jsi s osobou, se kterou se cítíš bezpečně?

3. Vnímáš nějaké dopady catcallingu na svůj každodenní život?

- Cítíš kvůli catcallingu nějaká omezení ve tvém vlastním životě?
- Změnila si nějaké své chování/jednání na základě toho, že si se chtěla catcallingu vyhnout?
- Cítíš se ve veřejném prostoru v bezpečí? Pokud ne, čím to podle tebe je?
- Ovlivňuje tvůj pocit bezpečí ve veřejném prostoru catcalling?

4. Je podle tebe možné brát catcalling jako kompliment, jak někteří tvrdí?

- Pokud ano, napadají tě nějaké situace nebo příklady, kde by tomu mohlo tak být?
- Vnímáš nějaký rozdíl mezi tím, když catcalling používá osoba, kterou shledáš jako atraktivní versus, když atraktivní není?
- Co věk dotyčné osoby, která catcalling užívá? Je to pro tebe nějak relevantní?

5. Je něco, co by si ještě chtěla doplnit?